

การทดลองใช้ชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยใช้วิทัศน์
สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนครสวรรค์

ปริญญาพันธ์
ของ
ชอุ้ม อินทร์น้อย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
กันยายน 2546
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

371.9046

๙๓๒ ๒ ก

ร.3

**การทดลองใช้ชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยใช้วีดิทัศน์
สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์**

บทคัดย่อ

ของ

ชอุ้ม อินทร์น้อย

- 3 ต.ค. 2546

**เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
กันยายน 2546**

๒ ๒๒๙๘๗๓

ชอุ่ม อินทร์น้อย. (2546). การทดลองใช้ชุดฝึกอบรม การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้
วิธีทัศน์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ ฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุมปรินญาณิพนธ์ :
ศาสตราจารย์ ดร.ผดุง อารยะวิญญู , รองศาสตราจารย์บุญรักษ์ ดันท์เจริญรัตน์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
โดยใช้วิธีทัศน์ที่มีประสิทธิภาพ และศึกษาผลของการฝึกอบรมครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
โดยใช้ชุดฝึกอบรมวิธีทัศน์ โดยตั้งสมมุติฐานไว้ว่า ชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
โดยใช้วิธีทัศน์ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่ศึกษา
อบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรมวิธีทัศน์ มีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล สูงขึ้น

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัด
การเรียนร่วม สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดนครสวรรค์ ในปีการศึกษา 2545 จำนวน 37 โรงเรียน ๆ ละ 1 คน จำนวน 37 คน โดยวิธีการ
เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้รับการฝึกอบรม จากชุด
ฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยใช้วิธีทัศน์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดย
ใช้วิธีทัศน์ แบบทดสอบวัดความรู้ก่อน - หลังการศึกษาชุดฝึกอบรม และแบบประเมินคุณภาพ
ชุดฝึกอบรม รูปแบบการวิจัยเป็นแบบ One - Group Pretest - Posttest Design วิเคราะห์ข้อมูล
โดยการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมโดยใช้วิธีทัศน์ จากร้อยละของคะแนนแบบฝึกหัดระหว่าง
การฝึกอบรม และร้อยละของคะแนนทดสอบหลังการฝึกอบรม ใช้สูตรการหาประสิทธิภาพ E_1 / E_2 และ
หาผลการฝึกอบรม จากผลการวัดความรู้ก่อน - หลังการฝึกอบรม ของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการ
พิเศษ มาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติ $t - test$ ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยใช้วิธีทัศน์ มีประสิทธิภาพ
86.84/ 89.32 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ตามที่กำหนดไว้

2. ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความรู้
ความเข้าใจ ในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**AN EXPERIMENT ON USING INDIVIDUALIZED EDUCATION PLAN TRAINING PACKAGE
WITH VIDEO TAPE FOR CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS IN PRIMARY SCHOOLS
IN NAKHONSAWAN PROVINCE**

**AN ABSTRACT
BY
CHAOU M INNOY**

**Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Special Education
at Srinakharinwirot University
September 2003**

Chaoum Innoy. (2003). *An Experiment On Using Individualized Education Plan Training Package with Video Tape for Children with Special Needs In Primary Schools in Nakhonsawan Province*. M.Ed. (Special Education) Thesis, Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University, Thesis Committee : Professor Dr. Padoong Arrayavinyoo, Associate Professor Boonrak tungharoenrat.

The purposes of this study were to build an effective Individualized education plan training package with video tape, and to determine the result of using this package in training the teacher of children with special needs. The assumptions were that the education plan training package with video tape possessed the criterion efficiency of 80/80, and the teachers of children with special needs as trainees acquired better knowledge of and skills in making individualized education plan after being trained by using this package with video tape.

The sample, selected by using the purposive sampling method, was 37 teachers of children with special needs, 1 from each of the 37 primary schools that mainstreamed children with special needs in class, under the jurisdiction of Muang Nakhon Sawan District Primary Education Office, Nakhon Sawan Province Primary Education Office, academic year 2002. These 37 teachers, as the trainees, were trained using the individualized education plan training package.

The instruments used were the individualized education plan training package with video tape, a pre-test, a post-test, and a training package evaluation form. The study was a One-Group Pretest-Posttest Design. The data were analyzed from the percentage of marks obtained by the trainees while being trained and the percentage of marks obtained by the trainees after being trained. The E_1 / E_2 formula for efficiency was used as well as t-test.

The study revealed that :

1. The individualized education plan training package with video tape showed the efficiency values of 86.84/89.32, and therefore conformed to the set criterion of 80/80.
2. The trainees using this package indicated better knowledge and skills in making individualized education plan at the significant level of .05.

ปริญญานิพนธ์

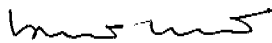
เรื่อง

การทดลองใช้ชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยใช้วีดิทัศน์
สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์

ของ

นางชอุ่ม อินทร์น้อย

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์พิเศษ
ของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

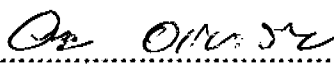

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพรณี ทะวานนท์)

วันที่ ๘ เดือน กันยายน พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

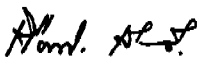
.....ประธาน

(ศาสตราจารย์ ดร. ผดุง อารยะวิญญู)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์บุญรักษ์ ดันท์เจริญรัตน์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เตือนใจ เกียวซี)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ศิริวิมล ใจงาม)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จล่วงได้อย่างดี เนื่องด้วยผู้วิจัยได้รับคำแนะนำ และคำปรึกษาอย่างดียิ่งจาก ศาสตราจารย์ ดร.ผดุง อารยะวิญญู อาจารย์ผู้ควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์บุญรักษ์ ตันท์เจริญรัตน์ อาจารย์ผู้ควบคุมปริญญานิพนธ์ร่วม ซึ่งได้ให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือ เสียสละเวลา ตรวจแก้ไข ให้คำปรึกษามาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความอนุเคราะห์ของท่านอาจารย์ และขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดือนใจ เกียวชี อาจารย์ศิริวิมล ใจงาม ที่ให้คำแนะนำในการแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อเป็นปริญญานิพนธ์ที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และให้กำลังใจ ในการจัดทำปริญญานิพนธ์มาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ นายเมธี วิจารณ์ปรีชา นางสาวพรทิพย์ จิวสีบพงษ์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพวิทยิต์ศน์ด้านเนื้อหา นายเล็ก ชูพินิจ นายประเสริฐ สุภีรักษ์ นายเกษม จิรวงูร ที่ได้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพวิทยิต์ศน์ด้านการผลิต ตลอดจนได้ให้แนวคิด และหลักการที่เป็นประโยชน์อย่างมาก ขอขอบพระคุณคณะครู และนักเรียนของโรงเรียนบ้านหัวถนนเหนือ (รัฐประชาชนูทิศ) โรงเรียนศึกษาพิเศษจังหวัดนครสวรรค์ และโรงเรียนบ้านวังแรง ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ ข้อมูลต่าง ๆ และอำนวยความสะดวกในการจัดทำวิทยิต์ศน์

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้างนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ที่ได้มีส่วนช่วยเหลือ โดยเฉพาะบิดา มารดา ครอบครัวสามี เพื่อนร่วมงาน พี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ และที่สำคัญที่สุดคือ นายพิศาล อินทร์น้อย และเด็กชายปฏิพัทธ์ อินทร์น้อย ซึ่งเป็นสามีและบุตรชายของผู้วิจัย ที่คอยดูแล ห่วงใย สนับสนุน และเป็นกำลังใจมาจนปริญญานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์

ชอุ้ม อินทร์น้อย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวความคิดในการศึกษาค้นคว้า	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
การเรียนรู้ร่วม.....	10
แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล.....	20
เด็กที่มีความต้องการพิเศษ.....	37
การฝึกอบรมบุคลากร.....	45
การผลิตรายการวีดิทัศน์.....	53
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	64
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	69
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	69
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง.....	69
การดำเนินการทดลอง.....	73
แผนการดำเนินการทดลอง.....	74
วิเคราะห์ข้อมูล.....	74
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	79
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	79
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	79
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	79

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
5(ต่อ)	เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง.....	80
	การดำเนินการทดลอง.....	80
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	81
	อภิปรายผล.....	81
	ข้อเสนอแนะ.....	82
	บรรณานุกรม.....	84
	ภาคผนวก.....	91
	ภาคผนวก ก.....	92
	ภาคผนวก ข.....	115
	ภาคผนวก ค.....	131
	ภาคผนวก ง.....	136
	ภาคผนวก จ.....	142
	ภาคผนวก ฉ.....	157
	ภาคผนวก ช.....	160
	ประวัติผู้วิจัย.....	165

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แบบแผนการทดลอง.....	74
2	ค่าเฉลี่ยและร้อยละของคะแนนจากแบบฝึกหัดระหว่างอบรม และจากแบบทดสอบหลังอบรมของกลุ่มตัวอย่าง.....	77
3	ผลการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรมของกลุ่มตัวอย่าง.....	78

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวความคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	8
2 แผนผังการจัดชั้นเรียนร่วมในโรงเรียน.....	15
3 ขั้นตอนการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล.....	27

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษา ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ซึ่งในปัจจุบันการสร้างบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ต้องมีการพัฒนาทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาในแนวปฏิรูปการศึกษา โดยมีจุดหมายสำคัญคือ การพัฒนาคนไทยให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ ให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข และสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. 2543 : 7)

การจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทยที่ผ่านมา เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ ผู้ที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และพฤติกรรม กับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ โดยจัดหลายลักษณะ คือ จัดเป็นโรงเรียนพิเศษเฉพาะทาง จัดเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ จัดในรูปแบบการศึกษานอกโรงเรียน จัดในโรงพยาบาล โดยหน่วยงานทางการศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน ซึ่งในปัจจุบัน กระแสของการเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการจัดการศึกษาพิเศษในต่างประเทศ ได้เปลี่ยนเป็นการจัดการศึกษาสำหรับความต้องการพิเศษ โดยจะรวมกลุ่มเด็กทั้งที่มีความบกพร่อง เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง ในรูปแบบการเรียนรวม ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามปฏิญญาสากล ว่าด้วยหลักสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ โดย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 3 - 4)

1. เน้นการจัดการศึกษาในโรงเรียนปกติ เป็นโรงเรียนแบบการเรียนร่วม (Inclusive School) โดยยึดหลักการพื้นฐานว่า เด็กทุกคนควรเรียนด้วยกัน โดยไม่คำนึงถึงอุปสรรค หรือความแตกต่างที่อาจมี โรงเรียนต้องยอมรับและตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของเด็ก

2. มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดหลักบูรณาการและยึดเด็กเป็นสำคัญ

3. การให้การศึกษาแบบเรียนร่วม เป็นวิธีการที่มีประสิทธิผลที่สุด สำหรับสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ การให้เด็กเข้าเรียนในโรงเรียนพิเศษ ควรเป็นกรณีพิเศษ ที่ห้องเรียนปกติไม่สามารถให้การศึกษาได้ตรงตามความต้องการทางการศึกษาหรือสังคม ประกอบกับมีการประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติเป็นฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งระบุว่า รัฐจะต้องจัดการศึกษาให้กับทุกคน ทุกกลุ่ม ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 ที่ว่า “การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอภาคกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคล ซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้

หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าว มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษา ขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ” (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 6) จากกระแสการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว ส่งผลให้การศึกษาระบบการศึกษาของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน จากการวิเคราะห์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งปัจจุบันรูปแบบการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้กับเด็กปกติทั่วไป ไม่มีรูปแบบ หรือวิธีสอนสำหรับ กลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จึงทำให้ขาดโอกาสในการได้รับการศึกษา และมีการพัฒนาไม่เต็ม ศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 16) ต่อมา การจัดการศึกษา สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้รับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานเหมาะสมกับความสามารถ ของแต่ละบุคคล ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย ที่มุ่งไปสู่แนวคิดใหม่ของการศึกษา ซึ่งพบว่า ประสบผลสำเร็จ คือ โรงเรียนแบบเรียนร่วม (Inclusive School) โดยมีการเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ทั้งในเรื่องเกี่ยวกับ อาคารสถานที่ การบริหารจัดการ รูปแบบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ตลอดจนการจัดบุคลากร ดำเนินงาน

การจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น สถานศึกษาทุกสังกัด ทุกระดับ จะต้องร่วมกันกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น พิเศษของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตลอดจนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และ ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาแต่ละรายบุคคล (โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา. 2544 : 28) ซึ่งหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาพิเศษ ก็คือ การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan : IEP) ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาพิเศษ ที่ทางโรงเรียน จัดทำขึ้นโดยได้รับความร่วมมือ และความยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แผนนี้บรรจุเนื้อหาสาระของหลักสูตรซึ่งเด็กจะต้องเรียน โดยปกติแล้ว แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จะจัดทำขึ้นสำหรับเด็กแต่ละคน เป็นแผนในระยะ 1 ปี และมีการทบทวนแผนทุกภาคเรียน (ผดุง อารยะวิญญู. 2542 : 204) ซึ่งในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ได้มีการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในรูปแบบการเรียนร่วม จำเป็นต้องจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อประกันว่า การศึกษาที่จัดให้ กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนนั้น เหมาะสมกับความต้องการพิเศษทางการเรียนรู้ของ เด็กคนนั้น มีการให้บริการทางการศึกษาพิเศษ ตลอดจนดำเนินการควบคุมติดตามการใช้บริการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2543 : 69)

การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลนั้น เกิดจากพื้นฐานทางกฎหมาย เพื่อคุ้มครองสิทธิ ทางการศึกษาที่บุคคลที่มีความบกพร่องพึงได้รับ โดยมุ่งที่จะให้บุคคลเหล่านั้นได้รับการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น ซึ่งมีประโยชน์โดยตรงกับเด็ก ที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษา ที่จะบอกให้รู้ว่า ทักษะที่นักเรียนยังไม่มีหรือยังไม่เรียนรู้ คืออะไร ความสนใจและเจตคติของนักเรียนเป็นอย่างไร สำหรับการวางแผนยุทธศาสตร์การสอน

นั้น ครูจะต้องมีความเข้าใจอย่างกว้างขวางในเรื่องวิธีสอน สื่อ เนื้อหา หลักสูตร และระดับพัฒนาการของนักเรียน ดังนั้น แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จึงเป็นตัวกลางที่สำคัญในการช่วยเหลือครูที่จะสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเฉพาะบุคคลซึ่งมีความแตกต่างจากแผนการสอน โดยทั่วไปอย่างสิ้นเชิง

ในปัจจุบันครูที่ทำหน้าที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ มักเกิดปัญหาในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม โดยมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ ในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล ถึงแม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จะมีนโยบายพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ ในปีการศึกษา 2541 – 2543 ซึ่งได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ อย่างน้อยกลุ่มโรงเรียนละ 1 โรงเรียน ทั่วประเทศ จำนวน 4,221 คน เพื่อต้องการให้ครู มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบเรียนร่วม และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ครูที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนร่วม ก็ยังขาดทักษะ และประสบการณ์ในการจัดการศึกษาพิเศษ เนื่องจากไม่ได้จบทางการศึกษาพิเศษโดยตรง ส่วนใหญ่จะจัดการศึกษาปกติ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเช่นเดียวกับเด็กปกติ โดยครูส่วนใหญ่ ยังไม่เข้าใจขั้นตอน ในการจัดการศึกษาพิเศษ สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะ การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นเรื่องใหม่ที่เข้ามาสูบทบาทของครู ในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนร่วม ครูทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไม่เป็น โดยไม่รู้ว่าจะเริ่มจากตรงไหนก่อน ซึ่งครูผู้สอนเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาศักยภาพเด็ก จึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเสียก่อน โดยการศึกษาแนวทางการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ. 2543 : 18 , 27)

การฝึกอบรม เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ประเภทหนึ่ง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ และหลักเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่สอดคล้อง และเหมาะสมกับผู้เรียน นำมาประยุกต์ใช้ เช่น ภาพถ่าย วิทยู แผนภูมิ เทปบันทึกเสียง วิดิทัศน์ โทรทัศน์วงจรปิด เป็นต้น ซึ่งสื่อการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในขณะที่เรียนได้เป็นอย่างดีคือ วิดิทัศน์ (Video Tape) ซึ่งมีคุณประโยชน์ต่อการฝึกอบรม ดังนี้

1. สามารถเสนอการสอนที่เป็นทักษะกระบวนการได้เป็นขั้นตอนแบบต่อเนื่อง ได้ทั้งภาพและ คำพูด
2. สามารถให้ภาพสีเหมือนจริงตามธรรมชาติที่สุด แล้วยังให้ภาพที่เคลื่อนไหวได้อีกด้วย
3. เป็นสื่อที่เหมาะสมกับการสอนเนื้อหาวิชาที่มีขั้นตอนที่แน่นอน โดยได้ทั้งภาพ และเสียงพร้อมกัน
4. สามารถย้อนกลับมาดูอีกกี่ครั้งก็ได้

ดังนั้น วิดีทัศน์ นับได้ว่ามีอิทธิพลต่อการศึกษาหาความรู้ในระดับต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะการนำมาใช้ในการฝึกอบรม ที่ขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน นักการศึกษาจึงจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางที่ได้ผลอย่างรวดเร็ว และประหยัด วิดีทัศน์ จึงเป็นสื่อที่มีประโยชน์มากที่สุด เพราะสามารถนำเสนอเรื่องราวในลักษณะต่าง ๆ ได้ดี

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะจัดทำชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้รายการวีดิทัศน์ เพื่อนำมาใช้อบรมครูที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ที่จัดการศึกษารูปแบบการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อสร้างชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้วีดิทัศน์ สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้กับครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ที่มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อศึกษาผลของการฝึกอบรม การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้วีดิทัศน์ ในการอบรมครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ได้ชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้วีดิทัศน์ที่มีประสิทธิภาพ
2. เป็นประโยชน์สำหรับครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ที่จัดการเรียนร่วม และโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาพิเศษ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ในปีการศึกษา 2545 จำนวน 316 โรงเรียน จำนวนครู 316 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนร่วม สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ในปีการศึกษา 2545 ซึ่ง ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม จำนวน 37 โรงเรียน ๆ ละ 1 คน จำนวน 37 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้รายการวิดิทัศน์

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของการใช้ชุดฝึกอบรม การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้รายการวิดิทัศน์

ข้อตกลงเบื้องต้น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ถือว่า เป็นตัวแทนของมวลประชากรที่เป็นครูในกลุ่มของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2545

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้วิดิทัศน์ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา ที่จัดการเรียนร่วมมีความรู้ และเข้าใจวิธีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลสูงขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่ในการรับผิดชอบจัดการศึกษาพิเศษให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ ในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์

2. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาที่แตกต่างไปจากเด็กปกติที่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์

3. โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม โดยมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ

4. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายถึง แผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่โรงเรียนจัดทำขึ้น โดยได้รับความร่วมมือและยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยบรรจุเนื้อหาสาระของหลักสูตรซึ่งเด็กจะต้องเรียนและต้องจัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของเด็กแต่ละคน เป็นแผนในระยะ 1 ปี และมีการทบทวนแผนทุกภาคเรียน

5. ชุดฝึกอบรม หมายถึง สื่อรายการวีดิทัศน์ ที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอวิธีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล สำหรับอบรมครูผู้สอน ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

6. เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 หมายถึง เกณฑ์การหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ที่ใช้อบรมครูผู้สอนที่รับผิดชอบจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยกำหนดให้

6.1 เกณฑ์ 80 ตัวแรก เป็นคะแนนเฉลี่ยของครูที่ได้รับการอบรมทั้งหมดจากแบบฝึกหัดระหว่างการศึกษาชุดฝึกอบรม

6.2 เกณฑ์ 80 ตัวหลัง เป็นคะแนนเฉลี่ยของครูที่ได้รับการอบรมทั้งหมดจากแบบทดสอบหลังการศึกษาชุดฝึกอบรม (Post - test)

7. ผลการฝึกอบรม หมายถึง ความรู้ และความเข้าใจของครูที่เข้ารับการอบรม เรื่องการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยได้ศึกษาจากวีดิทัศน์ชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

กรอบแนวความคิดในการศึกษาค้นคว้า

มาลินี จุฑะรพ (2537 : 84) ได้กล่าวอ้างถึง ทฤษฎีการเชื่อมโยงของ กัทธรี (E.R. Guthrie) ที่กล่าวว่า “การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ คือมีความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนองที่เข้าคู่กันได้ในลักษณะที่มีการกระทำหรือสัมผัสไม่น้อยกว่าหนึ่งครั้ง (One – Trial Learning) ก็เกิดการเรียนรู้ได้” เช่น การอ่านหนังสือ หรือการดูเทปวิดีโอ เพียงครั้งเดียวก็เข้าใจเนื้อหาสาระ และเกิดการเรียนรู้จากการอ่านหรือการสัมผัสทางสายตา และหู จากเรื่องนั้น ๆ ได้ ซึ่งการนำความรู้จากทฤษฎีการเชื่อมโยงไปใช้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเรียนการสอน การฝึกอบรม เป็นต้น สามารถดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ก่อนดำเนินการ ควรจะต้องจูงใจให้กลุ่มเป้าหมายตั้งใจ และมีความสนใจที่จะร่วมกิจกรรม

2. ดำเนินการสอนตามเนื้อหาสาระให้เด่นชัด เพื่อให้รู้ได้ดี

3. ฝึกให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการกระทำ

4. ก่อนจบบทเรียนควรร่วมกันสรุปบทเรียนให้ถูกต้องด้วย

วีดิทัศน์ ถือเป็นสื่อนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่ได้นำมาใช้กันมากในการสาธิต การทดลอง หรือการศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งในปัจจุบัน สื่อวีดิทัศน์ได้เข้ามามีบทบาทในการใช้สื่อด้านเทคโนโลยี สำหรับการฝึกอบรมในทุกๆระดับ และสามารถใช้ได้กับทุก ๆ เรื่อง ที่จะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระ โดยอาจใช้สื่อวีดิทัศน์ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา การฝึกอบรม ดังนี้ (สันหัตถ์ ภิบาลสุข. 2527 : 24)

1. พัฒนาการสอนโดยใช้วีดิทัศน์บันทึกการสอนเอาไว้เพื่อให้ครูผู้สอน และคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตร ได้ทบทวนและพิจารณาหาแนวทางในการปรับปรุง การให้ความรู้ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ช่วยประเมินผลการกระทำของตนเอง และเปิดโอกาสให้มีการแก้ไขปรับปรุง การกระทำให้ดียิ่งขึ้น

3. สามารถนำไปใช้กับกลุ่มผู้เรียนต่าง ๆ ได้ เช่น

3.1 การศึกษาเพื่อมวลชนโดยผลิตรายการแล้วเผยแพร่เรื่องราวนั้น

3.2 การศึกษากลุ่มปัจจุบันใช้ได้ผลมากเพื่อมีผลย้อนกลับรวดเร็ว

3.3 การศึกษารายบุคคลโดยการผลิตชุดฝึกอบรม เพื่อให้ครูได้ศึกษารายบุคคลพร้อมฝึกปฏิบัติ

ฉลอง สุรวัฒนบุรณ (2528 : 301-302) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของวีดิทัศน์ที่มีต่อการศึกษาและการฝึกอบรมไว้ดังนี้

1. ขยายภาพเห็นได้ชัดเจน จะขยายใหญ่เพียงใดหรือชัดเจนเพียงใดจากต้นฉบับต่าง ๆ โดยอาศัยเลนส์ของกล้องตามที่ต้องการใช้งานได้

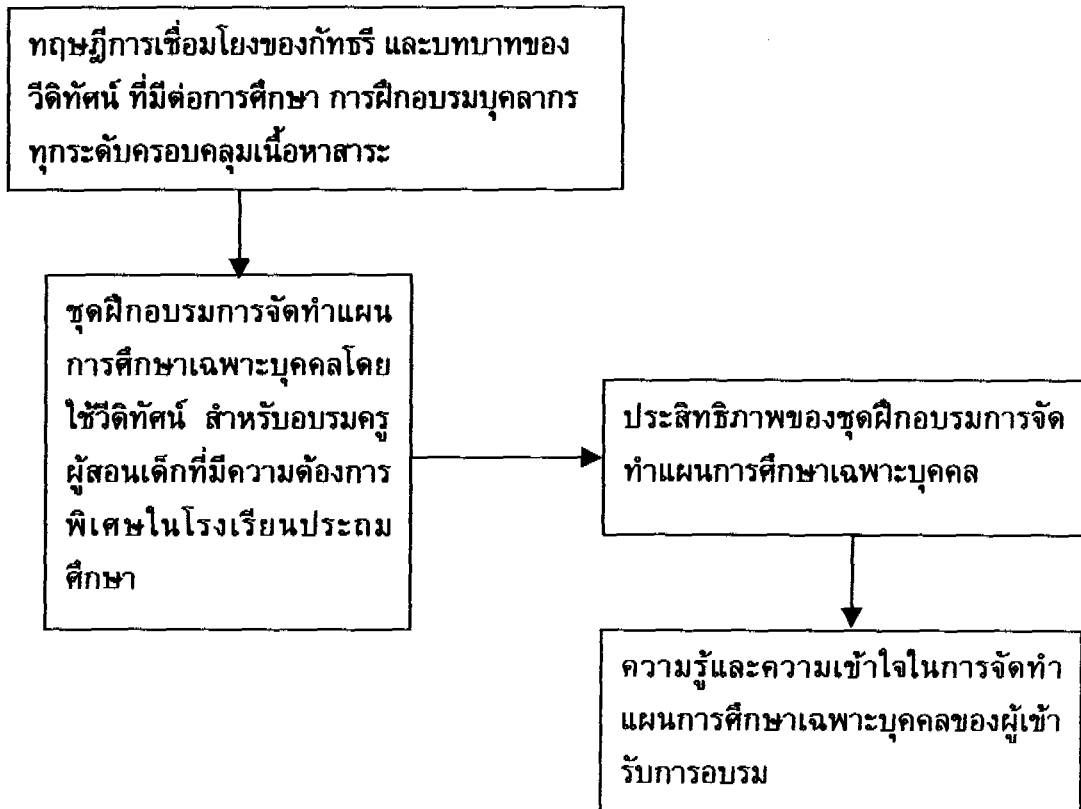
2. สามารถถ่ายทอดไปยังเครื่องรับภาพหลาย ๆ แหล่งในเวลาเดียวกัน ทำให้ผู้เข้าอบรมจำนวนมากได้เห็นการนำเสนอบทเรียนในเวลาเดียวกัน และได้รับประสบการณ์ร่วมกัน

3. เป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนในห้องบรรยายได้เป็นอย่างดี สามารถนำไปศึกษาเมื่อใดก็ได้

4. การบันทึกภาพที่สามารถนำมาดูย้อนกลับได้ทันที ทำให้เหมาะสมแก่การให้ข้อมูลย้อนกลับในการอบรมต่าง ๆ ได้ดี เช่น การทบทวนเนื้อหาสาระในการอบรม เป็นต้น

5. ใช้ในการอบรมบุคลากร และการพัฒนาทักษะด้านการปฏิบัติ โดยการบันทึกภาพกิจกรรม ข้อมูลเนื้อหา หรือการฝึกภาคปฏิบัติ แล้วนำมาฉายดูข้อดีข้อเสียต่าง ๆ เพื่อหาข้อบกพร่อง และแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่า วีดิทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อเทคโนโลยีที่มีคุณค่าและบทบาทต่อการศึกษา การฝึกอบรม หรือการจัดกิจกรรมทักษะในปัจจุบัน ด้วยคุณลักษณะพิเศษ และจุดเด่นของวีดิทัศน์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำสื่อวีดิทัศน์มาใช้ในการจัดทำเป็นชุดฝึกอบรมในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อใช้สำหรับอบรมครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนประถมศึกษา ให้ความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะเพิ่มมากขึ้น และสามารถนำความรู้ตลอดจนวิธีการในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อหน้าที่ที่รับผิดชอบ โดยสามารถสรุปกรอบแนวคิดได้ดังนี้ (ภาพประกอบ 1)

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวความคิดในการศึกษาค้นคว้า

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยและทดลองใช้ชุดฝึกอบรมโดยใช้รายการวิดิทัศน์ ซึ่งผู้วิจัย ได้แบ่งการศึกษาค้นคว้าออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. การเรียนร่วม
 - 1.1 ความสำคัญและความหมายของการเรียนร่วม
 - 1.2 รูปแบบของการเรียนร่วม
 - 1.3 วิธีการจัดการเรียนร่วม
 - 1.4 ประสิทธิภาพและความเชื่อพื้นฐานการศึกษาพิเศษ
2. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
 - 2.1 ความหมายของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
 - 2.2 แนวคิดและความสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
 - 2.3 วิธีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
 - 2.4 รูปแบบการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
 - 2.5 ประโยชน์ของการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
3. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 - 3.1 ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 - 3.2 ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 - 3.3 หลักการจัดการศึกษาพิเศษ
4. การฝึกอบรมบุคลากร
 - 4.1 ความหมายของการฝึกอบรม
 - 4.2 ความสำคัญและประโยชน์ของการฝึกอบรม
 - 4.3 ประเภทและวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม
 - 4.4 วิธีการฝึกอบรม
5. การผลิตรายการวิดิทัศน์
 - 5.1 ความสำคัญและคุณค่าของชุดฝึกอบรมจากรายการวิดิทัศน์
 - 5.2 การผลิตรายการวิดิทัศน์
 - 5.3 บทบาทของรายการวิดิทัศน์
 - 5.4 การจูงใจในการเรียนรู้จากรายการวิดิทัศน์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

1. การเรียนร่วม

1.1 ความสำคัญและความหมายของการเรียนร่วม

การเรียนร่วม เป็นการจัดการศึกษาพิเศษรูปแบบหนึ่ง ที่จัดให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ และความต้องการความช่วยเหลือที่แตกต่างไปจากเด็กปกติ ร่วมใช้ชีวิตกับเด็กปกติ ในระบบโรงเรียน เพื่อให้เขาได้พัฒนาเต็มศักยภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์แก่สังคม ได้มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 7) การเรียนร่วม หมายถึง การจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เข้าเรียนในโรงเรียนปกติ อาจจัดได้หลายลักษณะ เช่น การเรียนร่วมเต็มเวลา เรียนในห้องพิเศษ ห้องเสริมวิชาการ ซึ่งให้ออกาสเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ศรียา นิยมธรรม (2541 : 37) การเรียนร่วม หมายถึง การนำเอาคนพิการมาสู่สังคมปกติ ไม่ว่าจะในด้านนันทนาการ หรือการศึกษา ในสมัยก่อนคนพิการมักถูกชุกซ่อนหรือแยกไว้ เฉพาะกลุ่มต่างหาก แต่ในปัจจุบันจะเน้นที่การคัดแยกเพื่อช่วยเหลือคนพิการแต่เนิ่น ๆ โดยมีนักวิชาการในสาขาต่าง ๆ เข้ามาช่วยเหลือและสามารถจัดให้เด็กแต่ละคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 9) การเรียนร่วม หมายถึง การรวมเอาเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าไปในระบบการศึกษาปกติ มีการร่วมกิจกรรมและใช้เวลาช่วงใดช่วงหนึ่งในแต่ละวัน ระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 221) การเรียนร่วม เป็นวิธีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งเมื่อก่อนเรียกว่าเด็กพิการ โดยจัดเป็นกลุ่มตามสภาพความพิการของเด็ก เช่น เด็กตาบอด ปัญญาอ่อน เป็นต้น และจัดตั้งโรงเรียนพิเศษสำหรับแต่ละประเภทโดยเฉพาะ ซึ่งไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จึงมีวิธีการจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิการเสียใหม่ เด็กพิการได้รับการเรียกชื่อใหม่ว่าเป็น “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” และเด็กเหล่านี้ได้รับการเข้าเรียนในชั้นเดียวกับเด็กปกติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 21) การเรียนร่วม หมายถึง วิธีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้ตามรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น ให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข

การเรียนรู้ร่วมในแนวคิดใหม่ เป็นความร่วมมือและรับผิดชอบร่วมกัน (Collaboration) ระหว่างครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียน โดยจัดการศึกษาหลายรูปแบบให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเด็กปกติ เพื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน และบริการต่าง ๆ ให้กับนักเรียนที่อยู่ในความดูแล

1.2 รูปแบบของการเรียนรู้ร่วม

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 17) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ นั้น สามารถจัดการศึกษาได้หลายรูปแบบ คือ

1) การเรียนรู้ร่วมบางเวลา (Integration) เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนในโรงเรียนปกติ โดยอาจจัดให้อยู่ในชั้นพิเศษ และเรียนร่วมกับเด็กปกติในบางวิชา เช่น วิชาดนตรี พลศึกษา หรือร่วมกิจกรรม เช่น กิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี กีฬาสี เป็นต้น โดยคาดหวังว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะมีโอกาสแสดงออก และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กปกติ

2) การเรียนรู้ร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming) เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนในชั้นเดียวกับเด็กปกติตลอดเวลา ได้รับบริการเช่นเดียวกับเด็กปกติ จุดประสงค์ของการเรียนรู้ร่วมเต็มเวลาคือ ให้เด็กเข้าใจและตอบสนองความต้องการซึ่งกันและกัน

3) การเรียนรู้ร่วม (Inclusion) หรือ การจัดการศึกษาโดยรวม (Inclusive Education) เป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาที่โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคน โดยไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กปกติ หรือเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนต้องรับเด็กทุกคน และจัดการศึกษาให้เหมาะสม ตลอดจนรับบริการเสริมที่จำเป็นและเหมาะสม และการใช้ชีวิตร่วมกับคนปกติในครอบครัว ชุมชน และสังคม

1.3 วิธีการจัดการเรียนรู้ร่วม

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 221) กล่าวว่า การเรียนรู้ร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติอาจกระทำได้หลายลักษณะ ซึ่งต่อไปนี้เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ร่วม ซึ่งปฏิบัติกันอยู่ในหลายประเทศ และประสบความสำเร็จพอสมควร ได้กำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้ร่วม 6 รูปแบบ ดังนี้

1) เรียนร่วมในชั้นปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ และเรียนเหมือนกันกับเด็กปกติทุกประการ เด็กที่จะเข้าเรียนในลักษณะนี้ได้ ควรเป็นเด็กที่มีความพิการน้อย มีความฉลาด และมีความพร้อมในด้านการเรียน ตลอดจนวุฒิภาวะทางอารมณ์ และสังคม

2) เรียนร่วมในชั้นปกติและมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา การเรียนรู้ร่วมวิธีนี้ คล้ายคลึงกับวิธีแรก กล่าวคือ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลา แต่มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้น ครูการศึกษาพิเศษนี้อาจเรียกว่า ครูที่ปรึกษา ครูประเภทนี้ไม่ทำการสอนโดยตรง แต่ให้คำแนะนำแก่ครูที่สอนเด็ก เช่น แนะนำชี้แจงให้ครู

ที่สอนชั้นเรียนร่วม เข้าใจความต้องการ และความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก และช่วยประเมินผลพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น

3) เรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเวียนสอน เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ และรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะเดินทางไปตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือเด็ก เนื่องจากมีจำนวนเด็กในแต่ละโรงเรียนไม่มากนัก (อาจประมาณ 2 – 3 คน ต่อโรงเรียน) ครูจึงเดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปยังโรงเรียนหนึ่ง เมื่อครบสัปดาห์ก็วนกลับมาสอนเด็กกลุ่มเดิมในโรงเรียนเดิมอีก จึงเรียกครูประเภทนี้ว่า “ครูเดินสอนหรือครูเวียนสอน”

4) เรียนร่วมในชั้นปกติ และรับบริการจากครูเสริมวิชาการ เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการ วันละ 1 – 2 ชั่วโมงหรือมากกว่านี้ ขึ้นอยู่กับความต้องการพิเศษของเด็ก เด็กทุกคนที่เข้ามาเรียนในห้องนี้ จะต้องมิตารางเรียนที่กำหนดไว้แน่นอน ครูเสริมวิชาการอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ ขึ้นอยู่กับจำนวนเด็กและประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การสอนเด็กอาจกระทำเป็นรายบุคคล หรือสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก็ได้ และสอนในเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติหรือเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา นอกจากสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้ว ครูเสริมวิชาการยังมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูปกติในการปฏิบัติต่อเด็กประเภทนี้ด้วย

5) ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติและร่วมบางเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเรียนเดียวกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา ยกเว้นบางวิชาที่เด็กต้องไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ศิลปะหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่น ๆ

6) ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันไว้เป็นกลุ่มเดียว และเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กเหล่านี้เรียนในชั้นพิเศษตลอดเวลา มีครูประจำชั้นสอนทุกวิชา การเรียนร่วมในลักษณะนี้ เหมาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องค่อนข้างมาก

ผดุง อารยะวิญญู (2539 : 3) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การจัดการเรียนร่วมในลักษณะใดนั้น ขึ้นอยู่กับสภาพความบกพร่อง และความพร้อมของเด็ก เด็กที่มีความบกพร่องน้อยและมีความพร้อมสูง อาจจัดให้เรียนร่วมเต็มเวลา เด็กที่มีความบกพร่องมากและมีความพร้อมน้อย อาจจัดให้เรียนในชั้นเรียนพิเศษลดหลั่นกันลงไป ซึ่งวิธีการจัดการเรียนที่ตีนั้น ควรจัดการเรียนร่วมดังนี้

1. ควรเรียนเมื่ออายุยังน้อยคือตั้งแต่ปฐมวัย
2. ให้โอกาสครูที่สอนชั้นปกติตัดสินใจว่าจะรับเด็กพิการเข้าชั้นเรียนในชั้นที่ตนสอนอยู่หรือไม่

3. สถานศึกษา โรงพยาบาล ที่เปิดสอนโครงการเรียนร่วมต้องมีความพร้อมด้านบุคคล
 4. ควรมีการชี้แจง ทำความเข้าใจถึงบทบาทและความรับผิดชอบในบุคลากรทุกฝ่าย
 5. สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและพอเพียง

6. เน้นวิธีสอนรายบุคคล

7. หากไม่จำเป็นไม่ควรแยกเด็กพิการออกจากเด็กปกติในแง่ของการให้บริการการเรียนการสอน ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กปกติได้เข้าใจถึงความต้องการและความสามารถของเด็กพิการ

8. ต้องประเมินพัฒนาการและผลการเรียนอย่างสม่ำเสมอด้วยวิธีการประเมินที่เชื่อถือได้

9. ศึกษาข้อบกพร่องของการจัดการเรียนร่วมและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
 ศรียา นิยมธรรม (2541 : 247) ได้กล่าวถึง แนวคิดในการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กปฐมวัย ควรมีวิธีการพิจารณาเป็นสองขั้นตอน คือ ชั้นเตรียมงาน และชั้นดำเนินงาน

1. ชั้นเตรียมงาน

1.1 ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนและชุมชนเข้าใจแนวคิด หลักสูตร และการทำงานในการให้บริการการเรียน และเด็กนักเรียนทุกคนก็ควรได้รับทราบถึงโครงการ และข้อควรปฏิบัติด้วย

1.2 จัดเตรียมอาคารสถานที่ ควรมีทางลาด เพื่อความสะดวกในการเคลื่อนที่ของเด็กพิการ ห้องน้ำควรปรับสภาพให้กว้างพอเหมาะ ในกรณีการจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ การเตรียมอาคารสถานที่ และห้องที่จะให้บริการพิเศษ เช่น ห้องกายภาพบำบัด ห้องแก้ไขการพูด ห้องเสริมวิชาการ

1.3 การจัดเตรียมอุปกรณ์พิเศษ ในการจัดการเรียนร่วมแบบเต็มเวลา ทางโรงเรียนอาจไม่ต้องเตรียมอุปกรณ์พิเศษมากนัก เพราะเด็กมีความพร้อมใกล้เคียงกับเด็กปกติ อุปกรณ์ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเฉพาะตัวที่เด็กมีใช้อยู่แล้ว เช่น เครื่องช่วยฟังสำหรับคนหูตึง เป็นต้น แต่ถ้าเป็นการจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ ทางโรงเรียนจำเป็นต้องเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับเด็กตามประเภทของความบกพร่อง

1.4 จัดเตรียมบริการที่เกี่ยวข้อง เช่น บริการแนะแนว บริการแก้ไขการพูด บริการด้านกายภาพบำบัด เป็นต้น

1.5 การเตรียมบุคลากร ซึ่งบุคลากรมีความจำเป็นในการจัดการเข้าร่วม นอกจากบุคลากรในโรงเรียนปกติ ซึ่งจะต้องทำความเข้าใจเป็นขั้นต้นแล้ว ยังต้องคำนึงถึงบุคลากรพิเศษ เช่น ครูประจำชั้นพิเศษ ครูเวียนสอน ครูเสริมวิชาการ ครูสอนพูด และครูแก้ไขการพูด แพทย์ นักจิตวิทยา นักกายภาพบำบัด ฯลฯ ที่จะต้องทำงานร่วมกัน

2. ชั้นดำเนินงาน

2.1 การคัดเลือกเด็กนักเรียนเข้าเรียนร่วม จะต้องคำนึงถึงระดับประเภท และระดับความพิการที่สอดคล้องกับการให้บริการของโรงเรียน

2.2 การจัดชั้น จำนวนนักเรียนในแต่ละชั้น ความสำคัญต่อความสำเร็จของการเรียนร่วม โดยทั่วไปไม่ควรมีเด็กมากกว่า 8 คน การเอาใจใส่เด็กเป็นรายบุคคลยังเป็นเรื่องจำเป็น เพราะเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันมาก

2.3 การทำโปรแกรมการศึกษารายบุคคล เป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะในเด็กพิการค่อนข้างมาก การวางแผนการดำเนินงาน การประเมินผลที่รัดกุมถูกต้อง จะช่วยพัฒนาเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ตัวครู นอกจากจะมีความรู้ความเข้าใจเด็ก เต็มใจช่วยเหลือเด็ก เป็นเพื่อนกันแล้ว ควรเป็นผู้มีอารมณ์ขัน ยืดหยุ่น ให้กำลังใจเด็ก และมีสุขภาพจิตดี สามารถทำงานร่วมกับผู้ปกครอง ครูในชั้นเรียนปกติอื่น ๆ และบุคคลที่จำเป็นแล้วแต่กรณี

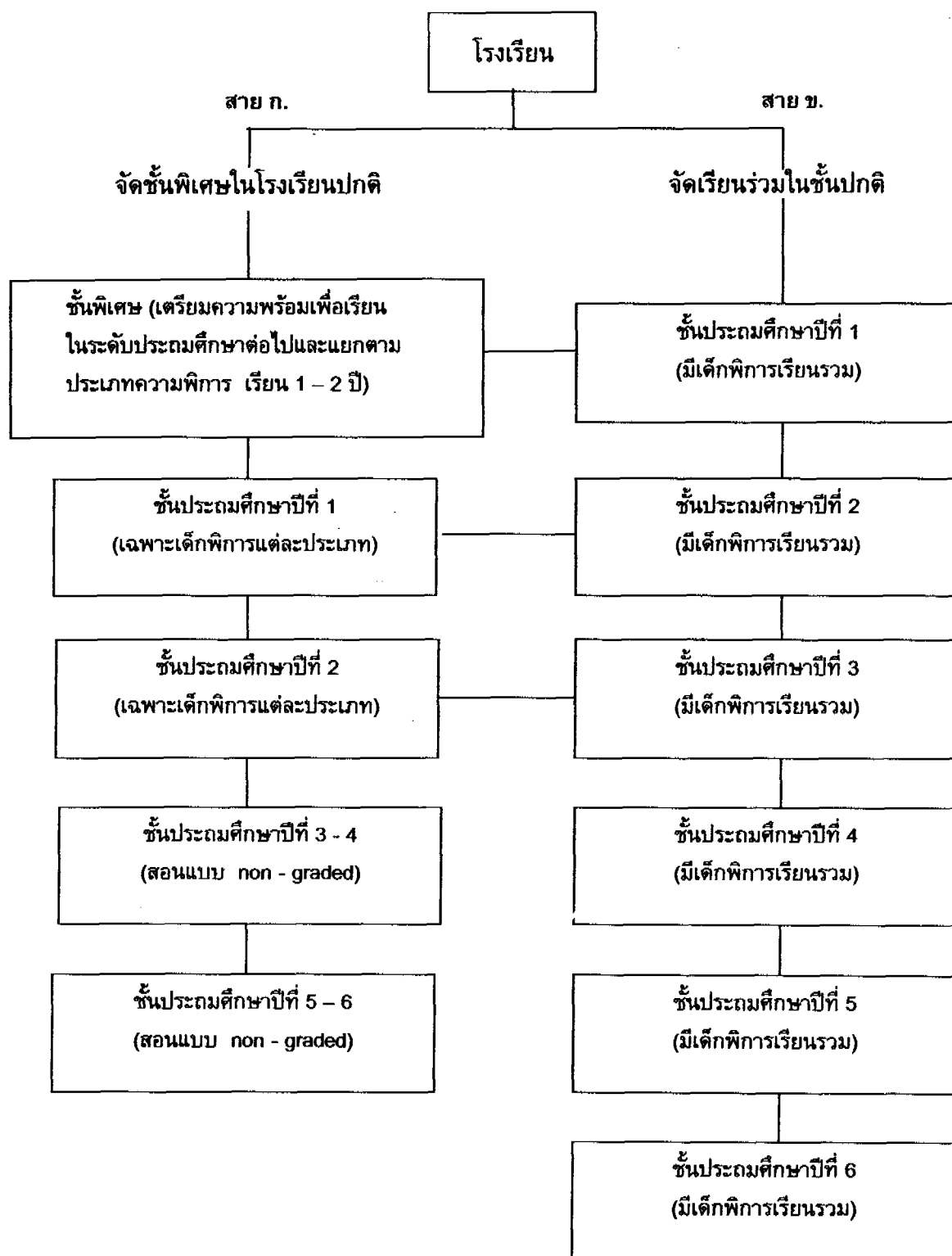
2.5 ควรมีการติดตามประเมินผล และนำผลที่ได้มาปรับปรุงการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน

กรมสามัญศึกษา, กองการศึกษาพิเศษ (2534 : 24) ได้สรุปว่า วิธีการจัดการเรียนร่วมเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าชั้นเรียนร่วมมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับระดับความพิการ โดยยึดหลักได้รับประโยชน์จากการเรียนร่วมมากที่สุด ได้สรุปไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. จัดชั้นพิเศษสำหรับเด็กพิเศษในโรงเรียนปกติ (สาย ก.)
2. จัดชั้นเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนปกติ (สาย ข.)

โรงเรียนประถมศึกษาแต่ละแห่ง อาจจัดได้ในรูปแบบตามสาย ก. หรือสาย ข. หรือทั้ง 2 สาย แล้วแต่ความเหมาะสมของสภาพการเรียนและท้องถิ่น ซึ่งโดยปกติกรมสามัญศึกษาจะไม่จัดให้โรงเรียนมีเด็กพิการหลาย ๆ ประเภท เข้าเรียนในห้องเดียวกันหรือในโรงเรียนเดียวกัน และจำนวนนักเรียนในชั้นเรียนพิเศษ (แบบสาย ก.) (ศูนย์พัฒนาศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย. 2529 : 58) ในแต่ละชั้นควรมีจำนวนตามความเหมาะสมและระดับความพิการ เช่น ประเภทเด็กเรียนช้า อาจจัดเข้าได้ 20 - 25 คน แต่ถ้าเด็กปัญญาอ่อน ระดับ I.Q. 70 ลงไป ควรจัดประมาณ 8 - 10 คน ส่วนเด็กตาบอดหรือหูหนวกควรจัดไม่เกิน 15 คน เช่นเดียวกันในการจัดเด็กพิการเข้าเรียนร่วมในห้องเรียนปกติ (แบบสาย ข.) ควรจัดเข้าเรียนประมาณ ห้องละ 3 - 5 คน เพราะถ้ามากกว่านี้ครูประจำชั้นปกติจะดูแลและช่วยสอนเสริมวิชาการให้ได้ไม่ทั่วถึง ดังแผนภูมิการจัดชั้นเด็กที่มีลักษณะพิเศษเข้าเรียนร่วมในโรงเรียน ภาพประกอบ 2

แผนภูมิแสดงการจัดชั้นเรียนร่วมในโรงเรียน

ภาพประกอบ 2 การจัดชั้นเรียนร่วมในโรงเรียน

การจัดการเรียนร่วมให้แก่เด็ก ควรพิจารณาลักษณะของความบกพร่องของเด็ก ตลอดจนต้องคำนึงถึงความพร้อมของโรงเรียน ผู้บริหาร ครู และความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ ด้วย จึงจะช่วยให้การจัดการเรียนร่วมประสบผลสำเร็จให้ได้มากที่สุด (วารี ธีระจิตร. 2537 : 19) ซึ่งปัจจุบันโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดการเรียนร่วม เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. จัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมชั้นเรียนปกติเต็มเวลา
2. จัดเป็นชั้นเรียนพิเศษเฉพาะและเข้ารับการเรียนร่วมกับเด็กปกติบางวิชา
3. จัดเป็นชั้นเรียนเฉพาะแต่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีกิจกรรมทางสังคมร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2543 : 25)

1.4 ปรัชญาและความเชื่อพื้นฐานการศึกษาพิเศษ

เป็นที่ยอมรับกันว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงควรมีการเตรียมบุคคลเหล่านี้ตั้งแต่วัยเยาว์เพื่อให้มีความพร้อมที่จะดำรงอยู่ในสังคมได้ โดยให้มีโอกาสเรียนร่วมกับนักเรียนปกติเท่าที่สามารถจะทำได้ และช่วยให้ทุกคนสามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข ได้มีนักการศึกษาพิเศษได้กล่าวถึง ปรัชญา แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานของการจัดการศึกษาไว้ ดังนี้

เบญจา ชลธารันนท์ (2532 : 112) ได้กล่าวถึง แนวคิดและปรัชญาเบื้องต้นที่จะทำให้การศึกษาพิเศษบรรลุถึงจุดหมายไว้ ดังนี้

1. เด็กพิเศษทุกคนสามารถจะเรียนหรือฝึกตนเองให้ทำประโยชน์ได้มากขึ้น
2. สมรรถภาพในการทำงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับสภาพความพิการ
3. ความพิการของเด็กบางคนไม่จำเป็นต้องเป็นความพิการตลอดไปในหลายกรณี การศึกษาพิเศษอาจจะเป็นเพียงบริการทางการศึกษาชั่วคราวเท่านั้น
4. บุคลากรจะต้องเป็นคนที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถ และได้รับการฝึกงานตลอดทั้งมีประสบการณ์ในการทำงานของหน่วยงานตนเอง
5. ผู้ให้การศึกษาควรสนใจเป็นพิเศษ ในเรื่องพัฒนาการของเด็กพิเศษ ให้เด็กมีภาพพจน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเอง (Positive Self – Image) และยอมรับสภาพความเป็นจริงของตน
6. การศึกษาพิเศษ ควรใช้วิธีสอนแบบเอกัตภาพของบุคคล (Individualized Instruction) หมายความว่า สอนให้เหมาะสมกับความสามารถและความพิการของแต่ละคน
7. การศึกษาพิเศษ ควรจัดตั้งแต่ชั้นอนุบาล โดยมีจุดประสงค์ในการป้องกันลดปัญหาความพิการและทำให้เด็กมีสำนึกแห่งตน (Self – Realization)
8. การศึกษาพิเศษต้องรวมวิชาพลศึกษา นันทนาการ และสุนทรียศาสตร์ เพื่อเตรียมเด็กพิเศษ ให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสมบูรณ์
9. อาชีวศึกษาและการอาชีพเป็นเรื่องสำคัญในการพิจารณาจัดการศึกษาแก่เด็กพิเศษ

10. ในการจัดเด็กพิเศษเข้าเรียนในโรงเรียนปกตินั้นจะถือเป็นแนวปฏิบัติ เมื่อไม่มีปัญหาหรือไม่มีอุปสรรคอื่นใด โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับเป็นสำคัญ

✓ ผดุง อารยะวิญญู (2533 : 7) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีพื้นฐานของการเรียนร่วมไว้ดังนี้

1. ในสังคมมนุษย์ มีทั้งคนปกติ และผู้ที่มีความบกพร่องต่าง ๆ เมื่อสังคมไม่สามารถแยกคนที่มีความบกพร่องออกจากสังคมปกติได้ ดังนั้น จึงไม่ควรแยกการศึกษาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง ควรให้เด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ

2. เด็กพิเศษมีความต้องการและความสามารถซึ่งต่างจากเด็กปกติ ดังนั้น ควรจัดรูปแบบและวิธีการศึกษาให้แตกต่างไปจากเด็กปกติ เพื่อให้เด็กมีศักยภาพในการเรียนรู้อย่างเต็มที่

3. เด็กแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็เด็กปกติหรือเด็กพิเศษ การศึกษาจะช่วยให้ความสามารถของเด็กแต่ละคนปรากฏเด่นชัดขึ้น

4. เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานต่างกันทางการเลี้ยงดูจากครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สติปัญญา และทักษะ การศึกษาจะช่วยให้แต่ละคนได้เรียนรู้เพื่อการปรับตัวเข้าหากัน และให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

5. เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม การจัดการศึกษาจึงต้องจัดเพื่อพัฒนาทุกด้านให้สูงสุดตามความสามารถของแต่ละบุคคล

ส่วน ศรียา นิยมธรรม (2535 : 86) กล่าวว่า การจัดการศึกษาพิเศษโดยทั่วไปตั้งอยู่บนรากฐานของความเชื่อและหลักปรัชญา ดังต่อไปนี้

1. ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะรับบริการทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็คนพิการหรือคนปกติ เป็นหน้าที่ที่จะจัดการศึกษา เพื่อสนองต่อความต้องการของเด็กพิเศษด้วย

2. เด็กพิเศษควรได้รับการศึกษาควบคู่ไปกับการบำบัดการฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้าน โดยเร็วที่สุดในทันทีที่ทราบว่เด็กมีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนต่อไป และมีพัฒนาการทุกด้านถึงขีดสูงสุด

3. การจัดการศึกษาพิเศษควรคำนึงถึงการอยู่ร่วมสังคมกับคนปกติให้มีประสิทธิภาพให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ หรือหากสภาพความบกพร่องอยู่ในขั้นรุนแรงจนไม่อาจเรียนร่วมกับคนปกติได้ ควรให้เด็กพิเศษได้สัมผัสกับสังคมคนปกติ

4. การจัดการศึกษาพิเศษต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพความเสียเปรียบของเด็กพิเศษแต่ละประเภท โดยใช้แนวการศึกษาของเด็กปกติ

5. การศึกษาพิเศษและการฟื้นฟูบำบัดทุกด้านควรจัดเป็นโปรแกรมให้เป็นรายบุคคล รวมถึงการจัดกิจกรรมการสอนสำหรับเด็กที่บกพร่อง หรือมีความต้องการคล้ายคลึงกันและอยู่ในระดับความสามารถใกล้เคียงกัน

6. การจัดโปรแกรมการสอนเด็กพิเศษ ควรเน้นที่ความสามารถของเด็กและให้เด็กได้ประสบความสำเร็จมากกว่าที่จะคำนึงถึงความพิการหรือความบกพร่อง เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจว่า

แม้จะมีความบกพร่อง แต่ก็ยังมีความสามารถบางอย่างเท่ากับหรือดีกว่าคนปกติ อันจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

7. การศึกษาพิเศษ ควรให้เด็กมีความเข้าใจ ยอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่น มีสัจจการแห่งตน และมุ่งให้ช่วยตนเองได้ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม

8. การศึกษาพิเศษควรจัดทำอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่เกิดเรื่อยไป ขาดตอนไม่ได้ และควรเน้นถึงเรื่องอาชีพด้วย

บ้งอร ดันปาน (2535 : 3) ได้กล่าวถึง ปรัชญาการจัดการศึกษาเรียนร่วมตามหลักพื้นฐาน 3 ประการของมนุษย์ ไว้ดังนี้

1. มนุษย์ทุกคน ย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา โดยไม่แบ่งแยกความบกพร่องหรือฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ควรจัดให้เหมาะสมกับความต้องการ และความจำเป็นของแต่ละคน

2. มนุษย์ย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการอยู่ร่วมกันในสังคม การจัดเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน เพื่อให้เด็กพิการอยู่ร่วมกับเด็กปกติย่อมก่อให้เกิดคุณค่าและสร้างสรรค์สังคม มีการยอมรับซึ่งกันและกัน

3. การเรียนการสอนในชั้นเรียน ย่อมสนองความแตกต่างของแต่ละบุคคลนั้น การจัดเด็กพิการให้เข้าเรียนในชั้นเรียนร่วม จึงควรได้รับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เป็นการสอนเพื่อบุคคล เพื่อพัฒนาความพร้อม ความรู้ความสามารถของผู้เรียนทุกคน ให้พัฒนาการทุกด้าน ด้วยวิธีการและจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดศักยภาพที่จะดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 5) ได้กล่าวถึง ปรัชญาในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษ ไว้ดังนี้

1. การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนในการพัฒนาบุคคลไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รูปแบบของการศึกษาคือครอบคลุมทั้งการศึกษาตามแนวระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย อันเป็นการเรียนรู้จากแหล่งวิทยาการและสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวคน

2. เด็กและเยาวชนทุกคนมีสิทธิ์ที่จะได้รับการศึกษาที่สอดคล้องกับระดับและประเภทของความสามารถ ความถนัด และความสนใจที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล เพื่อพัฒนาศักยภาพให้บรรลุขีดสูงสุดและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างเหมาะสมในสังคม

3. พ่อแม่ผู้ปกครอง และครอบครัว ซึ่งเป็นบุคคลแรก ๆ ในชีวิตของเด็กและเยาวชน มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ มีพัฒนาการที่รอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม นอกจากนั้น สำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ พ่อแม่ผู้ปกครอง และครอบครัว ก็มิบทบาทพิเศษที่จะต้องเอาใจใส่การพัฒนาเด็กและเยาวชนเหล่านี้

4. สังคมต้องให้การยอมรับในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลและความหลากหลายของเด็กและเยาวชน ทั้งทางด้านความคิด ความสนใจ ความสามารถพิเศษเฉพาะทางของแต่ละบุคคล บุคลิกภาพ และอื่น ๆ

5. รัฐและสังคมพึงพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถด้านอื่น ๆ โดยรอบด้านด้วย เพื่อให้เป็นคนที่มีการพัฒนาการที่สมบูรณ์ ทั้งด้านสมอง ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ควบคู่ไปกับการพัฒนาความสามารถพิเศษที่มีอยู่ ทั้งนี้ พึงระมัดระวังว่าการพัฒนาบุคคลโดยองค์รวมนั้น จะต้องไม่ลดทอนหรือสกัดกั้นความสามารถพิเศษของบุคคล

6. รัฐต้องไม่สร้างระบบการศึกษาที่ปิดกั้นการพัฒนาความสามารถพิเศษในทุกด้านของเด็กและเยาวชน ด้วยการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งหรือสาขาใดสาขาหนึ่งเท่านั้น แต่ต้องสร้างระบบการศึกษาที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ ได้แสดงความสามารถทุกด้านที่มี และได้รับการพัฒนาความสามารถเหล่านั้นไปพร้อม ๆ กัน

7. การจัดระบบการเรียนรู้ ต้องมีความยืดหยุ่นและหลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนแสดงออกซึ่งความสามารถพิเศษได้ตลอดชีวิตของการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้นั้น ต้องเอื้อต่อการสร้างสรรค์ คิดค้น ริเริ่ม การเป็นตัวของตัวเอง การสร้างจินตนาการที่แหวกแนว ฯลฯ โดยผู้รับผิดชอบในการเรียนรู้จะต้องเข้าใจว่าผู้เรียนรู้ที่มีความสามารถพิเศษนั้นจะมีลักษณะดังกล่าวข้างต้นค่อนข้างมาก

8. รูปแบบการบริการสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ ควรคำนึงถึงการบริการพิเศษหลายรูปแบบ เช่น การจัดการเรียนรู้พิเศษหรือการรับรู้เฉพาะทาง การจัดกิจกรรมเสริม (Enrichment) ในระบบโรงเรียนปกติ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้รู้จักศักยภาพที่มีอยู่นั้นให้บรรลุถึงจุดสูงสุด

ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการจัดการศึกษาพิเศษตามแผนพัฒนาการศึกษาพิเศษ (ด้านคนพิการ) โดยมีพื้นฐานของปรัชญา ดังนี้

1. สิทธิมนุษยชน เด็กทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการศึกษา และอื่น ๆ ตลอดจนสามารถได้รับประโยชน์สูงสุดตามศักยภาพของตน

2. การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการควรจัดให้เร็วที่สุด ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกเริ่มค้นพบความพิการ (Early Intervention Services) และจัดให้สนองกับความต้องการพิเศษของผู้เรียน เพื่อพัฒนาคนพิการให้มีความสามารถช่วยเหลือตนเองได้ และสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

3. การจัดบริการการศึกษาพิเศษ สำหรับผู้ที่มีความบกพร่องให้มีบทบาทในการช่วยเหลือสนับสนุนและป้องกัน การช่วยเหลือสนับสนุนมีลักษณะให้การศึกษา เพื่อขจัดความไม่สามารถในการเรียนรู้ และหาวิธีการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ มาทดแทน การป้องกันมีลักษณะให้การศึกษา เพื่อสนองความต้องการพิเศษของเด็ก และจัดหาวิธีการโดยร่วมทำงานกับ

ผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ ด้านสังคม และอื่น ๆ ป้องกันสภาพความพิการไม่ให้ขยายใหญ่ขึ้น และไม่ทำให้เกิดปัญหาเพิ่มขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2539 : 110)

เกษม ทองสัมฤทธิ์ (2540 : 16 อ้างจาก เกียรติฮาท และไวชาน. : 1980) ได้เน้นถึงสิทธิที่เด็กพิเศษทุกคนควรได้รับการศึกษาอย่างเพียงพอ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพของตน ให้ถึงขั้นสูงสุด การศึกษาพิเศษจะต้องเน้นถึงความสามารถ และศักยภาพของเด็กพิเศษ โดยไม่เน้นตอกย้ำความพิการของเขา แต่ในเวลาเดียวกัน การศึกษาพิเศษ จะต้องปรับเปลี่ยนตามความต้องการ และความจำเป็นของเด็กด้วย ซึ่งหมายความว่า นักการศึกษาจะต้องไม่มองข้ามความพิการของเด็กเหล่านี้

จากหลักการ ปรัชญา และแนวคิดพื้นฐานของการจัดการศึกษาพิเศษดังกล่าว สรุปได้ว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐาน ที่จะได้รับบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับระดับและประเภทของความต้องการที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล โดยได้รับการฝึกฝน ฟื้นฟู บำบัด และการเรียนรู้ จากระบบการศึกษาที่จัดขึ้นอย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนาศักยภาพทุกด้านให้สูงสุดตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยการให้เด็กพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุด ให้มีความพร้อมที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปกติได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2543 : 7 – 8)

2. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

2.1 ความหมายของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan : IEP) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

สถาบันราชภัฏสวนดุสิต (2537 : 10) ได้ให้ความหมายของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลว่า เป็นแผนการศึกษาที่จัดทำขึ้นสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก็เพื่อเป็นแนวทางในการให้การศึกษให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก และให้เด็กได้เรียนรู้สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับความสามารถ โดยระยะเวลาที่แน่ชัดว่าจะใช้แผนนี้นานเท่าใด จะวัดผลสัมฤทธิ์ของเด็กได้อย่างไร และได้รับบริการด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นในลักษณะใดบ้าง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 26) อธิบายว่าแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายถึง แผนการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งทางโรงเรียนเป็นผู้จัดทำขึ้นโดยได้รับความร่วมมือ และความยินยอมจากผู้ปกครองของเด็ก เป็นแนวทางให้การศึกษที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก และให้เด็กได้เรียนรู้ในสภาพที่จัดอย่างเหมาะสมกับความสามารถของเขา

เบญจมา ชลธารินทร์ (กองการศึกษาเพื่อคนพิการ. 2542 : 2) กล่าวว่า แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นแผนการศึกษาที่จัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับบุคคลแต่ละคน ที่ได้รับการบ่งชี้ว่าเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องหรือพิการ เป็นตัวเชื่อมที่สำคัญระหว่างเด็กพิการ กับการศึกษาพิเศษที่เด็กต้องการ และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนที่จัดให้เฉพาะบุคคล

ส่วน ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 204) ให้ความหมายว่า เป็นแผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่โรงเรียนจัดทำขึ้น โดยได้รับความร่วมมือและความยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แผนนี้บรรจุเนื้อหาสาระของหลักสูตรซึ่งเด็กจะต้องเรียน โดยปกติแล้วแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลจะจัดทำขึ้นสำหรับแต่ละคน เป็นแผนในระยะ 1 ปี และมีการทบทวนแผนทุกภาคเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 32) ให้คำอธิบายว่า แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายถึง แผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคล พิการ ตลอดจนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้เป็นเฉพาะบุคคล

2.2 ปรัชญา แนวคิด และความสำคัญ ในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาพิเศษ ที่นักการศึกษาคิดค้นขึ้นมาเพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาให้การเรียนการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 204) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลว่า ไม่ใช่สิ่งต่อไปนี้

1. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไม่ใช่แผนการสอน เพราะแผนการสอนเป็นส่วนหนึ่งของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเท่านั้น

2. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไม่ใช่โครงการสอน เพราะโครงการสอนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

3. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไม่ใช่สัญญาาระหว่างเด็กกับโรงเรียน แผนการศึกษาส่วนบุคคลเป็นแนวทางให้การศึกษแก่เด็กจริง แต่ไม่หมายความว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่กำหนดไว้ในแผนจะประสบความสำเร็จทั้งหมด

4. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไม่ใช่รายงานการประเมินผลเด็ก การประเมินผลเกี่ยวกับเด็กเป็นเพียงส่วนหนึ่งของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเท่านั้น ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลและการทดสอบเกี่ยวกับตัวเด็ก จะช่วยให้ทางโรงเรียนกำหนดแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลได้เหมาะสมกับเด็กยิ่งขึ้น

5. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไม่คงอยู่ตลอดไป เมื่อเด็กเติบโตขึ้นความต้องการของเด็กก็เปลี่ยนได้ แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลก็ต้องเปลี่ยนไปด้วย ทางโรงเรียนจะต้องทบทวนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ขึ้นอยู่กับความต้องการและความเหมาะสมของแผนการศึกษาสำหรับเด็กแต่ละคน

6. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ไม่ใช่แผนที่ถูกต้องสมบูรณ์อย่างไม่มีที่ตำหนิ ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีข้อบกพร่อง แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลอาจมีข้อบกพร่อง แม้ว่าทางโรงเรียนจะกำหนดไว้อย่างดีที่สุดแล้วก็ตาม หากมีการแก้ไขข้อบกพร่องแล้วอาจทำให้แผนการศึกษา

เฉพาะบุคคลดีขึ้น ดังนั้น ทางโรงเรียนจึงควรรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากหลายฝ่าย ในการจัดทำแผนนี้

แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ถือว่า เป็นสิ่งสำคัญอีกวิธีหนึ่งในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายโดยรัฐบาลกลาง ชื่อว่า Education for All Handicapped Children Act of 1975 เรียกสั้น ๆ ว่า Public Law 94 - 142 (PL 94 - 142) ซึ่งระบุถึงการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคน ที่มีอายุระหว่าง 3 - 21 ปีนั้น ก็ได้บังคับให้มีการทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลหรือที่เรียกกันย่อ ๆ ว่า การทำ IEP ซึ่งมีแบบฟอร์มกำหนดไว้ (ศรียา นิยมธรรม. 2541 : 62) ต่อมาปี ค.ศ. 1990 กฎหมาย PL 94 - 142 ได้เปลี่ยนเป็น Individuals with Disabilities Education Act : IDEA (PL 101 - 476) ก็ยังมีการกำหนดให้มีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยให้มีการกำหนดจุดประสงค์ การวางแผนการศึกษา และการติดตามความก้าวหน้า (เบญจา ชลธารนนท์. 2543 : 46)

สำหรับในประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งได้มีการบัญญัติกฎหมายที่ให้โอกาสเด็กเหล่านี้ได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กปกติ และจะต้องได้รับการศึกษาที่เหมาะสมตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีบทบัญญัติหลายหมวดหลายมาตรา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่อง และให้ความสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เช่น ในหมวดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย วรรคสองระบุว่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

ส่วนในหมวดแนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ มาตรา 24 ระบุว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ส่วนในมาตรา 28 ระบุว่า หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคล ตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัย และศักยภาพ สาระหลักสูตร ทั้งนี้ เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 :16)

ดังนั้น จากแนวคิด การให้ความสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ของนักวิชาการศึกษาในทุกระดับการศึกษา เพื่อต้องการให้บริการทางการศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อประกันว่า

1. การศึกษาที่จัดให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนนั้น เหมาะสมกับความต้องการพิเศษ ทางการเรียนรู้ของเด็กคนนั้น

2. เมื่อมีการกำหนดการให้บริการทางการศึกษาพิเศษในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล แล้วนั้น ได้มีการให้บริการดังกล่าวจริง และ

3. มีการดำเนินการควบคุมติดตามผลการให้บริการ

นอกจากนี้แล้ว การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ยังมีความสำคัญต่อเด็กอายุ 0 – 2 ปี ซึ่งอยู่นอกระบบการศึกษา นักวิชาการศึกษายังมีความเห็นว่า ควรจะจัดทำเป็นแผนบริการเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Services Plan : IFSP) โดยให้ความสำคัญต่อสิทธิของครอบครัวที่จะต้องได้รับความคุ้มครองช่วยเหลือตามกระบวนการทางกฎหมาย (due process) กล่าวคือ

1. มีสิทธิต่อข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาของเด็กทั้งหมดที่หน่วยงานจัดหา และเก็บรวบรวมได้ ซึ่งจะช่วยให้พ่อแม่เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการประเมิน เพื่อป้องกันความบกพร่องหรือความต้องการพิเศษของเด็ก

การประเมินผลและการติดตามความก้าวหน้าของพัฒนาการของเด็ก และการจัดให้เด็กเข้ารับบริการเพิ่มเติมและบริการทางการศึกษา

2. ได้รับการแจ้งล่วงหน้า หากจะมีการริเริ่มที่จะเปลี่ยนแปลงในเรื่องที่เกี่ยวกับการประเมินเพื่อบ่งชี้ความบกพร่องหรือความต้องการพิเศษของเด็กขึ้นใหม่ การประเมินความก้าวหน้า การจัดให้เด็กเข้ารับบริการหรือเข้าเรียน ในการแจ้งล่วงหน้านี้ ต้องมีคำอธิบายถึงทางเลือกอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนไม่ได้เลือกให้กับเด็ก และจะต้องอธิบายถึงการใช้อข้อมูลจากการประเมิน สิ่งที่สำคัญยิ่งคือ คำอธิบายต่าง ๆ เหล่านี้พ่อแม่ต้องเข้าใจได้

3. ได้รับอนุญาตจากพ่อแม่ ก่อนที่จะประเมินเด็กเพื่อจัดเข้ารับบริการ หรือเข้ารับการศึกษาพิเศษ

4. จัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็น โดยมีการประชุมเพื่อตกลงในข้อที่ขัดแย้งกันเกี่ยวกับเรื่องของการประเมินเพื่อการบ่งชี้ การประเมินติดตามความก้าวหน้า การจัดให้เข้ารับบริการหรือเข้ารับบริการทางการศึกษา

5. หากพ่อแม่ไม่พอใจกับผลการประเมินและต้องการให้มีการประเมินใหม่ ก็อาจร้องขอให้มีการประเมินจากองค์กรหรือหน่วยงานอิสระได้ รัฐควรเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย นอกจากสิทธิของพ่อแม่ตามกระบวนการตามกฎหมายแล้ว IFSP (ในบางกรณีอาจใช้ IEP ได้) ยังให้ความสำคัญต่อการรักษาข้อมูลของเด็กและครอบครัว เป็นความลับ (Confidentiality) และหากจะมีการให้ข้อมูลแก่บุคคลหรือหน่วยงานใดจะต้องได้รับอนุญาตจากพ่อแม่เสียก่อน รวมทั้งต้องมีการระบุใน IFSP หรือ ใน IEP เกี่ยวกับการจัดให้เด็กเข้ารับบริการในหน่วยงานใด และสิ่งแวดล้อมของสถานที่นั้น ๆ จะต้องมึลักษณะที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด และจะต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กที่จะต้องมีการพัฒนา รวมทั้งมีการติดตามผลความก้าวหน้าซึ่งจำเป็นต้องระบุไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ดังที่กล่าวมาแล้วด้วย (เบญญา ชลธารันนท์. 2543 แปลและเรียบเรียงจาก Lemer, J.W. 1993. หน้า 250, 254, 253,264)

2.3 วิธีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

ศรียา นิยมธรรม (2541 : 79) ได้สรุปกล่าวว่า การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เริ่มจากการประเมินเด็กว่า เด็กทำอะไรได้หรือไม่ได้ ซึ่งภาพสรุปของเด็กวัยก่อนเรียน เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการช่วยประเมินผล เพราะจะชี้ให้เห็นว่า เด็กยังขาดทักษะด้านใด และควรได้รับการส่งเสริมให้มีพัฒนาการในด้านใด ซึ่งการเขียนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลหรือ IEP ผู้เขียนที่ทำงานเกี่ยวข้องกันจะต้องร่วมมือกันเป็นทีม ซึ่งรวมทั้งครู นักบำบัด นักจิตวิทยา ผู้ปกครอง และอาจรวมตัวเด็กเป็นบางโอกาส ในการเขียนจะต้องกำหนดเป้าหมายระยะยาว จุดมุ่งหมายระยะสั้นเกี่ยวกับตัวเด็ก และวิธีการที่จะนำเด็กไปสู่เป้าหมายภายในเงื่อนไขที่จำเป็น และจะต้องระบุด้วยว่าจะประเมินผลสัมฤทธิ์ด้วยวิธีใด

กองการศึกษาเพื่อคนพิการ (2542 : 7) ได้กล่าวไว้ในคู่มือการจัดทำโปรแกรมการศึกษา เฉพาะบุคคลว่า ในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลควรมียึดหลักการ ดังนี้

1. จัดให้กับคนพิการทุกคนเป็นรายบุคคล
2. มุ่งพัฒนาคนพิการอย่างเต็มศักยภาพทุกด้าน
3. มีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
4. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลต้องมีความครอบคลุม ยืดหยุ่น ทันสมัย และสอดคล้อง

กับกฎกระทรวง

5. มีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
6. มีข้อมูลสนับสนุนสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละบุคคล

ในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการ และความสามารถของเด็ก และคณะกรรมการที่จะดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการ ประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 39)

1. ต้องรวบรวมข้อมูล รายละเอียดเกี่ยวกับตัวเด็กจากหลายแหล่ง หลายวิธีการ ซึ่ง อาจเป็นข้อมูลที่รวบรวมในระยะเวลาที่จะประเมินเพื่อคัดแยกเด็กและรวบรวมเพิ่มเติมให้ได้ข้อมูล รายละเอียดที่จำเป็นมากที่สุด เพื่อให้จัดทำแผนได้อย่างถูกต้อง

2. ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพิจารณาว่า จะจัดบริการทางการศึกษาให้เด็กในลักษณะใดบ้าง อย่างน้อยที่สุด ควรมีผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้แทน ครูประจำชั้น และผู้ปกครอง ร่วมกัน พิจารณาตัดสินใจ

3. เมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานตามแผนที่จัดทำแล้ว ต้องมีการประเมินผลการใช้ และปรับปรุงแก้ไขแผน

4. หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะใช้หลักสูตรเดียวกับเด็กปกติ เพียงแต่ปรับจุดประสงค์การเรียนรู้และการวัดผลบางวิชาที่เด็กไม่สามารถปฏิบัติได้ ให้มีความเหมาะสมกับสภาพความพร้อม และความต้องการของเด็กแต่ละคน

วิธีการหรือแนวทางในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยยึดหลักการและสิ่งที่ควร คำนึงถึงดังที่กล่าวมาแล้ว ได้มีผู้ที่ให้แนวทางหรือกำหนดขั้นตอนวิธีการจัดทำแผนการศึกษา เฉพาะบุคคล ดังนี้

สถาบันราชภัฏสวนดุสิต (2537 : 10) ได้กำหนดขั้นตอนในการจัดทำแผนการศึกษา เฉพาะบุคคล มี 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก ก่อนจะกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา นั้น จำเป็นต้อง รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็กโดยละเอียด ทั้งนี้ เพื่อให้แผนดังกล่าวถูกต้องเหมาะสม และเป็น

ประโยชน์แก่เด็กมากที่สุด ข้อมูลที่จำเป็นได้แก่ รายงานการประเมินผลต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก บันทึกจากผู้ปกครอง ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง

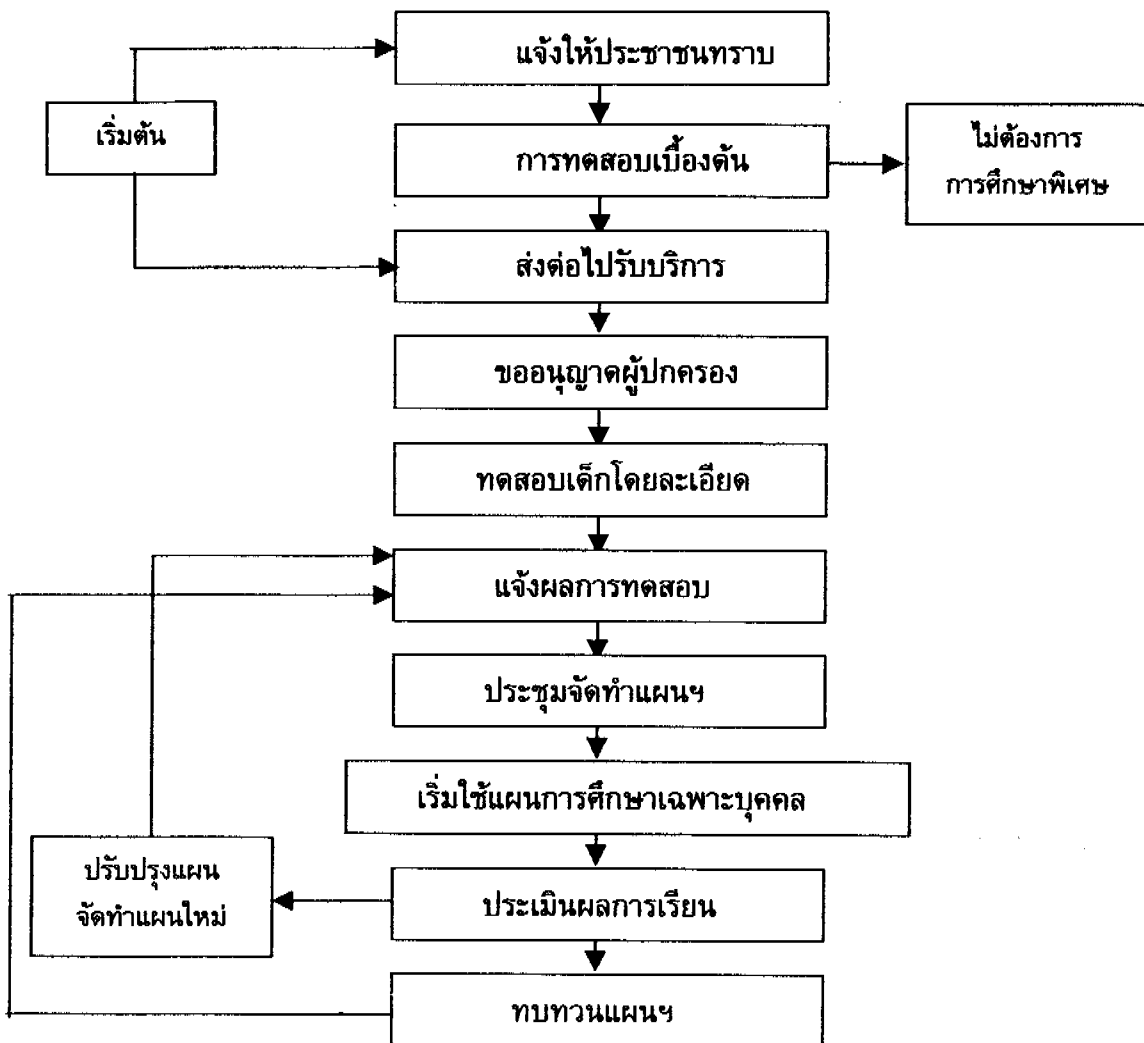
ขั้นที่ 2 ประชุมผู้เกี่ยวข้อง การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะต้องมีการประชุมบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน หรือตัวแทน ครูประจำชั้น และผู้ปกครองของเด็ก ที่ประชุมควรตกลงกันว่า จะจัดบริการทางการศึกษาให้แก่เด็กในลักษณะใดบ้าง

ขั้นที่ 3 จัดทำแผนเมื่อแผนการศึกษาเสร็จสมบูรณ์แล้ว ทางโรงเรียนก็สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่เด็กตามที่ระบุไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เมื่อแผนสิ้นสุดลงตามที่กำหนดไว้แล้ว จะต้องมีการประชุมเพื่อกำหนดแผนใหม่ทุกครั้ง

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 207) ได้กำหนดขั้นตอนในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งโดยทั่วไปจะดำเนินไปตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทางโรงเรียนประกาศให้ประชาชนทราบว่า ทางโรงเรียนมีบริการทดสอบด้านใดบ้าง หากทางโรงเรียนมีบริการทางการทดสอบ ควรแจ้งให้ประชาชนทราบว่า จะรับบริการได้ ณ ที่ใด
 2. ทำการทดสอบเด็ก เป็นการทดสอบเบื้องต้น เพื่อพิจารณาว่า เด็กควรได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษหรือการศึกษาสำหรับเด็กปกติ
 3. ส่งเด็กไปรับบริการทดสอบโดยละเอียด หากเด็กต้องการการทดสอบเพิ่มเติม เด็กควรได้รับบริการได้ ณ ที่ใด
 4. ขออนุญาตจากผู้ปกครองก่อนทำการทดสอบเด็ก
 5. ทดสอบเด็กโดยละเอียด การทดสอบในขั้นนี้เป็นการทดสอบเพื่อจำแนกประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทดสอบเพื่อประเมินความสามารถของเด็ก และจุดอ่อนของเด็ก ทั้งนี้ เพื่อจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก
 6. แจ้งผลการทดสอบแก่ผู้เกี่ยวข้องและนัดประชุม
 7. ประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ผู้ที่เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหารหรือผู้แทน นักจิตวิทยา และผู้ปกครองเด็ก การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จะมีการตกลงกันในรายละเอียดในที่ประชุมนี้
 8. เริ่มใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
 9. ประเมินผลการเรียนของนักเรียน
 10. ทบทวนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และหรือจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลใหม่
- ดังภาพประกอบ 3

แผนภูมิ แสดงขั้นตอนการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

สำหรับโรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา (2544 : 35 - 37) ได้ให้แนวทางขั้นตอนการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไว้ ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ประกอบด้วย
 - 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นประธานกรรมการ
 - 1.2 ผู้ช่วยผู้บริหาร หรือผู้ได้รับมอบหมาย เป็นกรรมการและเลขานุการ
 - 1.3 ครูประจำชั้น หรือครูผู้ที่ได้รับมอบหมาย
 - 1.4 นักวิชาชีพ หรือครูที่ทำหน้าที่ในการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านต่าง ๆ

1.5 ผู้ปกครอง เป็นผู้ให้ข้อมูล เสนอแนะ ร่วมกำหนดจุดมุ่งหมาย ประสานงาน การนำคนพิการไปขอรับบริการต่าง ๆ และช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพ รวมทั้งติดตาม รายงานผล ร่วมประเมินผล และปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

1.6 คนพิการ (กรณีที่สามารถเข้าร่วมประชุมได้) เป็นผู้ที่ให้ข้อมูล เสนอแนะ ร่วมกำหนดจุดมุ่งหมาย ประสานงาน การขอรับบริการต่าง ๆ

1.7 ผู้แทนองค์กรคนพิการ องค์กรเอกชน หรืออาสาสมัคร เป็นผู้ให้ข้อมูล เสนอแนะ ร่วมกำหนดจุดมุ่งหมาย และประสานงานการให้บริการต่าง ๆ รวมทั้งติดตามรายงานผล ร่วมประเมินผล และปรับปรุงแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

2. ประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง

สถานศึกษาต้องชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองก่อนจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อให้ผู้ปกครองพร้อมให้ความร่วมมือ

3. รวบรวมข้อมูลของคนพิการโดยผู้ที่เกี่ยวข้องและบันทึกในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ครูประจำชั้นหรือครูผู้ได้รับมอบหมาย รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย และแหล่งข้อมูลเอกสารต่าง ๆ เช่น

3.1 แพ้ประวัติส่วนตัว มีข้อมูลเกี่ยวกับ วัน เดือน ปีเกิด ภูมิลำเนา ความเจ็บป่วย สาเหตุและลักษณะความพิการ และอื่น ๆ

3.2 ประวัติสุขภาพและการรักษาพยาบาล (ถ้ามี)

3.3 สมุดประจำตัวคนพิการ หรือใบรับรองแพทย์ (ถ้ามี)

3.4 บันทึกการประเมินศักยภาพของคนพิการเป็นรายบุคคล โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ใบบัตรตรวจวัดการได้ยิน ใบประเมินระดับเขาวงกตปัญญา ใบประเมินพฤติกรรม เป็นต้น

3.5 ข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เช่น แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลจากสถานศึกษาอื่น ๆ บันทึกการส่งต่อ ผลการฟื้นฟูสมรรถภาพ จากหน่วยงานที่ไปขอรับบริการ หรือผลการเรียนจากสถานศึกษาเดิม และแฟ้มสะสมงานของคนพิการ เป็นต้น

ข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าวจะช่วยให้เข้าใจ ทราบความต้องการของคนพิการในเบื้องต้น และสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ มาประกอบการพิจารณาร่วมกับการประเมินความสามารถพื้นฐานของคนพิการ เพื่อจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคลต่อไป

4. ประเมินความสามารถพื้นฐานของคนพิการโดยผู้ที่เกี่ยวข้อง

การประเมินความสามารถพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อย และความสามารถพื้นฐานหรือระดับผลสัมฤทธิ์ แต่ละทักษะวิชาของคนพิการ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

5. ประเมินความต้องการ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

โดยสถานศึกษาจะต้องประเมินความต้องการ และนำเสนอในที่ประชุมจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อร่วมพิจารณาสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ซึ่งเหมาะสมกับคนพิการแต่ละคน

6. ประชุมคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

ดำเนินการประชุมคณะกรรมการ เพื่อจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล พร้อมจัดส่งให้ผู้เกี่ยวข้องภายใน 7 วัน เพื่อให้ผู้รับผิดชอบสามารถนำไปปฏิบัติได้โดยเร็ว

7. ดำเนินงานตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เลขานุการคณะกรรมการได้ดำเนินงานประสานงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

7.1 ประสานงานกับผู้ปกครอง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ให้นำคนพิการไปรับบริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพจากหน่วยงานบริการที่เกี่ยวข้อง

7.2 ประสานงานกับครูประจำชั้น ครูผู้สอน และผู้รับผิดชอบดูแลคนพิการ ให้จัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

7.3 ประสานงานกับบุคลากร หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ให้คนพิการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

7.4 ประสานงานกับผู้รับผิดชอบ ให้บันทึกผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรค และแนวทางปรับปรุง หรือ พัฒนาแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

ในกรณีสถานศึกษามีผู้แทนของบุคคลด้านต่างๆ ซึ่งรับผิดชอบคนพิการแต่ละคน ร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้ดำเนินการกำกับ และติดตาม นำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไปสู่การปฏิบัติ

8. ข้อสังเกต

หลักการสำคัญของการแก้ไขปัญหของคนพิการ คือ ควรให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยมุ่งให้คนพิการมีสถานภาพดีขึ้นมากที่สุด และเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่ควรย้ายที่อยู่ หรือเปลี่ยนแปลงสถานภาพเดิมของคน

สมพร หวานเสร็จ และคณะ (2542 : 12 – 13) ได้กำหนดขั้นตอนในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไว้ ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก จากแหล่งต่าง ๆ ให้มากที่สุด เช่น ระเบียบผลการเรียน ใบตรวจวินิจฉัยของแพทย์ แบบประเมินพัฒนาการ เป็นต้น

2. ขออนุญาตจากผู้ปกครองก่อนการประเมิน

3. ประเมินความสามารถของนักเรียนโดยผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาเพื่อจำแนกประเภทและความต้องการพิเศษ ประเมินความสามารถที่ทำได้ และจุดอ่อนที่ต้องการจะพัฒนา

4. ประชุมผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ครูการศึกษาพิเศษ ครูประจำชั้น บุคคลภายนอก เป็นต้น เพื่อตัดสินใจลงความเห็นเกี่ยวกับปัญหา และสิ่งที่ควรพัฒนา เขียนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (ระยะยาว) กำหนดวันเริ่มต้นและสิ้นสุดในรอบปี
5. จัดทำแผนการสอนระยะสั้น (IIP) ให้สอดคล้องกับแผนการสอนระยะยาว
6. ดำเนินการใช้แผนการสอนระยะสั้น
7. ประเมินผลการเรียนรู้ตามแผนการสอนระยะสั้นและระยะยาว
8. ทบทวนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลรายปีหรือจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลใหม่

2.4 รูปแบบการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเรียนร่วม ซึ่งครูผู้สอนชั้นเรียนร่วมในแต่ละโรงเรียน จะใช้และปรับปรุงรูปแบบวิธีการให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนตนเอง เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และมีความสุขในชีวิต สำหรับในโรงเรียนเรียนร่วมส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งมีนักวิชาการศึกษาได้จัดรูปแบบเนื้อหาสาระในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไว้หลากหลายบางอย่างคล้ายคลึงกัน พอสรุปได้ ดังนี้

สถาบันราชภัฏสวนดุสิต (2537 : 11 - 12) ได้จัดรูปแบบของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก เช่น ชื่อ เพศ อายุ ประเภทของความบกพร่อง เป็นต้น
2. ประเภทของแผน เป็นลักษณะของบริการที่จัดให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น ชั้นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนได้
3. บริการที่เกี่ยวข้องเป็นบริการที่จำเป็นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
4. การเรียนร่วมกับเด็กปกติ เป็นบริการทางการศึกษาที่เปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรระบุให้ชัดเจนว่าจะให้เด็กเข้ารับการเรียนร่วมด้วยวิธีใด และเมื่อใด เช่น เรียนร่วมในวิชาพลศึกษา ดนตรี ศิลปะ หรือเรียนร่วมเต็มเวลา ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสามารถและความต้องการของเด็กแต่ละคน
5. ระยะเวลาในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลต้องกำหนดวันที่แผนเริ่มต้น และสิ้นสุด เพื่อสะดวกในการประเมินและกำหนดแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลในครั้งต่อไป
6. การรับรองแผนการศึกษาจะต้องได้รับรองจาก ผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียน โดยการลงชื่อกำกับไว้ด้านล่างของแบบรายงาน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยืนยันว่าบุคคลดังกล่าวเห็นพ้องต้องกันกับรายละเอียดต่าง ๆ ที่ปรากฏในแผนการศึกษานี้
7. ระดับความสามารถของเด็ก จะต้องระบุถึงความสามารถของเด็กในด้านต่าง ๆ ไว้ เช่น ด้านสังคม ด้านการรับรู้ การช่วยตนเอง วุฒิภาวะทางอารมณ์ ความรู้ด้านวิชาการ และวิชาชีพ เป็นต้น

8. จุดมุ่งหมายระยะยาว โดยทั่วไปกำหนดเป็นปี เมื่อครบหนึ่งปีเด็กควรเรียนรู้อะไรบ้าง แล้วสามารถแสดงพฤติกรรมเช่นใด จึงจะถือว่าบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

9. จุดมุ่งหมายระยะสั้น เป็นส่วนย่อยของจุดมุ่งหมายระยะยาว ซึ่งต้องกำหนดไว้ อย่างชัดเจน เพื่อให้เด็กสามารถปฏิบัติได้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

10. การประเมินผลจะต้องระบุไว้ด้วยว่าจะใช้วิธีการวัดผลวิธีใด และมีขั้นตอนในการวัดผล และประเมินผลอย่างไร

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 29) ได้กำหนดรูปแบบการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรมีเนื้อหาสาระ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวเด็ก
2. บริการที่เด็กจะได้รับ
3. การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ
4. ระดับความสามารถของเด็ก
5. จุดมุ่งหมายในการพัฒนาเด็กระยะยาว
6. จุดมุ่งหมายในการพัฒนาเด็กระยะสั้น
7. เกณฑ์การวัดผล
8. ระยะเวลา วันเริ่มต้น และวันสิ้นสุด
9. การลงลายมือกำกับ
10. ข้อมูลอื่น ๆ

ส่วน ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 209) ได้กำหนดเนื้อหาสาระในรูปแบบแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ไว้เพื่อครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป เป็นข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวเด็ก เช่น ชื่อ นามสกุล อายุ วัน เดือน ปีเกิด ที่อยู่ ชื่อโรงเรียน ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นต้น

2. บริการที่เด็กจะได้รับ หมายถึง บริการในทางการศึกษา และบริการที่เกี่ยวข้อง บริการทางการศึกษา เป็นโครงการศึกษาพิเศษที่ทางโรงเรียนจัดให้กับเด็กตามความเหมาะสมและความต้องการ เช่น โครงการสำหรับเด็กปัญญาอ่อน เป็นต้น ส่วนบริการที่เกี่ยวข้อง หมายถึง บริการอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดควบคู่ไปกับบริการทางการศึกษาพิเศษ ได้แก่ การแก้ไขการพูด การบำบัดทางกายภาพ พฤติกรรมบำบัด บริการแนะแนว ให้คำปรึกษา เป็นต้น

3. การเรียนร่วมในชั้นปกติ หากเป็นไปได้ควรให้เด็กได้เรียนร่วมในชั้นปกติให้มากที่สุด ซึ่งในรูปแบบแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ต้องระบุให้ชัดเจนว่า ให้เรียนร่วมในลักษณะใด แบบใด หรือเรียนร่วมในวิชาใดบ้าง

4. ระดับความสามารถของเด็ก แผนจะต้องระบุระดับความสามารถของเด็กกว่ามีความรู้ความสามารถในระดับใด ซึ่งจะได้จากผลการทดสอบในด้านต่าง ๆ ที่ควรระบุ เช่น

- 4.1 พื้นความรู้ด้านวิชาทักษะ
- 4.2 การพูดและภาษา
- 4.3 วุฒิภาวะทางสังคม
- 4.4 การใช้ประสาทสัมผัสการเรียนรู้
- 4.5 การช่วยตัวเอง

ฯลฯ

การที่ครูทราบระดับความสามารถของเด็ก จะช่วยให้ครูสามารถจัดเนื้อหา ตลอดจนหลักสูตร สารที่จะสอนเด็กได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของเด็กจึงจะทำให้เด็กได้เรียนรู้มากที่สุด

5. จุดมุ่งหมายระยะยาว โดยปกติจะกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี ซึ่งในระยะเวลา 1 ปี ครูต้องการให้เด็กมีทักษะและความสามารถเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่าใดควรกำหนดไว้ เช่น เด็กจะสามารถอ่านหนังสือแบบเรียนภาษาไทยชั้น ป.1 ได้ เป็นต้น ซึ่งการกำหนดจุดมุ่งหมาย ไม่ควรกำหนดไว้สูงเกินไป เพราะบางทีไม่สามารถบรรลุเป้าหมายนั้นได้ แต่ก็ไม่ควรตั้งต่ำเกินไป เพราะอาจจะทำให้เด็กไม่สนใจทเรียน เนื่องจากเด็กสามารถบรรลุเป้าหมายในเวลารวดเร็ว ซึ่งจุดมุ่งหมายระยะยาวจะต้องมีการทบทวนปีละ 1 ครั้ง เป็นอย่างน้อย

6. จุดมุ่งหมายระยะสั้น โดยปกติจะกำหนดภายใน 1 ภาคเรียน โดยต้องยึดจุดมุ่งหมายระยะยาวเป็นหลัก เช่น จุดมุ่งหมายระยะยาวกำหนดว่า จะให้เด็ก (ปัญญาอ่อน) สามารถแต่งตัวได้เองโดยไม่มีคนช่วยเหลือ ในจุดมุ่งหมายระยะสั้นจะต้องกำหนดว่า การที่เด็กแต่งตัวได้นั้นสามารถทำอะไรได้บ้าง เช่น เด็กสามารถหยิบเสื้อ สวมเสื้อได้เอง เด็กสามารถสวมกางเกงได้เอง เป็นต้น

7. เกณฑ์การวัดผล ควรมีการวัดผลอย่างน้อยปีละครั้ง แต่โดยทั่วไปแล้วจะมีการวัดผลภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อสำรวจว่า เด็กสามารถเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อาจใช้แบบทดสอบมาตรฐานก็ได้ ซึ่งส่วนมากใช้แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น แต่สิ่งสำคัญ การวัดผลที่ต้องกำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล คือ เกณฑ์ในการตัดสิน ซึ่งจะต้องกำหนดไว้ควบคู่กันไปกับวิธีการวัดผล เช่น วิธีวัดผล : แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น เกณฑ์การวัดผล : นักเรียนตอบข้อทดสอบได้ร้อยละ 80 เป็นต้น ซึ่งการวัดผลจะช่วยให้ครูทราบความก้าวหน้าของเด็กในการเรียนรู้ ผลการประเมินช่วยให้ครูปรับปรุงแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

8. ระยะเวลา หมายถึง ช่วงเวลาที่ครูนำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไปใช้ ดังนั้นจะต้องระบุ วันเริ่มต้นและวันสิ้นสุด จะเป็นระยะ 1 ปี หรือ 1 ภาคเรียน ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม

9. การลงลายมือกำกับ ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรระบุผู้รับผิดชอบ อาจเป็นครูผู้สอน หรือคณะกรรมการ เป็นผู้ที่เห็นด้วยกับแผนนี้

10. ข้อมูลอื่น ๆ หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เช่น ประวัติการเจ็บป่วย การปรับพฤติกรรม แบบทดสอบที่ใช้วินิจฉัยเด็ก เป็นต้น ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของทางโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 72) ได้อ้างว่า เบญจา ชลธารินทร์ ได้กำหนดเนื้อหาสาระของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งควรประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับนักเรียน ได้แก่ ชื่อ เพศ อายุ ประเภทของความบกพร่อง เป็นต้น

2. ระยะเวลา ซึ่งระบุวัน เดือน ปี ที่ประชุม IEP วันเริ่มต้นให้บริการ และวันสิ้นสุดการให้บริการ

3. ระดับความสามารถในการปฏิบัติงานในปัจจุบันในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการพูด และภาษา คณิตศาสตร์ การเขียน การสะกดคำ และทักษะการเคลื่อนไหว พฤติกรรมการรับรู้ เป็นต้น

4. ผู้ร่วมประชุมเขียนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนจากโรงเรียน ซึ่งมีใช้ครูผู้สอนนักเรียน ครูของนักเรียนตามความเหมาะสม ตัวนักเรียนเอง และพ่อแม่ของนักเรียน เป็นต้น

5. แผนการศึกษา จะระบุบริการศึกษาที่จำเป็นต้องจัดให้กับนักเรียน โดยต้องระบุให้ชัดเจนว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องจะเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนหรือชั้นเรียนปกติ เป็นจำนวนเวลาเท่าไรในแต่ละวันและแต่ละสัปดาห์

6. บริการเกี่ยวข้องอื่น ๆ จะระบุบริการเกี่ยวข้องที่นักเรียนจำเป็นต้องได้รับ เช่น การสอนเสริมทักษะ การทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม และการเคลื่อนไหวให้กับเด็กคาบอด การแก้ไขการพูดสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นต้น ซึ่งนักเรียนที่บกพร่องอาจได้รับบริการด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านก็ได้ จะต้องระบุไว้อย่างชัดเจนในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

7. เป้าหมายระยะยาวหนึ่งปี โดยทั่วไปกำหนดว่าเมื่อครบหนึ่งปีแล้ว นักเรียนจะเรียนรู้หรือแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ พฤติกรรมทางสังคม อารมณ์ ฯลฯ ได้อย่างไร และอยู่ในระดับใด มักจะกำหนด 2 – 3 เป้าหมายในแต่ละด้านที่นักเรียนแต่ละคนมีความบกพร่อง

8. กระบวนการประเมิน จะต้องมีการกำหนดให้มีการประเมินเป้าหมายระยะยาวหนึ่งปีว่าจะกระทำเมื่อใด คือต้องระบุอย่างน้อยมีการประเมินภาคเรียนละครั้ง รวมทั้งระบุด้วยว่าจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมต่าง ๆ นั้น จะทำการประเมินเมื่อใด

สำหรับ กองการศึกษาเพื่อคนพิการ (2542 : 11) ได้กำหนดรูปแบบ ประกอบด้วยเนื้อหาสาระ เพื่อจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไว้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเด็ก

2. ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวของเด็ก

3. ข้อมูลสุขภาพและความบกพร่อง
4. ศักยภาพของเด็ก หมายถึง ความสามารถพื้นฐานแต่ละด้านของคนพิการแต่ละคน ที่ได้รับการประเมินความสามารถ หรือทดสอบโดยคณะสหวิทยาการ หรือผู้เชี่ยวชาญหลายด้านที่เกี่ยวข้อง ก่อนการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งจะต้องรู้ว่าเด็กจะต้องได้รับการพัฒนาอะไร อย่างไรต่อไป และกำหนดจุดมุ่งหมายระยะยาวที่จะพัฒนาลงในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
5. สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่พึงได้รับตามกฎหมายกระทรวง
6. กำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาเด็ก ได้แก่ จุดมุ่งหมายระยะยาว และจุดมุ่งหมายระยะสั้น หรือจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
7. กำหนดวิธีการประเมินผล จะต้องระบุว่าจะใช้วิธีใด มีขั้นตอนอย่างไร และควรมีการประเมินอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของบุคคลและปรับแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลให้เหมาะสมกับคนพิการยิ่งขึ้น
8. การลงนาม เพื่อเป็นหลักฐานแสดงถึงมติร่วมกันโดยคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

จากการศึกษารูปแบบการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งต้องดำเนินการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และจะต้องสอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของเด็กแต่ละคน ส่วนใหญ่จะมีข้อมูลคล้ายคลึงกัน ขึ้นอยู่กับโรงเรียนที่ได้ดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ในรูปแบบของคณะกรรมการ และจะต้องได้รับความเห็นชอบจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองก่อนที่จะนำไปใช้กับเด็กที่มีความบกพร่องแต่ละคน ดังนั้น พอสถรูปรูปแบบการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรมีเนื้อหาสาระสำคัญ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
 - 1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคนพิการ
 - 1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว
 - 1.3 ข้อมูลด้านสวัสดิการและสังคมสงเคราะห์
 - 1.4 ข้อมูลสุขภาพหรือความบกพร่อง
 - 1.5 ข้อมูลด้านการศึกษา
 - 1.6 ข้อมูลความสามารถพื้นฐาน เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ จุดเด่น จุดด้อย ความสามารถพื้นฐาน หรือระดับผลสัมฤทธิ์แต่ละทักษะหรือวิชาการ
2. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้
 - 2.1 ความเห็นของคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

2.2 จุดมุ่งหมายร่วมกัน กำหนดจุดมุ่งหมายที่คนพิการควรได้รับการบริการในด้าน การแพทย์ การศึกษา สังคม และอาชีพ พร้อมทั้งระบุผู้รับผิดชอบในการจัดบริการ หรือกิจกรรม การเรียนการสอนในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี

2.3 ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใด ทางการศึกษา ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

2.4 การลงนามของคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

3. รายงานผลการประเมิน

เป็นผลการดำเนินงานตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยผู้รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้บันทึก ทั้งนี้ ควรประเมินผลอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อรายงานความก้าวหน้า ของความสามารถหรือพัฒนาการของคนพิการแต่ละบุคคล และเพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงและ พัฒนาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

4. แผนปรับปรุงและพัฒนาแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

เป็นมติของคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เกี่ยวกับการปรับปรุง และพัฒนาแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล หลังจากได้ประเมินผลการดำเนินงาน หรือประชุมพิจารณา ปรับปรุงแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลในแต่ละครั้ง

2.5 ประโยชน์ของการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เกิดขึ้นจากพื้นฐานทางกฎหมาย เพื่อคุ้มครองสิทธิทางการ ศึกษาที่บุคคลที่มีความบกพร่องพึงจะได้รับ โดยมุ่งให้บุคคลเหล่านั้นได้รับการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น ประโยชน์ที่ได้รับนั้นจะเป็นประโยชน์ โดยตรง ซึ่งนักการศึกษาพิเศษของประเทศต่าง ๆ ก็ยอมรับว่า แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล มีคุณประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน ให้นักเรียนที่มีความบกพร่อง รวมทั้งประเทศไทยด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543 : 77)

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 206) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ไว้ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อครูผู้สอน

1.1 ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำอัตราการสอนและบันทึกการสอนรายวัน และ กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็ก

1.2 เป็นแนวทางในการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของครูผู้สอนแต่ละคน หาก มีครูมากกว่า 1 คน ที่มีส่วนร่วมในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

1.3 เป็นแนวทางในการศึกษาพัฒนาการทางการเรียนของเด็ก

1.4 เป็นแนวทางในการรายงาน หรือแจ้งความก้าวหน้าทางการเรียนของเด็ก แก่ผู้ปกครอง

- 1.5 เป็นแนวทางในการเลือกสื่อการสอนให้เหมาะสมกับเด็ก
2. ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง
 - 2.1 ทราบว่าจะติดต่อกับครูคนใดเมื่อต้องการพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาของบุตรของตน
 - 2.2 ทราบว่าบุตรของตนจะต้องเรียนอะไรบ้างที่โรงเรียน
 - 2.3 ตั้งความหวังที่เหมาะสมเกี่ยวกับผลการเรียนของบุตรของตน
 - 2.4 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุตรของตนแก่ครูได้ถูกต้อง
 - 2.5 ทราบว่าควรจะมีบุตรของตนที่บ้านอย่างไรบ้าง
3. ประโยชน์ต่อทางโรงเรียน
 - 3.1 ทางโรงเรียนจะทราบว่าเด็กเข้ารับการศึกษาระดับใดและในลักษณะใด
 - 3.2 สามารถจัดบริการทางการศึกษา ตลอดจนบริการที่เกี่ยวข้องที่จำเป็นให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก
 - 3.3 จะได้ทราบพัฒนาการของเด็ก และจะได้จัดการประชุมทบทวนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลในอนาคตต่อไป

กองการศึกษาเพื่อคนพิการ (2542 : 8) ได้กล่าวว่า นอกจากแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จะมีประโยชน์ต่อครูผู้สอน ต่อผู้ปกครอง ต่อทางโรงเรียน ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ยังมีประโยชน์โดยตรงต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังนี้

 1. ได้รับการช่วยเหลือ บำบัด ฟื้นฟู และได้รับการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษอย่างเหมาะสม
 2. พัฒนาได้เต็มศักยภาพสูงสุด
 3. ได้รับการรับรองถึงสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
 4. ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผล และปรับปรุงการจัดการศึกษาให้คนพิการเหมาะสม (โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา. 2544 : 33)

กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 77) ได้สรุปประโยชน์ของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไว้ดังนี้

 1. ครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้บุคคลที่มีความบกพร่อง ตระหนักและมีความรับผิดชอบ (Accountable) ต่อผลของการจัดการศึกษาที่มีต่อบุคคลเหล่านี้
 2. ครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักและทราบว่า บุคคลที่มีความบกพร่องต้องการการศึกษาเฉพาะบุคคลที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเขา ครูจึงมีหน้าที่ที่จะต้องเตรียมการที่จะสอน
 3. พ่อแม่มีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลสำหรับลูกของเขา และได้รับทราบโดยตลอดตั้งแต่ต้นว่า ทางโรงเรียนจะจัดการศึกษาและบริการ

ที่เกี่ยวข้องให้กับลูกของตนอย่างไร แคไหนด และทางพ่อแม่จะรับรู้ถึงสิทธิที่จะรับทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับลูกของตนทุกระยะ นอกจากนี้ พ่อแม้อย่างยังสามารถให้การสนับสนุนกับทางโรงเรียนในการช่วยให้ทางโรงเรียนบรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้

4. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลรับประกันการจัดการศึกษา ที่มีประสิทธิภาพให้กับนักเรียน ไม่ใช่จัดให้นักเรียนเข้าเรียนเฉย ๆ โดยทางครูและโรงเรียนไม่รับผิดชอบในการติดตามความก้าวหน้า และนอกจากนี้ จะต้องมีการนำเสนอผลการประเมินต่อพ่อแม่ด้วย

5. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ช่วยให้ทางโรงเรียนจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่นักเรียนจำเป็นต้องได้รับ เพื่อช่วยให้การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่อง หรือมีความต้องการพิเศษ มีประสิทธิภาพ มีผลต่อการพัฒนาการทุกด้านของนักเรียน

3. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3.1 ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

วาริ ธิระจิตร (2537 : 3) ได้กล่าวเกี่ยวกับความหมายของเด็กพิเศษ (Exception Children) ว่า หมายถึง เด็กปกติที่มีลักษณะทางกายภาพหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสภาพปกติทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์หรือสังคม ซึ่งความเบี่ยงเบนนี้รุนแรงถึงขั้นกระทบกระเทือนต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 12) ได้ให้คำจำกัดความของเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ดังนี้

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ไม่ใช่เด็กพิการทั้งหมด เพราะเด็กบางคนมีร่างกายปกติ แต่เรียนหนังสือไม่ได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากมีข้อจำกัดบางประการ ซึ่งเด็กพิการเป็นส่วนหนึ่งของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังนั้น คำนี้จึงมีความหมายกว้างกว่าเด็กพิการ การให้คำนิยามจึงควรใช้คำที่มีความหมายครอบคลุมถึงเด็กทุกประเภท

อีกประการหนึ่ง คำว่า “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Children with Special Needs” เป็นคำใหม่ในวงการการศึกษาพิเศษ และเพิ่งใช้กันอย่างแพร่หลายในระยะไม่กี่ปีที่ผ่านมา ครูการศึกษาพิเศษ ควรทราบความหมายของคำที่เกี่ยวข้อง ก่อนที่เราจะใช้อยู่ในวงการการศึกษาพิเศษ ซึ่งมาจากคำภาษาอังกฤษ ได้แก่

1. Impairment หมายถึง สภาพความบกพร่อง เช่น ทางกาย ทางสติปัญญา เนื้อเยื่อหรือระบบเส้นประสาท

2. Disability หมายถึง การไร้สมรรถภาพ มีความหมายรวมถึงความบกพร่องในการทำงานของอวัยวะด้วย ซึ่งทำงานได้น้อยกว่าปกติหรือทำงานไม่ได้เลย

3. Handicap หมายถึง ผู้ที่มีความบกพร่อง ความบกพร่องของร่างกาย ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของเขาทำให้เขาไม่สามารถปฏิบัติภารกิจได้ดีเท่ากับคนปกติ แต่หากมีการ

แก่ไขว้วาระที่บกพร่องให้สามารถใช้งานได้ดั้งเดิมแล้วสภาพความบกพร่องอาจหมดไป บุคคลผู้นั้นจึงไม่ใช่ผู้มีความบกพร่องต่อไปอีก

4. **Exceptional Children** หมายถึง เด็กที่มีสภาพร่างกายและสติปัญญาแตกต่างไปจากเด็กปกติ ได้แก่ เด็กปัญญาเลิศ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กมีความบกพร่องเกี่ยวกับระบบประสาท เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กที่มีความบกพร่องทางภาษา เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ และเด็กพิการซ้ำซ้อน

5. **Children with Special Needs** หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาแตกต่างไปจากเด็กปกติ การให้การศึกษาสำหรับเด็กเหล่านี้จึงควรมีลักษณะแตกต่างไปจากเด็กปกติในด้านเนื้อหา วิธีการ และการประเมินผล เป็นเด็กกลุ่มเดียวกับเด็กนอกกระดับ (Exceptional Children)

ส่วน สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2543 : 11) ได้ให้ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษว่าหมายถึง เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งต้องการช่วยเหลือทางการศึกษาที่ต่างไปจากเด็กปกติ อันเนื่องจากเหตุบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม หรือจากความด้อยโอกาส รวมถึงเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

3.2 ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

(วารี ธีระจิตร. 2537 : 4 - 5) ได้แบ่งประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการจำแนกประเภท ซึ่งต้องพิจารณาความจำกัดทางร่างกาย และความจำกัดทางสติปัญญา ซึ่งเป็นอุปสรรคในการศึกษา โดยจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มมีความจำกัดทางร่างกาย (Physical Limitation) แยกเป็น
 - 1.1 กลุ่มบกพร่องทางการเห็น (Visually Impaired) แบ่งเป็น
 - 1) ตาบอด (Blind)
 - 2) สายตาเห็นเลือนลาง (Low Vision)
 - 1.2 กลุ่มบกพร่องทางการได้ยิน (Hearing Impaired)
 - 1) หูหนวก (Deaf)
 - 2) หูตึง (Hard of Hearing)
 - 1.3 กลุ่มบกพร่องทางการพูด (Speech Impaired)
 - 1) พูดไม่ได้ (Aphasia)
 - 2) พูดผิดปกติ (Disorders of Speech)
 - 1.4 กลุ่มบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ (Crippled and Other Health Impaired) เช่น แขนขาด้วน อัมพาต เป็นต้น
 - 1.5 กลุ่มบกพร่องทางพฤติกรรม (Behavior Disorders)
 - 1) อารมณ์ไม่ปกติ (Emotional Disturbed)

2) ผิดปกติทางสังคม (Socially Maladjusted) เช่น มีความประพฤติเกเร ก้าวร้าว ชอบข่มเหง ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นไม่ได้

2. กลุ่มมีความจำกัดทางสติปัญญา (Intellectual Limitation) แยกเป็น

2.1 กลุ่มเรียนช้า (Slow learner) มีระดับเกณฑ์เชาวน์ระหว่าง 70 - 90

2.2 กลุ่มปัญญาอ่อนพอเรียนได้ (Educable Mentally Retarded Children) มีระดับเกณฑ์เชาวน์ระหว่าง 50 - 70

2.3 กลุ่มปัญญาอ่อนพอฝึกได้ (Trainable Mentally Retarded Children) มีระดับเกณฑ์เชาวน์ระหว่าง 35 - 49 เด็กประเภทนี้ ควรอยู่ในความดูแลของแพทย์ และให้การศึกษา โดยผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง

นอกจากนี้ คนเดียวอาจมีความพิการหลายอย่าง เรียกว่า พิการซ้ำซ้อน (Multiple Handicap) เช่น เป็นทั้งหูหนวก ดาบอด ปัญญาอ่อน เกิดขึ้นในคนเดียวกัน

กองการศึกษาเพื่อคนพิการ (2542 : 5) คณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการ เพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ 9 ประเภท คือ

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น
2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
4. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือทุพพลภาพ
5. เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
6. เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม
7. เด็กออทิสติก
8. เด็กสมาธิสั้น
9. เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 11 - 15) ได้แบ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็น 10 ประเภท โดยประเภทที่ 1 - 9 เหมือนเดิม เพิ่มอีกหนึ่งประเภท ได้แก่ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ โดยมีรายละเอียดตามประเภทของความบกพร่องและพิการ ดังต่อไปนี้

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น

เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น หมายถึง เด็กที่มองไม่เห็น (ดาบอดสนิท) หรือพอเห็นแสงเลือนลาง และมีความบกพร่องทางสายตาทั้งสองข้าง โดยมีความสามารถในการเห็นได้ไม่ถึงเศษหนึ่งส่วนสิบของคนสายตาปกติ จำแนกได้ 2 กลุ่ม คือ

1.1 เด็กดาบอด หมายถึง เด็กที่มองไม่เห็นหรือมองเห็นบ้างแต่ไม่มากนักแม่ได้รับการแก้ไขแล้วยังไม่สามารถใช้สายตาในการเรียนหนังสือได้

1.2 เด็กสายตาดูเลือนลาง หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาสามารถมองเห็นได้บ้างหรือมองเห็นได้เลือนลาง (Low Vision) เมื่อได้รับการแก้ไขแล้ว อาจใช้อุปกรณ์พิเศษบางอย่างช่วย จึงสามารถใช้สายตาในการเรียนหนังสือได้บ้าง

2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยิน ไม่สามารถรับฟังเสียงได้เหมือนเด็กปกติ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

2.1 เด็กหูตึง หมายถึง เด็กที่มีการได้ยินเหลืออยู่บ้างสามารถได้ยินได้ไม่ว่าจะใส่เครื่องช่วยฟัง (Hearing Aids) หรือไม่ก็ตาม เด็กหูตึงจะมีระดับการได้ยินระหว่าง 26 – 89 เดซิเบล ซึ่งในคนปกติจะมีระดับการได้ยินระหว่าง 0 – 25 เดซิเบล

2.2 เด็กหูหนวก หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยิน ตั้งแต่ 90 เดซิเบล ขึ้นไป ไม่สามารถได้ยินเสียงพูดดัง ๆ อาจรับรู้เสียงบางเสียงได้จากการสั่นสะเทือน ไม่สามารถใช้การได้ยินให้เป็นประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เด็กหูหนวกอาจสูญเสียการได้ยินมาตั้งแต่กำเนิดหรือเกิดการสูญเสียการได้ยินในภายหลัง เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จะมีปัญหาการพูดไม่ได้หรือพูดไม่ชัด ขึ้นอยู่กับระดับการสูญเสียการได้ยิน และอายุที่เริ่มสูญเสียการได้ยินของเด็ก

3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กที่มีภาวะความจำกัดอย่างชัดเจนในทักษะการดำรงชีวิต ซึ่งแสดงลักษณะเฉพาะ คือ มีความสามารถทางสติปัญญาดำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญ ตั้งแต่ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2 ขึ้นไป ร่วมกับความจำกัด ของทักษะการปรับตัวอีกอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ ดังนี้

1. การสื่อความหมาย
2. การดูแลตนเอง
3. การดำรงชีวิตภายในบ้าน
4. ทักษะทางสังคมและความสัมพันธ์กับผู้อื่น
5. รู้จักใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน
6. การควบคุมตนเอง
7. การนำความรู้มาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน
8. การทำงาน
9. การใช้เวลาว่าง
10. สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย และแสดงอาการก่อนมีอายุ 18 ปี

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้ากว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน ส่งผลให้มีความจำกัดในการปรับตัวที่สามารถดำรงชีวิตในชุมชนและสังคมได้ เมื่อเด็กเหล่านี้ได้เข้าเรียนร่วมชั้นกับเด็กปกติ จะมีพฤติกรรมปรับตัวที่ดีขึ้น สามารถดำรงชีวิตในชุมชนและสังคมได้ ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากการฟื้นฟูสมรรถภาพจากทีมบุคลากร เช่น

ผู้ปกครอง บุคลากรทางการแพทย์ และครู การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะทำให้คุณภาพชีวิตของเด็กเหล่านี้ดีขึ้น

ลักษณะและความต้องการพิเศษของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับอายุและความรุนแรงของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งทางการแพทย์จะแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับน้อย (Mild) ระดับปานกลาง (Moderate) ระดับรุนแรง (Severe) และระดับรุนแรงมาก (Profound)

ในบุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาทั้งหมดจะพบว่า มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ระดับน้อย มีจำนวนมากที่สุด คือ 85 – 87% ระดับปานกลาง ประมาณ 6 – 10% ระดับรุนแรง 3 – 4 % และระดับรุนแรงมาก ประมาณ 1%

ในทางการศึกษาจะแบ่งภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ 3 ระดับ คือ

1. ระดับที่เรียนได้		เป็นเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จะมีพัฒนาการด้านการฟัง การพูด และเขียนล่าช้าสามารถทำงานเชิงปฏิบัติการมากกว่า ด้านวิชาการสามารถเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติได้
2. ระดับที่ฝึกได้		เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง มีความก้าวหน้าในการเรียนรู้จำกัดอยู่เฉพาะทักษะพื้นฐานที่จำเป็น ในการฟัง พูด อ่าน เขียน และนับจำนวนเท่านั้น จำเป็นต้องเรียนในชั้นเรียนพิเศษ ในโรงเรียนปกติหรือโรงเรียน การศึกษาพิเศษ
3. ระดับที่ไม่สามารถเรียนได้หรือฝึกได้		เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรงมาก ช่วยเหลือตนเองได้น้อยมาก หรือไม่ได้เลย ต้องอยู่ในความ ดูแลของบุคลากรทางการแพทย์ และต้องมีคนคอยดูแล ช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาส่วนใหญ่จะมีภาวะบกพร่องในระดับน้อย ซึ่งหากได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพแต่เยาว์วัย จัดการศึกษาที่เหมาะสมกับระดับความสามารถแต่ละบุคคล ฝึกทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จะสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ปรับตัวอยู่ในสังคม และมีการงานอาชีพเลี้ยงตัวได้

4. เด็กที่มีความบกพร่องทางกายหรือทพพลภาพ

เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว หมายถึงเด็กที่มีความผิดปกติของแขนขา และหรือลำตัว รวมไปถึงศีรษะ แต่ไม่รวมถึงเด็กที่มีสายตาศีรษะหรือสูญเสียการได้ยิน แม้ว่าดวงตาและระบบการได้ยินจะเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายก็ตาม ทำให้มีปัญหาในการเคลื่อนไหว และยังหมายรวมถึงเด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง มีโรคประจำตัว เช่น โรคหอบหืด หัวใจเบาหวาน จำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมใหม่ ให้สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของเด็กเหล่านี้

5. เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

หมายถึง เด็กที่มีความผิดปกติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางจิตวิทยาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งเรื่องขึ้นไป ความผิดปกติดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับความเข้าใจหรือการใช้ภาษา การพูดหรือการเขียน ซึ่งอาจส่งผลถึงความสามารถที่บกพร่องไปเกี่ยวกับการฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียนสะกดคำ ตลอดจนการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ รวมถึงสภาวะความพิการด้านการรับรู้ การที่สมองขาดเจ็บสมองไม่อาจทำหน้าที่บางอย่างได้เล็กน้อย การมีปัญหาด้านการอ่าน (Dyslexia) และการมีปัญหาทางการเรียนรู้อื่นเนื่องจากความพิการด้านสายตา การได้ยิน หรือร่างกายพิการ ตลอดจนการมีภาวะปัญญาอ่อน มีปัญหาทางอารมณ์ หรือเด็กด้อยโอกาส

6. เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม

เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม (Behavior Disorder หรือ BD) หมายถึง เด็กที่แสดงพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเด็กทั่วไป และพฤติกรรมดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กและผู้อื่น พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนนี้เป็นผลมาจากความขัดแย้งระหว่างเด็กกับสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กและหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในตัวเด็กเอง

7. เด็กออทิสติก

เด็กออทิสติก (Autistic Child) หมายถึง เด็กที่มีความผิดปกติทางด้านพัฒนาการที่เกี่ยวกับสังคม อารมณ์ และการสื่อสารอย่างรุนแรง อาจมีหรือไม่มีปัญญาอ่อนร่วมด้วย เด็กประเภทนี้ยังไม่มีชื่อเรียกภาษาไทยยังคงเรียกตามคำเต็มในภาษาอังกฤษว่าออทิสซึม (Autism) เป็นคำนามที่เรียกโรคนี้ ส่วนเด็กที่มีอาการของโรคนี้เรียกว่า “เด็กออทิสติก” (Autistic Child) สาเหตุที่แท้จริงของการเป็นเด็กออทิสติกยังไม่ทราบแน่ชัด แต่นักวิชาการจำนวนมากมีความเชื่อว่ามีสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือสาเหตุความบกพร่องทางระบบชีววิทยาของร่างกาย รวมถึงความผิดปกติในสมอง ความผิดปกติของระบบประสาท ซึ่งก่อให้เกิดความบกพร่องในการเรียนรู้ ส่วนสาเหตุอีกประการหนึ่งเกิดจาก สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ การให้ความช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ ต้องใช้ความอดทนจริงจัง มีความรู้ ประสบการณ์ และการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง โดยความร่วมมือของบุคลากรหลาย ๆ ด้าน เช่น แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา ครูฝึกพูด ครูการศึกษาพิเศษ นักสังคมสงเคราะห์ พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้ใกล้ชิดเด็กเหล่านี้

8. เด็กสมาธิสั้น

เด็กสมาธิสั้น (Attention Deficit and Hyperactive Disorders – ADHD) หมายถึง เด็กที่มีความผิดปกติด้านความสนใจและพฤติกรรมอยู่ไม่สุข มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับอายุ หรือระดับพัฒนาการในเรื่องของการขาดสมาธิ ความหุนหันพลันแล่น ยับยั้งตัวเองไม่ค่อยได้ อาจมีอาการชุกชกผิดปกติหรือมีลักษณะเชิงซ้ำ สงบเงียบได้ ไม่สามารถให้ความสนใจต่อ การเรียนได้อย่างจริงจัง และนานเพียงพอ โดยจะปรากฏอาการให้เห็นก่อนอายุ 7 ปี

เด็กสมาธิสั้น อาจมีลักษณะทางอารมณ์และพฤติกรรม 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. สมาธิบกพร่อง เช่น เสียสมาธิง่าย ให้ความสนใจได้ไม่นานวอกแวกง่าย มีปัญหา ในการปฏิบัติตามคำสั่งที่ซับซ้อน

2. ความผลีผลาม เช่น พุดหรือแสดงออกก่อนคิด หุนหัน มีความว่องไวผิดปกติ ขาดความระมัดระวัง บางคนชนมาก ชุ่มช้ำม ไม่เรียบร้อย เป็นต้น

3. พฤติกรรมอยู่ไม่สุข เช่น นั่งนิ่ง ๆ ไม่เป็น ไม่สนใจเวลาครูสอน เพราะทำ อย่างอื่นไปด้วย มีความยากลำบากในการรอคอย ไม่ยอมเข้าคิว เป็นต้น

สำหรับลักษณะทางอารมณ์ที่จะพบคือ อารมณ์แปรปรวนง่าย ขาดความอดทน อดกลั้น ใจร้อน โมโหง่าย ไม่ค่อยอยู่ในกฎกติกา เป็นต้น

9. เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน

เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน (Multiple Handicapped Children) หมายถึง เด็กที่มี สภาพความบกพร่องทางอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย มากกว่า 1 อย่าง ในบุคคลเดียวกัน เช่น เด็กปัญญาอ่อนที่สูญเสียการได้ยิน เด็กปัญญาอ่อนที่ตาบอด เด็กที่ทั้งหูหนวกและตาบอด เป็นต้น สาเหตุของสภาพความบกพร่องซ้ำซ้อน มีหลายประการ คือ สาเหตุบกพร่องก่อนคลอด อาจเป็นความผิดปกติของโครโมโซม ความผิดปกติของระบบเมตาโบลิซึม มารดาเป็นหัดเยอรมัน ติดยาหรือสิ่งเสพติด การขาดสารอาหารระหว่างตั้งครรภ์ เป็นต้น ส่วนสาเหตุระหว่างคลอด เกิดจากการขาดออกซิเจน สมองได้รับบาดเจ็บระหว่างคลอด เด็กที่มีความบกพร่องรุนแรงมักเห็น ได้ชัดตั้งแต่แรกเกิด สาเหตุหลังคลอด เกิดจากอุบัติเหตุ การได้รับสารพิษ เป็นต้น

10. เด็กที่มีความสามารถพิเศษ

ในแผนพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน ผู้มีความสามารถพิเศษของ ประเทศไทย ได้ให้ความหมายของเด็กและเยาวชนผู้ที่มีความสามารถพิเศษไว้ว่า หมายถึง เด็กที่ แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นในด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน ในด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างทัศนศิลป์ และศิลปะการแสดง ความ สามารถด้านดนตรี ความสามารถทางกีฬา และความสามารถทางวิชาการ ในสาขาใดสาขาหนึ่ง หรือหลายสาขา อย่างเป็นที่ประจักษ์ เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กอื่นที่มีอายุระดับเดียวกัน สภาพ แวดล้อมและประสบการณ์เดียวกัน

3.3 หลักการจัดการศึกษาพิเศษ

หลักการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก เป็นเรื่องที่จะต้องคิดและพิจารณาโดยรอบครอบ ยิ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยแล้ว ยิ่งจำเป็นต้องพิจารณาใคร่ครวญในการจัดการศึกษาเป็นพิเศษ ตามความเหมาะสมของเด็กแต่ละประเภทซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 อันเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีเจตนาให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ค้ำครองสิทธิ สร้างความเสมอภาค ให้โอกาสทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 1) โดยยึดหลักในการจัดการศึกษาที่ว่า “ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด” ดังนั้น การจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จึงถือเป็นหน้าที่ของโรงเรียนประถมศึกษาที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

หลักการจัดการศึกษาที่สำคัญก็คือ การจัดสถานการณ์ในการเรียนการสอน เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับประโยชน์เต็มที่จนสามารถพัฒนาไปสู่ระดับสูงสุดแห่งศักยภาพของแต่ละคน ซึ่งนักการศึกษาพิเศษได้พยายามกระตุ้นให้มีการจัดบริการการศึกษาพิเศษให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งพอจะแบ่งได้กว้าง ๆ ดังนี้

1. โรงเรียนพิเศษแบบประจำ ให้บริการด้านการศึกษาอบรม และรักษาพยาบาล อยู่ด้วยกัน สำหรับเด็กพิการมากหรือรุนแรง
2. จัดโรงเรียนพิเศษแบบประจำและไปกลับ
3. จัดเป็นชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติแบบไปกลับ
4. ให้เรียนในชั้นเรียนของเด็กปกติ และจะออกไปเรียนซ่อมเสริมกับครูพิเศษ ในห้องเรียนพิเศษบางเวลา
5. ให้เรียนในชั้นเรียนของเด็กปกติ แต่จัดบริการสอนพิเศษ
6. ให้เรียนในชั้นเรียนของเด็กปกติ แต่ครูประจำชั้นทุกคนผ่านการอบรม สามารถช่วยเหลือให้การศึกษาดูตามสมควร
7. จัดระบบบริการและให้บริการพิเศษแบบอื่น ๆ เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพ การแก้ไขความบกพร่องด้านต่าง ๆ เป็นต้น
8. บริการการศึกษาพิเศษตามบ้าน หรือตามเตียงที่มีผู้เจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล ซึ่งอยู่ในวัยที่ต้องการศึกษาเล่าเรียน พอสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาพิเศษได้ดีและมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ แต่ปัจจัยที่สำคัญ คือ การบริหารและการจัดการศึกษากับการจัดเตรียมบุคลากรสำหรับสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งทั้งสองประการที่เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการศึกษาพิเศษดังกล่าว ถ้าสามารถดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพแล้วก็จะทำให้การจัดการศึกษาพิเศษสามารถดำเนินไปด้วยความราบรื่น (วาริ ธีระจิตร. 2537 : 151)

4. การฝึกอบรมบุคลากร

4.1 ความหมายของการฝึกอบรม

การฝึกอบรม เป็นรูปแบบหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้มีความสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ในระยะเวลาอันสั้น มีผู้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

เริงลักษณะ โวจนพันธ์ (2529 : 8) สรุปว่า การฝึกอบรมนั้นมีลักษณะดังนี้คือ

1. เป็นกระบวนการ (Process) อย่างหนึ่งในการพัฒนาองค์การ โดยอาศัยการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน มีการวางแผนที่ดี และเป็นการกระทำที่ต่อเนื่องกันไปโดยไม่หยุดยั้ง

2. การกระทำทั้งหมดก็มุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 3 ด้าน คือ

2.1 เพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) เนื่องจากความก้าวหน้าของวิทยาการในปัจจุบัน ก่อให้เกิดความจำเป็นที่ทุกคนต้องขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติมให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

2.2 เพิ่มพูนทักษะ (Skills) หรือความชำนาญเพื่อบรรเทาการสูญเสียอันเกิดจากการทำงานโดยขาดทักษะและประสบการณ์

2.3 เปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitudes) เพื่อให้เกิดความคิดอ่านใหม่ ๆ เปลี่ยนแปลงความเชื่อเก่า ๆ ที่ล้าสมัยเสื่อมถอย เพื่อให้เกิดทัศนคติใหม่ที่มีประโยชน์ตามความประสงค์

3. เป็นกระบวนการที่จะช่วยเพิ่มพูนความสามารถ (Ability) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ของบุคคล อันจะก่อให้เกิดประสิทธิผล (Effectiveness) ต่อหน่วยงานเป็นสำคัญ

พะยอม วงษ์สารศรี (2530 : 153) กล่าวว่า การฝึกอบรมหมายถึง วิธีการในการเพิ่มพูนสมรรถภาพในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน ทั้งในด้านความคิด การกระทำ ความสามารถ ความรู้ ความชำนาญ ตลอดจนความรู้สึกต่าง ๆ

อุทุมพร จามรมาน (2535 : 2) กล่าวว่า การฝึกอบรมคือกิจกรรม หรือความพยายามที่จะจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ในเรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และทักษะในการทำงาน

กอบกิจ ดัชนีเจริญรัตน์ (2536 : 41) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมว่า เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาความรู้ เจตคติ และทักษะของบุคคลเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น

สรุปได้ว่า การฝึกอบรม คือกระบวนการหรือกิจกรรมที่จะเพิ่มพูนประสิทธิภาพการทำงานในด้านต่าง ๆ ให้เกิดความชำนาญ มีจุดประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เจตคติไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อหน่วยงานเป็นสำคัญ ในการพัฒนาบุคลากร

4.2 ความสำคัญ และประโยชน์ของการฝึกอบรม

การอบรม มีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคล และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพบุคคลเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ทั้งในด้านเทคนิควิชาการ ความชำนาญในการ

ปฏิบัติงาน ช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้ง ความไม่ไว้วางใจกัน สัมพันธภาพระหว่างบุคคล รวมทั้ง ปัญหาของทัศนคติและปัญหาอื่นที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งต้องอาศัย เทคนิคการอบรมที่แตกต่างกันตามลักษณะปัญหา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ ประสบการณ์ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมด้วยกัน จะเป็นการสร้างเครือข่ายและระบบสนับสนุนที่ดี

กระบวนการฝึกอบรม จะแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ ลักษณะของหลักสูตร และปรัชญาของการฝึกอบรม ปัจจุบัน เน้นให้ผู้เข้าอบรมมีส่วนร่วม หรือเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้จากประสบการณ์ และการจัดกิจกรรมอบรมที่ช่วยให้ผู้เข้าอบรมมีการค้นพบตนเองมากขึ้น ศักยภาพและแรงจูงใจของผู้เรียนจะนำไปสู่การปฏิบัติการฝึกฝนทักษะที่ดีขึ้น ศักยภาพของวิทยากร ปัทสนฐานในการเรียนรู้ของกลุ่ม บรรยากาศทั่วไปของการฝึกอบรมจะนำไปสู่ความร่วมมือและความสำเร็จของการอบรม

เริงลักษณะ โรจนพันธ์ (2529 : 9) กล่าวถึง ประโยชน์ของการฝึกอบรม สรุปได้ดังนี้

1. การฝึกอบรมทำให้วิธีปฏิบัติงานดีขึ้น
2. การฝึกอบรมช่วยลดค่าใช้จ่าย แรงงาน และเวลาการปฏิบัติงานให้น้อยลง
3. การฝึกอบรมช่วยลดเวลาเรียนวิธีการปฏิบัติงานให้น้อยลง
4. การฝึกอบรมช่วยแบ่งเบาภาระการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาได้มากขึ้น เพราะผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมแล้วย่อมจะรู้และเข้าใจถึงวิธีการปฏิบัติงานได้อย่างดีและถูกต้อง
5. การฝึกอบรมทำให้สายการบังคับบัญชา การควบคุม การบริหาร การติดต่อ และ ประสานงาน และความร่วมมือดีขึ้น ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน
6. การฝึกอบรมช่วยส่งเสริมจิตใจ และศีลธรรมของผู้ปฏิบัติงานให้ดีขึ้น
7. การฝึกอบรมกระตุ้นเตือนผู้ปฏิบัติงานให้ปฏิบัติงาน เพื่อความก้าวหน้าในการทำงานของตน ตามปกติการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง และการโยกย้ายข้าราชการในหน่วยงาน ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วมักจะได้รับพิจารณาก่อนเพราะถือว่าเป็นผู้ที่รู้งาน
8. การฝึกอบรม ช่วยทำให้ระบบและวิธีการทำงานมีสมรรถภาพสูงขึ้น รู้จักนำความรู้จาก ที่การฝึกอบรมมาพิจารณาความผิด ถูก ในการปฏิบัติงาน จะช่วยให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องของการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา

ประพนธ์ เจียกุล (2534 : 51) ได้สรุปเหตุผลใหญ่ 4 ประการ ที่ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ต้องจัดการฝึกอบรมประจำการ คือ

1. เพื่อเตรียมครูที่บรรจุใหม่ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานตามระบบ และระเบียบ ข้อ บังคับของหน่วยงานนั้น ๆ
2. เพื่อยกระดับการปฏิบัติงานของครูให้ขึ้นถึงมาตรฐานที่ต้องการ เช่น พบว่าครูมีปัญหา ในการปฏิบัติงานมากเป็นพิเศษในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็จัดการอบรมในเรื่องนั้น ๆ เพื่อแก้ปัญหา ในการปฏิบัติงาน

3. เพื่อเปลี่ยนแปลงแนวทางการปฏิบัติงานของครู ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น เมื่อมีการเปลี่ยนหลักสูตรใหม่ก็จำเป็นต้องมีการอบรมครู เพื่อให้ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนไปตามแนวของหลักสูตรใหม่

4. เพื่อเปลี่ยนแปลงแนวทางการปฏิบัติงานของครู ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลที่เกิดจากความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการการสอน เช่น การใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีการสอนใหม่ ๆ หรือการใช้เทคนิคการสอนใหม่ ๆ เป็นต้น

อมรา รัตตากร (2537 : 35 – 36) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการฝึกอบรม และการพัฒนาบุคลากรขององค์การว่า มีประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ประโยชน์ขององค์การ ซึ่งได้แก่
 - 1.1 มีบุคลากรที่ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 1.2 ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ
 - 1.3 ลดต้นทุน และค่าความสิ้นเปลือง
 - 1.4 ลดอุบัติเหตุ
 - 1.5 ลดแรงงาน
 - 1.6 มีการควบคุมและติดต่อสื่อสารดีขึ้น
2. ประโยชน์ของบุคลากรในองค์การ ได้แก่
 - 2.1 มีความเชื่อมั่นในตนเองในการทำงานนั้น
 - 2.2 มีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น
 - 2.3 เกิดความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น นโยบายขององค์การ ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์การ ฯลฯ
 - 2.4 สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ร่วมงานด้วยกัน และของผู้บังคับบัญชาที่เกี่ยวข้อง
 - 2.5 เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และมีความสุขในการทำงาน
 - 2.6 มีความก้าวหน้าในอนาคต
3. ประโยชน์ของสังคม ได้แก่
 - 3.1 ได้บุคลากรที่มีประสิทธิภาพทั้งด้านความรู้ และการปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น และสิ่งแวดล้อม
 - 3.2 ลดปัญหาการว่างงานหรือปัญหาคนไร้ความสามารถ
 - 3.3 ประชาชนมีอาชีพและมีความสุข ซึ่งส่งผลทำให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย

แนวคิดของการอบรมอย่างมีส่วนร่วม ใช้กลวิธี และ ข้อดีของการมีส่วนร่วมมาพัฒนาศักยภาพของผู้เข้าอบรม โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ตามความสนใจของผู้เรียนในกรอบของหลักสูตร บนหลักการและทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการมีส่วนร่วม ซึ่งเมื่อผู้รับการอบรมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ก็จะรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ มีความรู้สึกว่าเป็นหุ้นส่วน (Partnership)

นำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) ต่อไป ทำให้เกิดทักษะของการทำงานแบบมีส่วนร่วม และเกิดประโยชน์ต่อผู้เข้าอบรมอย่างแท้จริง ผู้เข้าอบรมจะรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ทำให้เกิดความกระตือรือร้น เพิ่มความมุ่งมั่น (Commitment) ให้ผู้เข้าอบรมที่จะกระทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น การอบรมอย่างมีส่วนร่วมยังเป็นกระบวนการเรียนรู้จากพื้นฐานประสบการณ์ (Experiential Learning) ที่ดึงเอาประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียนมาใช้มาสังเคราะห์ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด เกิดความลุ่มลึก เกิดความเข้าใจ และสามารถที่จะบูรณาการและผสมผสานให้เข้ากับประสบการณ์ใหม่ การอบรมควรผนวกกระบวนการเรียนการสอนแบบการค้นพบ (Discovery) เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นพบตัวเอง (Self - Discovery) ว่าอะไรที่ตนเองรู้อยู่แล้ว และอะไรที่ตนเองจะสามารถเรียนรู้ได้ นำไปประยุกต์ใช้ได้ ขณะที่วิทยากรก็สามารถดึงเอา ความรู้ ความคิด และศักยภาพที่มีอยู่ในตัวของผู้เรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดอันเป็นความจำเป็น ต่อความสำเร็จของการฝึกอบรม ฉะนั้น การประยุกต์เอาหลักการของการมีส่วนร่วมไปใช้ในการฝึกอบรมรูปแบบต่าง ๆ จึงเป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนารูปแบบของการฝึกอบรม

วิลลิส แอล และไกส์เลย์ เจ (1992 : 95) ได้กล่าวว่า การอบรมอย่างมีส่วนร่วม เป็นการดึงเอาธรรมชาติของคนปกติที่ชอบรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมซึ่งไม่ใช่เรื่องยาก การมีส่วนร่วมต้องการ กฎ กติกา ข้อปฏิบัติที่ดี เช่น ข้อตกลงในการทำงานเป็นทีม เป็นต้น สรุปได้ว่า การฝึกอบรม มีความสำคัญและประโยชน์มาก ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อ หน่วยงานหรือองค์กร ประโยชน์ต่อบุคลากร และประโยชน์ต่อสังคม ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

4.3 ประเภท และวัตถุประสงค์ ของการฝึกอบรม

การฝึกอบรมนั้น สามารถแยกประเภทได้ตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม มีนักวิชาการหลายท่านได้แบ่งไว้ ดังนี้

เริงลักษณะ โจรนพันธ์ (2529 : 5) ได้จำแนกประเภทของการฝึกอบรมไว้ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การฝึกอบรมก่อนประจำการ
2. การฝึกอบรมปฐมนิเทศ
3. การฝึกอบรมในระหว่างประจำการ
 - 3.1 การฝึกอบรมโดยวิธีให้ปฏิบัติงานในหน้าที่
 - 3.2 การฝึกอบรมนอกงาน

วิน เชื้อโพธิ์หัก (2537 : 32) ได้กล่าวถึง หลักสูตรที่จะใช้ในการอบรมเพื่อการพัฒนาบุคลากรในองค์กรต่าง ๆ มีลักษณะการอบรม 4 ประเภทด้วยกัน คือ

1. การฝึกอบรมก่อนเข้าทำงาน (Pre In – Service Training หรือ On the Job Training) เป็นการแนะนำให้ผู้ที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในองค์กร ได้รู้จักการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ที่ตนเกี่ยวข้องเข้าใจขั้นตอนในการทำงาน และส่งเสริมให้บุคลากรใหม่รักษานักองศ์การ หลักสูตรชนิดนี้จึงเน้นวัตถุประสงค์ให้บุคลากรใหม่เพิ่มพูนทักษะ และประสบการณ์ในงานที่ตนเองจะต้องปฏิบัติ เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสมกับงาน และเน้นการปรับเปลี่ยนเจตคติที่ดีต่องานในหน้าที่ และเป้าหมายขององค์กร

2. การฝึกอบรมบุคลากรประจำการ (Off the Job Training) บุคลากรที่ทำงานในองค์กร เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพดีอยู่แล้ว แต่ถ้ามีความรู้ใหม่ ๆ หรือแนวคิดใหม่ ๆ หรือแนวปฏิบัติใหม่ ๆ ซึ่งบุคลากรประจำการน่าจะรับรู้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่การงาน ก็ควรที่จะให้บุคลากรได้รับความรู้นั้น ๆ การอบรมบุคลากรประจำการจึงมีวัตถุประสงค์ที่เน้นการเพิ่มพูนความรู้แนวคิดใหม่ ๆ หรือแนวปฏิบัติใหม่ ๆ เป็นหลักสำคัญ

3. การฝึกอบรมเพื่อเปลี่ยนแปลงตำแหน่งหน้าที่ (Pre Promotional Training) เป็นการฝึกอบรมที่เพิ่มพูนความรู้ในตำแหน่งหน้าที่ใหม่ บทบาทและความรับผิดชอบในตำแหน่งหน้าที่ใหม่ ฝึกอบรมให้เกิดทักษะและประสบการณ์การทำงานในหน้าที่ใหม่ การรู้จักวางตัวที่เหมาะสมกับเมื่อรับหน้าที่ใหม่ และจะต้องปรับเปลี่ยนเจตคติให้พอใจ และรักษานักองศ์การในตำแหน่งหน้าที่ใหม่ การฝึกอบรมตามหลักสูตรนี้ จึงเน้นจุดประสงค์ของการฝึกอบรมทุกอย่าง แต่มุ่งไปที่งานในตำแหน่งหน้าที่ใหม่

4. การฝึกอบรมผู้ใกล้เกษียณ (Pre Retirement Training) เป็นการฝึกอบรมที่เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพเมื่อเกษียณราชการไปแล้ว การปฏิบัติตนเองให้เหมาะสมกับวัย การรักษาสุขภาพจิตให้มั่นคง ทำจิตให้แจ่มใสซึ่งเป็นจิตที่สะอาด สงบ และสว่าง หลักสูตรนี้จึงเน้นวัตถุประสงค์ทั่ว ๆ ไปที่จะเป็นประโยชน์กับผู้สูงอายุ

สิริเสก ชื่นมนัส (2540 : 46) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ดังนี้

1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและความชำนาญของการฝึกอบรม ในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้มีประสิทธิภาพ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2. เพื่อฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับระบบบริหารด้านปฏิบัติการ ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างการสร้างขึ้นมา อันจะทำให้สามารถลงมือปฏิบัติงานได้ทันทีเมื่อมีเครื่องมือพร้อม

3. เพื่อสนองต่อความยากของงาน และการเปลี่ยนแปลงความต้องการของงาน

4. เพื่อให้ทราบนโยบาย หน้าที่ และความรับผิดชอบของหน่วยงานให้เข้าในกฎข้อบังคับ ระเบียบ วิธีการปฏิบัติงาน สายการบังคับบัญชา สิทธิประโยชน์ที่แต่ละคนจะได้รับจากหน่วยงานนั้น ๆ

5. เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการใช้ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการอบรมเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมให้กว้างขวาง และทันเหตุการณ์

6. เพื่อให้มีเจตคติและกำลังขวัญที่ดี เกิดความเชื่อมั่นในตนเองที่จะปฏิบัติงาน ให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง

จากตัวอย่างการแบ่งการฝึกอบรมต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ จะเห็นว่า สามารถแบ่งได้ตาม จุดประสงค์ของการฝึกอบรม และความต้องการของหน่วยงาน องค์กรนั้น ๆ ว่า จะจัดการฝึกอบรม อย่างไร เพื่อตอบสนองความต้องการของหน่วยงานและเกิดประโยชน์สูงสุด

4.4 วิธีดำเนินการฝึกอบรม

วิธีดำเนินการฝึกอบรมจะมีเทคนิค และวิธีการต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบกระบวนการของการฝึกอบรม ให้เหมาะสมและสอดคล้องวัตถุประสงค์และกลุ่มของผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งการจัดการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพและตรงตามวัตถุประสงค์ จะต้องมีการวางแผนหลักสูตรในการอบรมบุคลากร

ธีรวุฒิ บุญยโสภณ (2536 : 138 – 139) ได้กล่าวถึงสิ่งที่คำนึงในการวางแผนฝึกอบรม คือ

1. แนะนำหลักสูตรการฝึกอบรม เนื้อหาของหลักสูตร การฝึกอบรมแต่ละหลักสูตร จะต้องเรียกความสนใจ และจูงใจผู้รับการฝึกอบรมให้เห็นถึงผลดี หรือประโยชน์ที่จะได้รับ จากการฝึกอบรมครั้งนี้ การแนะนำหลักสูตรการฝึกอบรมจะต้องต่อเนื่องหรือสัมพันธ์กันในแต่ละบทเรียน เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมสามารถเข้าใจและติดตามบทเรียนได้ง่ายขึ้น

2. เน้นถึงความสำคัญของหลักสูตร หลักสูตรการฝึกอบรม ควรเน้นหนักด้านการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความชำนาญเฉพาะอย่าง วิธีการจัดการฝึกอบรม ควรแบ่งเป็นกลุ่มย่อย เพื่อระดมกำลังความคิดร่วมกัน เมื่อได้ข้อสรุปแล้ว และหลังจากการตัดสินใจแล้ว ผู้ฝึกอบรม ควรมอบหมายให้แต่ละกลุ่มออกมาเสนอรายงานหน้าชั้น วิธีการเช่นนี้จะช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมสามารถเพิ่มพูนความรู้ และฝึกหัดการเป็นผู้นำในองค์กรการ อย่างไรก็ตาม ขณะที่ดำเนินการฝึกอบรมนั้น ผู้ฝึกอบรมหรือวิทยากรอาจปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรและวิธีการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับสภาพสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ค้นพบในปัจจุบัน

3. การใช้อุปกรณ์ช่วยสอนการจัดการฝึกอบรมในด้านใดก็ตาม ต้องคำนึงถึงอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการบรรยายเพื่อจูงใจให้ผู้รับการฝึกอบรม เกิดความสนใจที่จะเรียน และกระตือรือร้นในความรู้ใหม่ ๆ ที่ตนเองจะได้รับ อุปกรณ์ ช่วยสอนเหล่านี้ ได้แก่ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ สไลด์ เทป ภาพยนตร์ วิดิทัศน์ เป็นต้น ที่เกี่ยวข้องกับ เนื้อหาของเรื่องที่ฝึกอบรม การเลือกอุปกรณ์ช่วยสอน ควรคำนึงถึงสถานที่ที่จะใช้ในการฝึกอบรม ว่าเหมาะสมหรือไม่ รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการทำอุปกรณ์ช่วยสอนว่าคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่

4. การสรุปผล ผู้ฝึกอบรมหรือวิทยากร ควรใช้เวลาประมาณ 10 – 15 นาที กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อให้โอกาสเขาเหล่านั้นได้ซักถามปัญหาข้อข้องใจต่าง ๆ ที่มี พร้อมทั้งสรุปเนื้อหาวิชาที่ได้รับการฝึกอบรม ข้อดี – ข้อเสีย ที่ควรปรับปรุงเมื่อจัดฝึกอบรมครั้งต่อไป

ซูซีย์ สมิติไกร (2542 : 19) ได้กล่าวถึง กระบวนการฝึกอบรม มีขั้นตอนสำคัญในการอบรม 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. การวิเคราะห์ความต้องการฝึกอบรม คือ การหาปัญหา สาเหตุข้อบกพร่องในการทำงาน วิธีการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสังเกต การสำรวจข้อคิดเห็น การศึกษาจากเอกสารและหลักสูตรต่าง ๆ การใช้ข้อมูลจากการประเมินประสบการณ์ การทดสอบ การประชุมระดมพลังสมอง และการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นการตรวจความถูกต้องของข้อมูล แยกหมวดหมู่ วิเคราะห์หาความจำเป็นที่แท้จริงเพื่อให้สามารถระบุทักษะ ความรู้ที่สำคัญที่ต้องการ และวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการแก้ไขด้วยการฝึกอบรม

2. การกำหนดจุดประสงค์การอบรม เป็นการกำหนดความรู้ ทักษะและทัศนคติที่ต้องการให้เกิดกับบุคคลกลุ่มเป้าหมาย เพื่อแก้ปัญหา หรือว่าต้องการพัฒนาความสามารถของผู้รับการอบรมตามความต้องการจำเป็น โดยใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่ายตรงไปตรงมา ไม่เขียนวัตถุประสงค์หลายข้อมากเกินไป เขียนให้ครอบคลุม ครบถ้วน และเจาะจง สามารถบรรลุได้ วัดได้ ในกรอบเวลาที่กำหนด

3. การออกแบบการฝึกอบรม เป็นการสร้างแบบแปลน และต้องสร้างให้ตรงกับความต้องการจำเป็นของผู้เข้าอบรม โดยจัดลำดับจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดทำโครงร่างเนื้อหา เลือกเทคนิคการฝึกอบรม เลือกสื่อ จัดทำแผนบทเรียนให้ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับเวลา และเนื้อเรื่อง เขียนเอกสารประกอบการฝึกอบรม วางแผนการตรวจสอบการอบรม เพื่อช่วยสนับสนุนให้การฝึกอบรมบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งจะได้ผลผลิตที่สำคัญ คือ เอกสารการออกแบบการฝึกอบรมอย่างสมบูรณ์ ซึ่งการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ต้องกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ได้แก่ วัตถุประสงค์การอบรม หัวข้อวิชา ขอบเขตของแต่ละหัวข้อ เทคนิคหรือวิธีการฝึกอบรม ระยะเวลาของแต่ละหัวข้อ และระยะเวลาที่ใช้ตลอดหลักสูตร ฯลฯ เพื่อให้ผู้รับการอบรมเกิดการเรียนรู้ มีทักษะ และเปลี่ยนแปลงทัศนคติ หรือพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการอบรมนั้น

4. การพัฒนาสื่อ เพื่อช่วยนำเสนอ ทักษะ และความรู้ให้แก่ผู้เรียน เป็นการสนับสนุนการฝึกอบรมให้บรรลุจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น สไลด์ วีดีโอเทป เป็นต้น ซึ่งต้องจัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา ลักษณะของผู้เข้ารับการอบรมด้วย

5. การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม เมื่อพัฒนาสื่อแล้ว ควรนำรูปแบบการฝึกอบรมไปทดลองฝึกอบรมกับกลุ่มเป้าหมายที่เลือกมาเพื่อทดลอง และปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายใหญ่ต่อไป

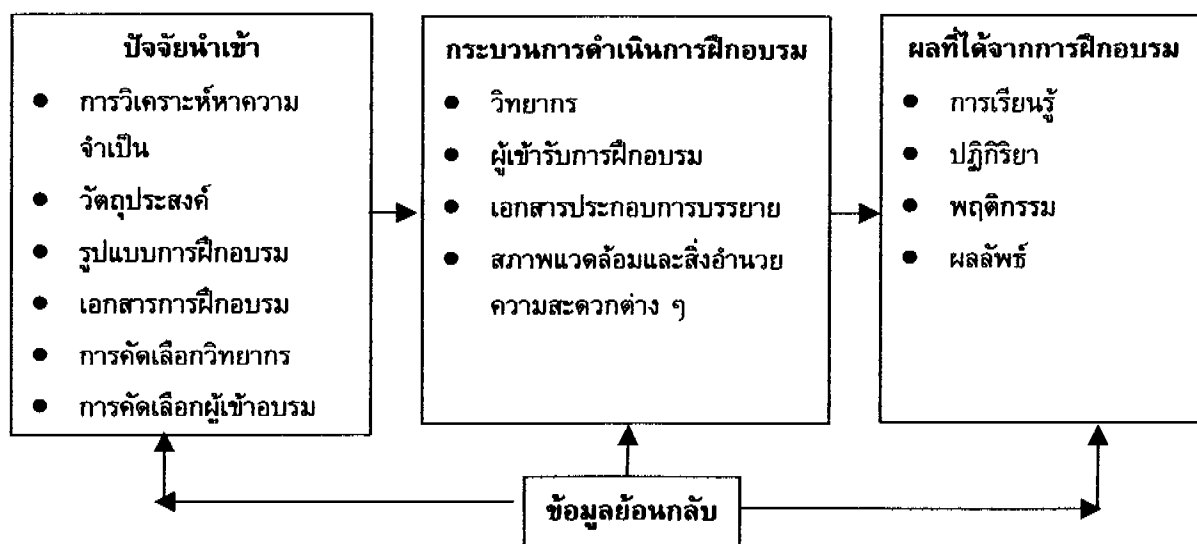
6. การประเมินผล เป็นการดำเนินการวัดผลการฝึกอบรมเพื่อดูว่า บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ ควรกำหนดกรอบการประเมินว่า จะประเมินอะไร เช่น วิธีสอน สื่อ อุปกรณ์ ทัศนคติของผู้เข้าอบรม การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้าอบรม จะประเมินเมื่อใด ประเมินโดยใคร เช่น ผู้เข้ารับการอบรม ผู้จัดการอบรม ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ

เป็นต้น การประเมินผล เป็นกระบวนการ ใช้ดุลยพินิจ (Judgement) และหรือค่านิยม (Value) ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าความเหมาะสม ความคุ้มค่าหรือสัมฤทธิ์ผลของเหตุการณ์ โครงการ หรือสิ่งอื่นใดหลังจากการเปรียบเทียบผลที่วัดได้โดยวิธีการใด ๆ ก็ตาม กับเป้าหมาย วัตถุประสงค์หรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การติดตามผลการอบรม (Follow Up Evaluation) เป็นกิจกรรมต่อเนื่องของการประเมินผลหลังการอบรม หากมีการติดตามผลอย่างมีระบบ จะช่วยให้ผู้รับผิดชอบโครงการอบรม สามารถประเมินประสิทธิผลของการอบรมได้ว่า ผู้เข้าอบรมสามารถนำวิชาความรู้ที่ได้รับไปใช้ หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือไม่ ยังมีส่วนใดที่บกพร่องไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุง และวางแผนการอบรมเพิ่มเติมครั้งต่อไป รวมทั้งการประเมินผล กระบวนการอบรมที่มีต่อโครงการชุมชน ฯลฯ และเป็นการกระตุ้นให้ผู้เข้าอบรมประยุกต์สิ่งที่ได้ อบรมมาให้ได้มากที่สุด เมื่อทราบว่าจะมีการเยี่ยมเยียนและติดตามผล (ฉลอง มาปริดา. 2538:23)

ขั้นตอนในการติดตามผลการอบรม มีดังนี้ 1) ตั้งวัตถุประสงค์ให้เฉพาะเจาะจง และชัดเจน 2) ศึกษาและทบทวนหลักสูตรฝึกอบรม และโครงการให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ก่อนติดตามผลทุกครั้ง 3) ถ้าเป็นไปได้ควรเชิญวิทยากรหรือผู้ออกแบบหลักสูตรร่วมในทีม ติดตามด้วย หรืออย่างน้อยที่สุดก็ควรมีการปรึกษาหารือกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็น ประโยชน์สำหรับใช้ในการติดตามผล 4) กำหนดวันเวลาติดตามผล แจ้งให้ทราบล่วงหน้าถึง วัตถุประสงค์ในการไปเยี่ยมเยียน 5) เตรียมเครื่องมือที่จะติดตามผล เพื่อใช้ในการบันทึกผลการ เยี่ยมเยียน เช่น แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม หรือแบบบันทึกการสังเกตการณ์ 6) กำหนดการ เดินทาง เวลา ที่พัก เพื่อวางแผนงบประมาณรายจ่ายในการเยี่ยมเยียนในแต่ละครั้ง 7) จัดกระทำ กับข้อมูลที่ได้มาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และวิเคราะห์ข้อมูล 8) รายงานผลการติดตาม ทุกครั้ง เพื่อเสนอปัญหาอุปสรรคที่พบและแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรอบรมนั้น ๆ

การประเมินและติดตามผลการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ ต้องพิจารณา ปัจจัยสำคัญของระบบฝึกอบรม ดังนี้ (ศิริชัย กาญจนาวาสี. 2540 : 60)

ดังนั้น ในการจัดการฝึกอบรม จะต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรม ตรวจสอบและจัดลำดับความต้องการก่อนหลัง กำหนดโครงการฝึกอบรม ดำเนินการฝึกอบรม ติดตามประเมินผล และควรมีการนำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงการฝึกอบรม เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ในครั้งต่อไป (दनัย เทียนพุม. 2540 : 50)

5. การผลิตรายการวีดิทัศน์

5.1 ความสำคัญและคุณค่าของรายการวีดิทัศน์

ในปัจจุบัน วีดิทัศน์ได้ถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็น การสอนในโรงเรียนหรือการสอนนอกระบบโรงเรียน ซึ่งนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน ได้กล่าว ถึงความสำคัญของวีดิทัศน์ต่อการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

วาสนา ชาวหา (2525 : 116) ได้กล่าวถึง คุณค่าของวีดิทัศน์ต่อการเรียนไว้ 6 ประการ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้คือ

1. ใช้กับผู้เรียนจำนวนมาก ๆ และผู้สอนมีจำนวนจำกัด เพราะสามารถแพร่ภาพ และเสียงไปถึงในห้องเรียนต่าง ๆ และในบ้านในเวลาเดียวกัน

2. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน โดยให้ผู้มีความสามารถพิเศษในแต่ละแขนงวิชาเป็นผู้สอนแล้วบันทึกเทป

3. แสดงการสาธิต (Demonstrate) ได้อย่างชัดเจน สามารถให้ผู้เรียนได้เห็นสิ่งที่ต้องการ เน้นได้โดยใช้เทคนิคการถ่ายใกล้ (Close Up) เพื่อขยายภาพหรือสิ่งของให้ผู้เรียนได้เห็นทั่วถึงกัน ทุกคนและชัดเจน

4. ช่วยปรับปรุงเทคนิคของครูประจำการและครูฝึกสอน เช่น ในการสอนแบบจุลภาค (Micro Teaching)

5. ช่วยให้มีความรู้ทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพราะสามารถนำ ภาพและเสียงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือเรื่องราวที่อยู่ไกล ๆ มาให้ชมได้

6. เป็นสื่อการสอนที่สามารถนำสื่อหลายอย่างมาใช้ร่วมกันได้อย่างสะดวก เป็นการใช้สื่อ ประสมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์

คณะนิติปรัชญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (2525 : 23 – 24) ได้กล่าวสรุปถึงข้อดีและคุณค่าของวีดิทัศน์เพื่อการศึกษาไว้ 10 ประการ คือ

1. ใช้วีดิทัศน์บันทึกการการสอนที่ครูต้องสอนเรื่องเดียวกันซ้ำหลาย ๆ รอบ ในกรณีที่มี ผู้เรียนมาก การเรียนแบ่งเป็นรอบ ๆ โดยนำวีดิทัศน์บันทึกการการสอนของครูมาเปิดสอนนักเรียน ในแต่ละรอบ แทนที่ครูจะต้องสอนเองทุกรอบในเรื่องเดียวกัน ซึ่งอาจจะสอนได้ไม่ดีทุกรอบ

2. บันทึกสิ่งที่เอาไว้ศึกษา เอาไว้พิจารณา หรือให้รู้ผลว่าเป็นอย่างไร เช่น บันทึกการ การสอนเอาไว้ เพื่อนำเอามาให้ผู้สอนและคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรได้ทบทวน และปรับปรุง การสอนให้ดียิ่งขึ้น

3. บันทึกรายการจากภาพยนตร์ ซึ่งวีดิทัศน์มี้วนเดียว สามารถบรรจุกาภาพยนตร์ได้ 4 – 5 เรื่อง นำไปใช้ได้สะดวก กระทัดรัด

4. บันทึกรายการใหม่ ๆ สั้น ๆ เฉพาะเป็นเรื่อง ๆ นำไปเสริมรายการที่จะสอน และยังบันทึกรายการของโทรทัศน์ได้โดยตรง เพื่อนำเอาไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนต่อไป

5. แนวโน้มของราคาวีดิทัศน์ในอนาคตจะลดลง

6. วีดิทัศน์ราคาถูกลงกว่าฟิล์มภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ที่บันทึกใช้แล้วสามารถลบทิ้ง และสามารถบันทึกใหม่ได้หลายครั้ง เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดทำ

7. เทปโทรทัศน์ สามารถตัดต่อส่วนที่ถ่ายทำไม่ต้อออกไปได้ ซึ่งทำให้การดำเนินเรื่องราวสั้นกว่าออกรายการสด

8. บันทึกแล้วสามารถชมได้ทันที ไม่ต้องผ่านกระบวนการล้างฟิล์ม เหมือนฟิล์มภาพยนตร์ ในเวลาใช้จะเสียบไม่มีเสียงรบกวนสมาธิผู้ชม เพราะเครื่องเล่นเทปโทรทัศน์เสียบกว่าเครื่องฉายภาพยนตร์

9. มีขนาดเล็กสะดวกต่อการเคลื่อนย้าย และคาดว่า ในอนาคตคงจะมีขนาดเล็กลงไปเรื่อย ๆ

10. สามารถใช้กับกลุ่มผู้ชมต่าง ๆ กับผู้ชมกลุ่มใหญ่จะใช้ในลักษณะของการผลิตเทปโทรทัศน์แล้วส่งให้สถานีโทรทัศน์เป็นผู้ส่งกระจายสารให้แก่ผู้ชม ถ้าใช้เฉพาะบุคคล จะใช้ในลักษณะการผลิตรายการศึกษารายบุคคล ให้แต่ละคนได้ศึกษาซึ่งอาจใช้ควบคู่กับคอมพิวเตอร์ได้

อุดม มุ่งเกษม และนงลักษณ์ หอดระกุล (2528 : 133 - 134) ได้ชี้ถึงความสำคัญในการนำวีดิทัศน์มาใช้เป็นสื่อในการฝึกอบรม โดยแยกตามลักษณะการใช้พื้นฐานได้ 4 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 ใช้เป็นสื่อช่วยสอน โดยใช้เสริมสื่ออื่นๆหรือเสริมเทคนิควิธีการฝึกอบรมอื่นๆ

ลักษณะที่ 2 ใช้เป็นสื่อทำการสอนโดยตรง ซึ่งต้องมีการผลิตหรือออกแบบมาเป็นรายการพิเศษ เน้นความสามารถในการถ่ายทอดความรู้หรือการทำให้ผู้ชมเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง

ลักษณะที่ 3 ใช้เป็นสื่อขยายความคิด ประสบการณ์ เป็นการใช้อสื่อเพื่อนำสิ่งซึ่งจะเป็นประโยชน์เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่ได้นำเสนอแล้ว มาแสดงให้ผู้ชมได้รับการย้ำเตือนและทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ให้มีความคิดความจำดีขึ้นกว่าเดิม

ลักษณะที่ 4 ใช้เป็นสื่อทำหน้าที่แทนวิทยากร เป็นลักษณะการใช้ที่ไม่ต้องการวิทยากร เพราะมีลักษณะของการเรียนการสอนแบบบทเรียนสำเร็จรูปมาประยุกต์ใช้ หากใช้คอมพิวเตอร์มาผนวกหรือวีดิโอดิสก์เข้ามาช่วย จะทำให้สถานการณ์การเรียนรู้อีกระดับขึ้น

สุดสวาท เกศบุรมย์ (2530 : 14) ได้กล่าวถึง คุณประโยชน์ของวีดิทัศน์ที่นำมาใช้ในทางการศึกษา ดังนี้ เราอาจนำเทปโทรทัศน์ใช้เพื่อการศึกษาโดย

1. ใช้สอนเนื้อหาวิชาตามหลักสูตร โดยจัดผู้เชี่ยวชาญในแต่ละเนื้อหาวิชามาเป็นผู้สอน จะทำให้ได้รายการที่มีคุณภาพ

2. ใช้ในการสาธิต แสดงการทำสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งในการถ่ายทอดสามารถนำเสนอในสิ่งที่ผู้ชมควรได้ชมเป็นอย่างดี ทำให้ง่ายต่อการเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ได้

3. ใช้ในการสอนเสริมบทเรียน หรือเพิ่มพูนความรู้ เพื่อส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. ใช้ในการให้ความรู้ในลักษณะของการศึกษานอกโรงเรียน แก่ประชาชนทั่วไป

5. ใช้ในการอบรมบุคคล และการพัฒนาทักษะด้านปฏิบัติ โดยการบันทึกภาพกิจกรรม เหตุการณ์หรือการฝึกภาคปฏิบัติ แล้วนำมาฉายดูข้อดีข้อเสียต่าง ๆ เพื่อหาข้อบกพร่องและแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

6. ใช้ในการเสริมสร้างหรือปลูกฝังทัศนคติ ระเบียบวินัย จริยธรรม คุณธรรม หรือใช้ในการให้ความคิดรวบยอดได้ดี

วสันต์ อติศัพท์ (2533 : 13 – 14) ได้ชี้ให้เห็นว่า วิทยุโทรทัศน์มีจุดเด่นที่ทำให้คุณค่าในด้านการศึกษา การเรียนการสอน และการฝึกอบรม คือ

1. สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในห้องบรรยายขนาดใหญ่ได้อย่างดี ช่วยให้ผู้เรียนเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน เช่น การทดลอง การสาธิต นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนเรียนได้เป็นจำนวนมาก โดยการเพิ่มเครื่องรับภาพให้มากขึ้น

2. สามารถนำเอาสื่อการเรียนการสอนชนิดอื่น ๆ มาใช้ได้อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นแผนภูมิ แผนภาพ แผนสถิติ ภาพถ่าย สไลด์ ภาพยนตร์ แถบวีดิทัศน์ ตลอดจนจนพวกวัสดุสามมิติอื่น ๆ

3. สามารถนำสิ่งที่อยู่ไกลตัวผู้เรียนมาสู่ผู้เรียนได้ อาจใช้สื่อที่กล่าวในข้อ 2 เข้าช่วย เช่น พุดติงภูเขาน้ำแข็ง ก็สามารถนำภาพยนตร์เกี่ยวกับสิ่งนี้เข้ามาประกอบให้ผู้เรียนเห็นภาพได้อย่างชัดเจน

4. ขจัดอุปสรรคด้านเวลาและระยะทางออกไป ไม่ว่าด้านระบบการออกอากาศ ระบบส่งตามสายเคเบิล หรือการบันทึกลงแถบวีดิทัศน์ ทำให้ผู้รับในสถานที่ต่าง ๆ รับได้ง่ายขึ้น

5. เป็นสื่อที่สู่มวลชนได้จำนวนมาก จึงทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายลงมากเมื่อเฉลี่ยต่อหัวของผู้รับ

6. เทคนิคทางภาพพิเศษจะช่วยให้การผลิตรายการส่งเสริมการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

7. การบันทึกภาพที่สามารถนำมาดูย้อนกลับได้ทันที ทำให้เหมาะสมแก่การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ในการฝึกอบรมต่าง ๆ ได้ดี เช่น การฝึกพูด การฝึกสอนหน้าชั้นเรียน ฯลฯ

8. การมีอิทธิพลทางจิตใจต่อผู้ชม ทำให้เหมาะแก่การใช้เป็นเครื่องมือสร้างค่านิยมต่าง ๆ แก่ผู้ชม

9. การใช้ผสมผสานกับสื่อชนิดอื่นได้ย่อมสร้างคุณค่าการเรียนรู้อย่างสูง อาทิ การเชื่อมต่อบริเวณคอมพิวเตอร์กับเครื่องบันทึกแถบวีดิทัศน์หรือเครื่องเล่นแผ่นบันทึกภาพ จะทำให้ปฏิสัมพันธ์ด้านการเรียนการสอนระหว่างผู้เรียนกับสื่อมีประสิทธิภาพ

โทรทัศน์ เป็นสื่อมวลชนที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความก้าวหน้าของโทรทัศน์ ได้พัฒนามาจนถึงการบันทึกในรูปของเทปโทรทัศน์ ที่เรียกว่า "วีดิทัศน์" ทำให้ได้รับความสะดวกและมีประสิทธิภาพในการนำสื่อประเภทนี้ไปใช้ในการศึกษาได้มาก เพราะสามารถเลือกคุณภาพตามที่ต้องการได้บังคับแถบเทปให้เลื่อนเดินหน้า ถอยหลัง ดูภาพซ้ำ หรือหยุดดูเฉพาะภาพก็ได้ (กิตานันท์ มลิทอง. 2536 : 144)

5.2 การผลิตรายการวีดิทัศน์

ในการผลิตรายการวีดิทัศน์แต่ละเรื่องนั้น มีขั้นตอนในการผลิตหลายขั้นตอนด้วยกัน หากผู้ผลิตได้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ก็จะทำให้การผลิตรายการดำเนินไปอย่างราบรื่น และสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ได้ผลงานที่มีคุณภาพ

ไพโรจน์ ติรณธนากุล, นิพนธ์ สุภศรี และชวีรัตน์ ปิยะกุล. (2528 : 76 – 78) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการผลิตรายการวีดิทัศน์เพื่อการศึกษาไว้ 13 ขั้นตอน แต่ละขั้นจะมีรายละเอียด และแนวทางเฉพาะ ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์ และเป้าหมายที่ชัดเจน (Objectives) ต้องรู้จุดประสงค์ของเรื่องที่ต้องการรู้ ประเภทผู้ชม และวิธีการใช้สอนในห้องเรียน
2. รวบรวมข้อมูลและเอกสาร (Collection of Materials and Research) ที่จำเป็นสำหรับการจัดทำรายการ ตรวจสอบความถูกต้อง รวมทั้งคุณภาพและปริมาณ ซึ่งขั้นนี้มีความสำคัญมาก
3. คัดเลือกข้อมูลข่าวสาร (Selection of Materials) เอามาเฉพาะที่เหมาะสมจะใช้ในการทำรายการเท่านั้น
4. เขียนบทรายการวีดิโอเทป (Scenario Writing) เป็นขั้นที่เรียบเรียง และจัดเนื้อหารายการซึ่งควรมีการทำตั้งแต่เนิ่น ๆ
5. การเตรียมบันทึกเทปโทรทัศน์ (Preparation for Video Recording) จัดทำตารางในการบันทึก และจัดเจ้าหน้าที่ประจำแต่ละงาน และต้องแน่ใจว่าเจ้าหน้าที่แต่ละคนทราบงานในหน้าที่ดี
6. งานศิลป์ (Artworks) เป็นงานด้านการเตรียมตัวเรื่องแผ่นภาพพลิก จากอุปกรณ์อื่น ๆ
7. เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสาธิตทดลอง (Equipment and Materials for Demonstration) ซึ่งก่อนการบันทึกต้องแน่ใจว่าสิ่งต่างๆ ที่ใช้ในการสาธิตมีพร้อม
8. การบันทึกภาพ (Video Recording) ก่อนการบันทึกภาพควรตรวจสอบดูเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เรียบร้อยจึงบันทึกภาพตามเนื้อหา
9. การตัดต่อ (Editing) หลังจากบันทึกเทปแล้ว นำมาเรียบเรียง ตัดต่อ เพื่อให้เรื่องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเหมาะสมตามที่กำหนดไว้ ไม่ก่อความรำคาญให้กับผู้ชม

10. การบันทึกเสียง (Sound Recording) เป็นขั้นที่เสียงต่าง ๆ จะถูกบังคับเข้าไปในเทปโทรทัศน์ตามบทนั้น ๆ เช่น คำบรรยาย (Narration) การสนทนา (Dialogue) เพลง (Music) เสียงประกอบ (Sound Effects)

11. ฉายทดลอง (Preview) เป็นการฉายให้ผู้ร่วมงานฝ่ายต่าง ๆ ได้ชมพร้อมกัน เพื่อเป็นการตรวจสอบและวิจารณ์ดูว่า มีส่วนใดควรต้องปรับปรุง และถ้าต้องการตรวจสอบความสมบูรณ์ของเทปโทรทัศน์ดังกล่าว เราควรนำไปฉายทดลองให้กับกลุ่มเป้าหมายโดยการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มเป้าหมายเพื่อตรวจสอบก็ได้

12. การนำไปใช้ (Utilization for Program) เมื่อมีการทดลองใช้วีดีโอเทปดังกล่าวมาสามารถใช้ได้ก็จะได้นำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจเป็นการฉายในห้องเรียน หรือศึกษาเป็นรายบุคคลก็ได้

13. การประเมินผล (Evaluation) เมื่อฉายวีดีโอดังกล่าวมาแล้ว ควรมีการประเมินผลรายการจะทำให้ทราบว่ากลุ่มเป้าหมายนั้นมีความเข้าใจเนื้อหาหรือไม่อย่างไรอีกทั้งมีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับการถ่ายทำการแสดง การสาธิต (ถ้ามี) การดำเนินเนื้อหา การติดต่อศิลปกรรมดนตรี และส่วนประกอบ ซึ่งผลจากการประเมินนี้ ผู้ผลิตสามารถนำไปใช้ปรับปรุงรายการวีดีโอเทป และอาจใช้เป็นแนวทางในการผลิตเทปโทรทัศน์เรื่องอื่น ๆ ต่อไป

สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต (2528 : 26 – 28) ได้กล่าวถึง การดำเนินงานในการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งสามารถแยกได้เป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ

1. การวางแผนผลิตรายการ เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญมาก เพราะการวางแผนที่ดีย่อมส่งผลถึงรายการที่จะผลิตออกมาด้วย ขั้นตอนของการวางแผนการผลิตคือ

1.1 ศึกษาจุดมุ่งหมาย และเป้าหมายจากเนื้อหาในหลักสูตรนั้น ๆ แล้วนำเนื้อหามาวิเคราะห์ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) และจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เพื่อให้สามารถวัดได้ และควรกำหนดวิธีการนำไปใช้ด้วยว่า จะนำไปใช้ในการสอนลักษณะใด เช่น นำบทเรียน อธิบายเนื้อหาบทเรียน หรือสรุปบทเรียน

1.2 รวบรวมทรัพยากรและศึกษาข้อขัดข้องในการผลิต ทั้งสองสิ่งนี้จะต้องทำควบคู่กันไป โดยจะต้องศึกษาว่ามีแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ในกระบวนการผลิตอะไรบ้าง มีเพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่มีจะหาได้จากแหล่งใด ถ้าหาไม่ได้จะทำอย่างไร เช่น เครื่องมือวัสดุ และอุปกรณ์ บุคลากร งบประมาณ เป็นต้น

1.3 เขียนหัวข้อเนื้อหาและเลือกแบบการนำเสนอ ผู้ผลิตรายการจะต้องนำเนื้อหาจากตำราเรียนมาเขียนเป็นแบบการนำเสนอที่เหมาะสมกับลักษณะสื่อโทรทัศน์ รูปแบบการนำเสนอทางโทรทัศน์ที่เป็นที่นิยม ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบอภิปราย แบบกระจายแบบนาฏการ และแบบบรรยายภาพ (โดยไม่ให้เห็นตัวผู้บรรยาย)

2. การเตรียมการผลิตรายการ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 เขียนบท (Script) เป็นการวางโครงสร้างของรายการ ควรเขียนเพื่อให้สนองจุดมุ่งหมายของการศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย

2.2 เตรียมบุคลากร ในขั้นนี้ผู้ผลิตรายการจะต้องติดต่อกับบุคคลผู้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ได้แก่ ผู้เขียนบท ผู้กำกับรายการ ฝ่ายผลิต และผู้แสดง เพื่อนัดแนะซักซ้อมความเข้าใจ ให้เป็นที่ตรงกัน

2.3 เตรียมงานศิลปะที่จำเป็นจะต้องใช้ในการผลิตรายการ ซึ่งการเตรียมงานศิลปะจะต้องอยู่ภายใต้คำแนะนำของผู้ผลิตรายการ และผู้กำกับ เพื่อให้งานศิลปะสนอง จุดมุ่งหมายของรายการ อีกทั้งมีความเหมาะสมกับการสื่อความหมายทางโทรทัศน์

2.4 เตรียมฉาก และอุปกรณ์

2.5 เตรียมสิ่งอื่น ๆ เช่น เสื้อผ้า เครื่องแต่งกายผู้แสดง ดนตรี เสียงประกอบ

2.6 การซ้อมเป็นขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งจะต้องซักซ้อมทั้งฝ่ายเทคนิค และผู้แสดง

3. การดำเนินการ เป็นขั้นที่จะทำการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งจะได้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วอย่างเคร่งครัด ความผิดพลาดของการผลิตรายการที่จะมีขึ้นในขั้นนี้หากมีน้อยนั้น ย่อมหมายถึงรายการที่ได้จะมีคุณภาพติดตามไปด้วย ซึ่งความสำเร็จของการดำเนินรายการขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้กำกับรายการ และคณะผู้ร่วมงานทุกคน ในขั้นนี้ก็จะเริ่มการถ่ายทำตามบทที่ได้เขียนไว้ จากนั้นจึงนำมาตัดต่อเพื่อเรียงภาพให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วจึงบันทึกเสียงบรรยาย เสียงดนตรี และเสียงประกอบต่าง ๆ

การผลิตรายการวิทยุทัศน์ ต้องมีขั้นตอนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นก่อนการผลิต การดำเนินการผลิตและหลังการผลิต ซึ่ง ทองฟู ชินะโชติ. (2531 : 112-113) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการผลิตสื่อเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการฝึกอบรม ต้องคำนึงถึงวิธีการต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผนผลิตสื่อในการฝึกอบรม โดยพิจารณาว่าจะนำไปใช้อะไรกับใคร สถานที่ที่ใช้ เวลาที่ต้องการ และจะผลิตเมื่อไร ทำเมื่อไร ต้องวางแผนให้รัดกุมในการผลิตสื่อ และกำหนดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ขั้นที่ 2 การเตรียมสื่อในการฝึกอบรม โดยกำหนดให้จำนวนวันแบ่งไปตามเนื้อหาของหลักสูตร กำหนดระยะเวลาที่ใช้ เช่น 5, 6, 10 วัน สื่อที่ใช้ต้องสอดคล้องกับที่เตรียมวางโครงสร้าง การกำหนดตามแผนการ การใช้สื่อประเภทใดนั้นขึ้นกับเทคนิคของการฝึกอบรม และการบรรยาย การสาธิต หรือกรณีศึกษา การเตรียมอุปกรณ์ ตามขั้นตอนของการฝึกอบรมให้สัมพันธ์กันกับกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม

ขั้นที่ 3 การดำเนินการผลิตสื่อในการฝึกอบรม ขั้นนี้หลังจากวางแผน และเตรียมการด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ ที่จะนำมาถ่ายทอด เพื่อประกอบการเรียนรู้ เช่น แผ่นใส หรือ ภาพนิ่ง และอัดเทปประกอบคำบรรยายตามเนื้อหาของหลักสูตร

ในการวางแผนการผลิตบทเรียนทางโทรทัศน์ เมื่อได้กำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา
ศึกษาผู้เรียน และคัดเลือกครูแล้ว จะต้องดำเนินการด้านวิธีสอน คือ

1. วางแผนวิธีการสอน ลำดับขั้นตอนการสอน
2. ผลิตและจัดอุปกรณ์การสอนสำหรับบทเรียน
3. จัดเอกสารและตำราประกอบบทเรียน รวมทั้งคู่มือครูและนักเรียน

ตลอดเวลาการเตรียมการทั้งหมดนี้ ฝ่ายผลิตรายการจะต้องมาคอยถาม และให้
คำแนะนำชี้แจงโดยเฉพาะ ในเรื่องวิธีเสนอบทเรียน และวางขั้นตอนไปในลักษณะของ
ความต่อเนื่องของบทเรียน ทั้งภาพ ทั้งเสียง เป็นขั้นต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้สะดวก และบังเกิดความ
แน่นอนในการเขียนบทโทรทัศน์ เมื่อเขียนบทโทรทัศน์แล้วอาจมีการสอบทานร่วมกัน ทั้งความ
สะดวกในการผลิตและความถูกต้องในทางวิชาการ เมื่อตกลงกันได้แล้วก็ลงมือถ่ายทำ เพื่อให้
รายการออกมาดีควรจะได้ซ้อมสอนเสียก่อน จนได้ที่แล้วก็เป็นเรื่องของฝ่ายผลิตรายการที่จะ
ดำเนินการถ่ายทำและบันทึก หลังจากการถ่ายทำแล้วควรประเมินผลทั้งฝ่ายผลิตและ
ฝ่ายวิชาการ หากพบว่ามีส่วนบกพร่องในส่วนใดก็สมควรแก้ไข เช่น ด้านภาพ กล้อง แสง สี เสียง
ก็จะได้ปรับปรุงใหม่ ทางฝ่ายวิชาการอาจตั้งจุดมุ่งหมายไว้ไม่ดี เนื้อหาจัดไม่เหมาะสม หรืออุปกรณ์
การสอนไม่ดี ก็จะได้แก้ไขถ่ายทำและบันทึกใหม่ เมื่อทำบทเรียนใหม่หลังจากแก้ไขแล้ว เพื่อให้ได้
รายการที่ดีควรนำออกไปทดสอบภาคสนามและประเมินผลดูว่าได้ผลเพียงใด ทั้งทางวิชาการและ
เทคนิค บทเรียนนั้นควรจะเก็บไว้เป็นต้นฉบับสำหรับบันทึกซ้ำ (Duplicate) เป็นเทปโทรทัศน์
(Video Tape) สำหรับถ่ายทอดรายการเมื่อต้องการต่อไป บทเรียนนี้เมื่อนาน ๆ ไปอาจล้าสมัย
เช่นเดียวกับหนังสือตำรา ควรแก้ไขหรือปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ (เจนจบ สุขแสงประสิทธิ์.
2541 : 24)

สิริเสก ชี้อนันต์ (2540 : 33-34) ได้กล่าวสรุป กระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์
ไว้ว่า กระบวนการผลิตบทเรียนโทรทัศน์ตามหลักสูตรนั้น ต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด
ระหว่างฝ่ายผลิต หรือฝ่ายเทคนิค กับฝ่ายหลักสูตร หรือวิชาการ ในขั้นต้นคือ การวางแผนที่
ทางฝ่ายหลักสูตรจะต้องวิเคราะห์และกำหนด คือ

1. กำหนดจุดมุ่งหมาย ที่แน่นอนของบทเรียนไว้ชัดเจนว่าเมื่อนักเรียน เรียนจบตอนแล้ว
นักเรียนจะได้อะไร หรือทำอะไรตามเป้าหมายได้
2. กำหนดเนื้อหาวิชาของบทเรียนว่าครอบคลุมสิ่งใด และสนองจุดมุ่งหมายของบทเรียน
เพียงใด และจะเรียบเรียงเนื้อหาวิชาในลักษณะอย่างไร พร้อมทั้งจะถ่ายทอดออกมาเป็นภาพ และ
เสียงหรือรายการบนจอโทรทัศน์ได้
3. วิเคราะห์นักเรียนในกลุ่ม และวัย ที่จะเป็นผู้รับบทเรียนทางโทรทัศน์ เช่น วัย
ความสามารถ ความรู้พิเศษ ความสนใจ พื้นฐานทางวัฒนธรรม และอื่นๆ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์
ในการทำบทเรียนให้เหมาะสม

4. การเลือกครู จะต้องเลือกอย่างพิถีพิถัน โดยปกติจะเลือกครูที่สอนเก่งแต่ก็ต้องระวังในเรื่องนี้ ครูที่ตามปกติสอนเก่ง แต่เมื่อออกหน้ากล้องอาจจะทำอะไรไม่ได้หรือไม่ดีเหมือนสอนในชั้นเรียนตามปกติ ครูจะต้องร่วมมือและยอมรับการที่ต้องฝืนอะไรบางอย่างเพื่อให้เข้ากับเทคนิคการสอนเรื่องราวตามวิธีการของโทรทัศน์ ครูจะต้องมีคุณลักษณะเป็นที่ยอมรับของคนที่เรียนว่า เหมาะสมกับลักษณะวิชาที่เขาสอนด้วย การคัดเลือกและกำหนดที่จะสอนบทเรียนจากโทรทัศน์จึงนับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น

จะเห็นได้ว่า ในการผลิตรายการวีดิทัศน์เพื่อการศึกษา และการฝึกอบรมนั้น จะต้องทำอย่างมีระบบ ถูกต้องตามหลักการผลิตวีดิทัศน์ และต้องอาศัยความละเอียดรอบคอบในการผลิต โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านวิชาการและด้านการผลิตวีดิทัศน์ ตลอดจนมีการประสานงานในกระบวนการผลิตที่ดีด้วย ซึ่งหากผู้ผลิตมีการวางแผนและเตรียมการเป็นอย่างดีแล้ว ก็จะทำให้รายการหรือบทเรียนวีดิทัศน์ที่ผลิตขึ้นนั้น มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอย่างแน่นอน

5.3 บทบาทของรายการวีดิทัศน์

จากคุณค่าของรายการวีดิทัศน์ดังกล่าวข้างต้น เราจึงนำวีดิทัศน์มาใช้ประโยชน์ในด้านการศึกษา และพัฒนาบุคลากร ปัจจุบัน รายการวีดิทัศน์ในประเทศไทยมีประเภท และรูปแบบหลากหลายต่างกันไปมาก นักการศึกษาและนักนิเทศศาสตร์หลาย ๆ ท่าน ได้แบ่งประเภท และรูปแบบของรายการไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

อมรา ปฐภิญโญบุรณี (2522 : 77 - 78) ได้กล่าวถึง ประเภทของการผลิตวีดิทัศน์เพื่อการศึกษา พอสรุปได้ว่า ควรคำนึงถึงชนิดของรายการที่นำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ซึ่งอาจแบ่งได้ 2 ลักษณะ เช่นเดียวกับรายการโทรทัศน์ซึ่งออกอากาศเผยแพร่ในรูปของรายการสด และการบันทึกเป็นวีดิทัศน์ไว้ล่วงหน้า ดังนี้

1. โทรทัศน์ทางการศึกษา หรือโทรทัศน์การสอน มีชื่อย่อว่า ITV มาจาก Instructional Television เป็นรายการที่จัดทำจากบทเรียน หลักสูตรในโรงเรียน โดยมุ่งสอนบทเรียนแก่ผู้เรียนในวิชาและระดับชั้นต่าง ๆ บทเรียนคณิตศาสตร์ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย (สสวท.)

2. โทรทัศน์เพื่อการศึกษา โทรทัศน์เพื่อศึกษานี้ มีชื่อย่อว่า ETV ซึ่งมาจาก Educational Television ผลิตรายการเพื่อเสนอข้อเท็จจริง และเรื่องราวที่มีคุณค่าทางการศึกษาแก่ประชาชน ซึ่งอาจผนวกการสอนความรู้แก่ผู้รับในระดับหรือประเภทต่าง ๆ

จะเห็นได้ว่า โทรทัศน์ทั้ง 2 ประเภท ต่างก็มีบทบาทที่สำคัญในการให้การศึกษา เช่นเดียวกัน แต่ละกลุ่มเป้าหมาย ที่ให้บริการกับรูปแบบของการนำเสนอของรายการนั้นมีลักษณะที่แตกต่างตามความเหมาะสม ซึ่งสามารถจำแนกความแตกต่างของบทบาททางการศึกษา ทั้ง 2 ประเภท ได้ดังนี้

โทรทัศน์การศึกษา

1. แผ่กระจายความรู้ต่าง ๆ ในยุคปัจจุบันของการจัดการผูกขาดความรู้เฉพาะกลุ่ม โทรทัศน์จะเป็นเครื่องมือที่แพร่กระจายความรู้ไปสู่คนทุกกลุ่ม ทุกระดับฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมปัจจุบันเราอยู่ในยุคของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้มนุษย์เข้าใจเหตุการณ์ของโลกที่เราอยู่อาศัย อีกทั้งให้ความรู้และเทคโนโลยีแพร่ไปสู่คนทุกกลุ่ม จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องนำเอาสื่อโทรทัศน์มาช่วยในการค้นคว้าทดลองทางด้านวิทยาศาสตร์ ด้านเกษตรกรรม ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก หากไม่มีการแพร่กระจายไปยังคนหมู่มาก ก็ย่อมจะได้ผลไม่คุ้มค่า โทรทัศน์จะช่วยแพร่กระจายการค้นพบใหม่ ๆ ไปยังหมู่ประชากร ทำให้ประชาชนสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันได้

2. การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดี โทรทัศน์จะช่วยทำให้ประชาชนคุ้นเคย และรู้เรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับประเทศชาติ ตลอดจนกิจการต่าง ๆ นับเป็นการกระตุ้นให้คนในชาติมีความสามัคคีกัน และเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะอย่างมีระเบียบแบบแผน

3. ส่งเสริมให้ประชาชนอยู่ดีกินดี โดยการเรียนรู้จากโทรทัศน์ในเรื่องเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี แล้วนำไปประยุกต์เข้ากับตนเองเพื่อเพิ่มพูนรายได้และความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น (วิจิตร ภักดีรัตน์. 2529 : 220)

โทรทัศน์การสอน

1. เพื่อเพิ่มพูนความสมบูรณ์แก่กระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น ให้อตัวอย่างหรือแนะนำเรื่องใหม่ที่ไม่อยู่ในตำราเรียน เป็นการเชื่อมโยงห้องเรียนกับโลกภายนอก

2. สอนวิชาโดยตรง โดยใช้วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่มีอยู่จำกัด

3. เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการสอนของครู - อาจารย์

4. เป็นโรงเรียนทางอากาศ ในกรณีห้องกั้นนั้นขาดแคลนบุคลากรและอุปกรณ์ทางการศึกษา (ชัชวาลย์ วัดอักษร. 2528 : 11)

ฉะนั้น โทรทัศน์ จึงมีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญในการให้การศึกษาแก่ผู้ชม ซึ่งการจะมีบทบาทหน้าที่ในการถ่ายทอดศิลปะวิทยาการมาน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ และวิธีการเสนอเนื้อหา บางกรณีอาจมุ่งหวังจะใช้โทรทัศน์เพื่อทำหน้าที่ในการเสริมความรู้ทั่วไปให้กับผู้ชม บางกรณีอาจมุ่งหวังที่จะใช้โทรทัศน์ เพื่อการสอนเนื้อหาวิชาแก่กลุ่มเป้าหมายโดยหวังผลเพื่อใช้ในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง ดังนั้น การอบรมหรือพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถจะอาศัยเพียงการบรรยาย อาจไม่ช่วยให้การอบรมนั้น ได้รับผลสำเร็จสูงสุด การใช้สื่อดิจิทัลประกอบประกอบการฝึกอบรม จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เกิดความรู้ความเข้าใจรวดเร็วขึ้น

5.4 การจูงใจในการเรียนรู้จากรายการวีดิทัศน์

การเรียนรู้ของมนุษย์จากวีดิทัศน์ เป็นการเรียนรู้จากการสังเกตรูปแบบและตัวแบบที่มนุษย์สังเกตจากโทรทัศน์ เป็นตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Model) ทั้งนี้ เนื่องจากการเสนอตัวแบบที่บุคคลสังเกตโดยการผ่านสื่อหรือสัญลักษณ์ เช่น การเสนอตัวแบบจากภาพยนตร์ การบันทึกภาพจากการบอกเล่าต่อ ๆ กันมา จากหนังสือ วิทยุ และตัวแบบที่ปรากฏทางโทรทัศน์ ตัวแบบสัญลักษณ์นี้สามารถทำให้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่รับเอาเจตคติที่เกี่ยวกับรูปแบบการกระทำที่แปลกใหม่ได้ เนื่องจากการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ สามารถที่จะแสดงความรู้เกี่ยวกับทักษะต่าง ๆ ซึ่งบุคคลสามารถเรียนรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดความสามารถ ในการแสดงพฤติกรรมใหม่นั้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวแบบสัญลักษณ์ที่นำเสนอในรูปแบบของสื่อมวลชนสามารถที่จะถ่ายโยงพฤติกรรมกระจายไปสู่ประชาชนได้กว้างขวางมาก (ทิพย์รัตน์ ไทศรีวิชัย. 2529 : 22)

จะเห็นว่า ตัวแบบสัญลักษณ์หรือภาพนั้น จะเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งในการที่จะสื่อความหมายจนเกิดการเรียนรู้ได้ ฉะนั้นควรจะต้องทราบเสียก่อนว่า เมื่อมีการมองดูภาพ คนเรามองเห็นและเรียนรู้อะไรบ้างจากภาพที่มอง คนเรามีลักษณะการมองดูภาพอย่างไร ซึ่งจากการวิจัยของนักพฤติกรรมศาสตร์พบว่า ไม่ว่าคนเราจะมองดูอะไร สิ่งที่เรามองเห็นและทำได้นั้นคือสิ่งที่เราสนใจ ส่วนการวิจัยทางด้านจิตวิทยาพบว่า ในการดูภาพใดภาพหนึ่งถ้าการรับรู้ของผู้ดูภาพได้รับการแนะนำในการดู และการแปลความหมายของภาพก่อนที่จะดูจริง ๆ แล้ว ผู้ดูนั้นจะเข้าใจ และเรียนรู้ภาพได้มากกว่าปกติ ทั้งนี้ เพราะมีการรับรู้เบื้องต้น และได้รับการชักจูงความสนใจไปสู่เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง (Heinich and others. 1982 : 71)

ดังนั้น บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้ ต้องเริ่มต้นจากการรับรู้ที่ถูกต้องก่อน ซึ่ง เป็นกระบวนการนำเอาความรู้เข้าสมองโดยใช้อวัยวะสัมผัสส่งประสบการณ์ไปสู่สมอง สมองจะเก็บรวบรวมและจดจำสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไว้สำหรับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดมโนภาพ และเจตคติของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ การรับรู้เป็นส่วนสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ การเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต ตามแนวความคิดของ ริชาร์ด อาร์ บูทชิน ว่ามนุษย์เรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงก่อนตาย จึงมีคำกล่าวเสมอว่า "No one is old to learn" ไม่มีใครแก่เกินที่จะเรียน การเรียนรู้จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เป็นอย่างดี

สำหรับแรงจูงใจในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบการเรียนรู้ตามแนวความคิดของนักการศึกษา กำหนดว่า ในการเรียนรู้ใด ๆ ก็ตาม ถ้าผู้เรียนมีความรู้สึกที่อยากจะเรียน ศึกษา เต็มใจและพร้อมที่จะเรียนแล้ว นั้นแสดงว่าผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเรียน ผลก็คือ ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เมื่อเราสามารถนำวีดิทัศน์มาประกอบการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งเป็นสื่อที่มีส่วนในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากจะเรียนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ จึงเกิดจากสาเหตุ 2 ประการ คือ แรงจูงใจเนื่องมาจากผู้เรียน และแรงจูงใจเนื่องมาจากสื่อสถานการณ์ต่าง ๆ (มาลินี จุฑะรพ. 2537 : 55 , 71)

ในประเทศไทย มีนักจิตวิทยาหลายท่านที่ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

วไลพร ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม (2527 : 24 – 25) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่าหมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลจากการได้รับประสบการณ์ การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมนี้ สามารถทำให้ผู้เรียนเผชิญกับเหตุการณ์ชนิดเดียวกันในลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิม การเรียนรู้นั้นมีขอบเขตกว้างขวางและสลับซับซ้อน จนกล่าวได้ว่า บุคลิกภาพของคนเรานั้นเป็นผลของการเรียนรู้แทบทั้งสิ้น

ศิริโสภาคย์ บุรพาเดช (2528 : 169) กล่าวว่า การเรียนรู้คือ การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรเป็นผลมาจากการฝึกฝน หรือประสบการณ์

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2530 : 469) กล่าวว่า การเรียนรู้ คือกระบวนการที่ประสบการณ์ตรง และหรือ ประสบการณ์ทางอ้อม กระทำให้อินทรีย์เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร แต่ไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากเหตุอื่น เช่น วุฒิภาวะ ความเจ็บป่วย ฤทธิ์ยา สารเคมี ฯลฯ

อุบลรัตน์ เฟิงสถิตย์ (2530 : 56) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนองบ่อยครั้งเข้าจนในที่สุดกลายเป็นพฤติกรรมที่ปรากฏขึ้นมาอย่างถาวร

สุชา จันท์ธรม (2535 : 15) อธิบายว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการเจริญงอกงามของอินทรีย์ หรือพัฒนาการของอินทรีย์ทำให้อินทรีย์สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดีขึ้นหรือปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ดี

องค์ประกอบในการเรียนรู้ ก็เป็นส่วนสำคัญ ที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี ซึ่งประกอบด้วย

1. องค์ประกอบที่เกี่ยวกับผู้เรียน ได้แก่ วุฒิภาวะ ความพร้อม อายุ ประสบการณ์เดิม ความบกพร่องทางกาย แรงจูงใจในการเรียน
2. องค์ประกอบที่เกี่ยวกับบทเรียน ได้แก่ ความยากง่ายของบทเรียน การมีความหมายของบทเรียน ความยาวของบทเรียน ตัวรบกวน
3. องค์ประกอบที่เกี่ยวกับวิธีเรียนวิธีสอน ได้แก่ กิจกรรมในการเรียนการสอน การใช้เครื่องสื่อ การให้คำแนะนำในการเรียน การส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ประสาทรับรู้ช่วยในการเรียน การสอนแบบให้เรียนรวดเดียวจบ กับเรียนทีละส่วน การฝึกฝนหรือฝึกหัด วิธีการเสริมแรง การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสถ่ายโยง หรือถ่ายทอดการเรียนรู้
4. องค์ประกอบจากสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางจิตวิทยา เช่น บรรยากาศในห้องเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน กับครู และสภาพแวดล้อมทางภาพ เช่น สภาพของกระดานดำ เก้าอี้ ความสว่าง อุณหภูมิ เป็นต้น

การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากรายการวิดีโอทัศนนั้น ประกอบด้วยองค์ประกอบหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการเรียนรู้ พฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้และองค์ประกอบที่เกิดการเรียนรู้ ซึ่งเกิดจากการใช้เทคนิคการเสนอภาพทางรายการวิดีโอ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์โดยการรับรู้วัตถุ และเหตุการณ์ในขอบเขตที่ว่างและเวลา (Space and Time) เป็นการรับรู้ในช่องว่าง (Space) นั้นเป็นการรับรู้จากสามมิติ คือ ส่วนกว้าง ส่วนยาว และ ส่วนเล็ก ซึ่งปรากฏขึ้น การมองดูภาพนิ่งที่ไม่เคลื่อนไหวทั่ว ๆ ไป ส่วนภาพที่เคลื่อนไหวนั้นคนเรารับรู้ทั้งที่ว่างและเวลาของวิดีโอทัศนนั้นเอง (ปราณี รามสูต. 2528 : 79 – 82)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

นภาพร สิงห์ทัด (2531 : 92) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดการสอนรายบุคคล เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางการวิจัยสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ผลการวิจัยและพัฒนา ทำให้ได้ชุดการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางการวิจัยที่ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเอง หรือนำไปใช้ฝึกอบรมกลุ่มเล็กและภาคสนามได้ มีกระบวนการสร้างตามหลักโมดูล ปรากฏว่า ได้ประสิทธิภาพของชุดการสอน 82.88/89.53 และ 80.05/87.98

วิภาวรรณ สุขสถิตย์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ทำการผลิตรายการวิดีโอทัศนการสอนสำหรับใช้ในการเรียนการสอนวิชาเครื่องแต่งกายชาย ตามหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น โรงเรียนสารพัดช่างวิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest – Posttest Design รายการวิดีโอทัศนการสอน ผลิตขึ้นโดยใช้เนื้อหาตามจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมในวิชาเครื่องแต่งกายชาย เรื่อง การประกอบตะเข็บข้าง และการทำกระเป๋าย่างกางเกง โดยมีสื่ออื่นประกอบคือ คู่มือการใช้สื่อรายการวิดีโอทัศนการสอน เอกสารสรุปเนื้อหาการเรียนการสอนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ การหาประสิทธิภาพของรายการวิดีโอทัศนการสอน เอกสารสรุปเนื้อหาการเรียนการสอน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การหาประสิทธิภาพของรายการวิดีโอทัศนการสอนได้ทำสองขั้นตอน คือ ครั้งแรกนำไปทดลองกับอาจารย์ 7 ท่าน ซึ่งผ่านการเห็นชอบ และครั้งที่สองได้ทำการทดลองกับนักศึกษา 5 คน ผลการทดลองปรากฏว่า รายการวิดีโอทัศนการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 สำหรับการสอนได้นำรายการวิดีโอทัศนการสอนพร้อมทั้งสื่อประกอบ ไปดำเนินการศึกษาทดลองกับนักศึกษาวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น โรงเรียนสารพัดช่างสีพระยา เขตกรุงเทพมหานคร ที่สมัครเรียนในภาคการศึกษา 2532 ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม 2532 แผนกเครื่องแต่งกายชาย ซึ่งมีจำนวน 4 ห้องเรียน ๑ ละ 15 คน ใช้วิธีการจับสลากนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างเพียง 1 ห้องเรียน ผลการทดลองพบว่าการสอนโดยใช้รายการวิดีโอทัศนการสอนเรื่องการประกอบตะเข็บข้างและการทำกระเป๋าย่าง

กางเกง ทำให้นักศึกษาวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น แผนกเครื่องแต่งกายชาย โรงเรียนสารพัดช่าง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สุดใจ บุตรอากาศ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ทำการประเมินผลการฝึกอบรมครูการศึกษา นอกโรงเรียนภาคเหนือ จากกลุ่มประชากร จำนวน 159 คน พบว่า ผลการทดสอบความรู้ความ เข้าใจของผู้เข้าอบรม มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาตามหลักสูตรการฝึกอบรมครูการศึกษา นอกโรงเรียนเพิ่มขึ้น คือ คะแนนก่อนอบรมและคะแนนหลังการอบรม แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ

อนันต์ สบฤกษ์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการสร้าง และหาประสิทธิภาพของบทเรียน วิดีทัศน์ เรื่อง ศัพท์สังคิตดนตรีไทย ตามหลักสูตรวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2530 โดยตั้งเกณฑ์ ประสิทธิภาพของบทเรียนวีดิทัศน์ไว้ 80/80 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาวิชาเอกดนตรีศึกษา ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ บทเรียนวีดิทัศน์เรื่องศัพท์สังคิตดนตรีไทยและแบบทดสอบ ซึ่ง บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง ศัพท์สังคิตดนตรีไทย แบ่งออกเป็น 3 บทเรียน คือ บทเรียนที่ 1 ศัพท์ สังคิตที่เป็นวิธีการปฏิบัติ จำนวน 6 คำ บทเรียนที่ 2 ศัพท์สังคิตที่เป็นวิธีการปฏิบัติ และเทคนิค การบรรเลง จำนวน 6 คำ บทเรียนที่ 3 ศัพท์สังคิตที่เป็นเทคนิคการบรรเลง จำนวน 8 คำ แบบทดสอบแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบ วัดความเข้าใจในการรับรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ หาค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ความ เบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบทดสอบ และเกณฑ์ 80/80 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของ บทเรียนวีดิทัศน์จากการประเมินผลของคะแนนจากแบบทดสอบหลังการเรียน นักศึกษา ทำคะแนนต่ำสุดได้ ร้อยละ 94 และนักศึกษาทำคะแนนได้สูงสุดร้อยละ 100 สรุปได้ว่า บทเรียน วิดีทัศน์ เรื่อง ศัพท์สังคิตดนตรีไทย มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

ไพโรจน์ วรกรรมล (2539 : 75) ได้พัฒนารายการวีดิทัศน์การสอนเรื่อง การฝึกภาพ และใช้ภาพทางการศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการเรียนจากรายการวีดิทัศน์การสอน เรื่อง การฝึกภาพ และการใช้ภาพทางการศึกษา ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นจริง

2. รายการวีดิทัศน์ เรื่อง การฝึกภาพและการใช้ภาพทางการศึกษา มีประสิทธิภาพ เป็น 91.60/93.00 แสดงว่าวีดิทัศน์การสอนมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 90/90 จริง

พงศ์พันธ์ อันตะริกานนท์ (2539 : 68) ได้พัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียน วิดีทัศน์ด้วยตนเอง สำหรับฝึกอบรมบุคลากรทางสาธารณสุข จำนวน 30 คน เรื่อง การเขียนบท วิดีทัศน์เบื้องต้น ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังจากเรียนจากบทเรียน วิดีทัศน์ด้วยตนเองสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ ที่กำหนด 97.26/95.46

จური ก้อนนิล (2540 : 45 - 47) ได้สร้างแบบทดสอบหาประสิทธิภาพและเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของรายการวีดิทัศน์แบบโปรแกรม เรื่อง การประกันชีวิต สำหรับฝึกรวมพนักงานสอบบัตรตัวแทนด้วยวิธีเรียนด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนขายใหม่ของบริษัทเมืองไทยประกันชีวิตจำกัด จำนวน 103 คน ผลการทดลองปรากฏว่า รายการวีดิทัศน์แบบโปรแกรมมีประสิทธิภาพ 90.71/91.22 ตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 90/90 ส่วนการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้พบว่า ตัวแทนขายใหม่ที่เรียนจากรายการวีดิทัศน์แบบโปรแกรมมีผลการเรียนรู้สูงกว่าตัวแทนขายใหม่ที่เรียนโดยการฝึกรวมตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สิริเสก ชื่นมนัส (2540 : 67) ได้พัฒนารูปแบบรายการวีดิทัศน์ ลดอุบัติเหตุในการปฏิบัติงาน เพื่อใช้ประกอบในการฝึกรวมแก่ไฟฟ้าขัดข้อง การไฟฟ้านครหลวง ผลปรากฏว่า พนักงานที่ได้รับการอบรมได้รับความรู้ และประโยชน์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการลงมือปฏิบัติจริง

ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ (2541 : บทคัดย่อ) ได้สร้างชุดฝึกรวมพ่อแม่ เพื่อพัฒนาเด็กอายุแรกเกิดถึง 1 ขวบ ประกอบด้วย เอกสารคู่มือให้ความรู้ประกอบภาพเขียน จำนวน 4 เล่ม แบ่งตามช่วงอายุเด็ก คือ เล่ม 1 สำหรับเด็กแรกเกิดถึง 3 เดือน เล่ม 2 อายุ 4 - 6 เดือน เล่ม 3 อายุ 7 - 9 เดือน เล่ม 4 อายุ 10 - 12 เดือน โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาเด็กเป็นรายสัปดาห์ รวม 52 สัปดาห์ คู่มือแต่ละเล่มแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ แนวการใช้คู่มือ ความมุ่งหมาย และสาระของคู่มือในแต่ละสัปดาห์ วีดิทัศน์การอภิปรายโดยกุมารแพทย์ พยาบาล และนักจิตวิทยาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นแนวทางขั้นพื้นฐานแก่ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองของเด็กอายุแรกเกิดถึง 1 ขวบ จำนวน 44 คน ที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการฝ่ายการประชาสัมพันธ์ของนิตยสารเกี่ยวกับแม่และเด็ก โรงพยาบาลและศูนย์สาธารณสุข การดำเนินการวิจัย คือ ให้กลุ่มตัวอย่าง รับฟังการอภิปราย รับฟังคำชี้แจงในการใช้คู่มือ และทดลองนำคู่มือไปปฏิบัติ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น การอภิปราย กลุ่มย่อย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และปรับปรุงคู่มือแต่ละตอนให้เหมาะสมมีสาระชัดเจนและกระชับ มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน มีภาพประกอบชัดเจนจนสามารถนำไปใช้เพื่อส่งเสริมพัฒนาเด็กได้ในวงกว้าง

สุภาพร คำสิงนอก (2543 : บทคัดย่อ) ได้ผลิตชุดฝึกรวม เรื่อง ยาเสพติดให้โทษ สำหรับเยาวชน โดยวิเคราะห์ขอบข่ายเนื้อหา กำหนดเนื้อหา เขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ให้สอดคล้องกับเนื้อหา สร้างชุดฝึกรวม ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข ทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์หาประสิทธิภาพและค่าประสิทธิผลแล้ว นำไปฝึกรวมกับกลุ่มตัวอย่าง ชุดฝึกรวมประกอบด้วย แผนการฝึกรวมสำหรับวิทยากร สื่อประกอบการอบรม ได้แก่ แผ่นใส วีดิทัศน์ และสไลด์ ข้อเสนอแนะสำหรับวิทยากรคือ ศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มผู้เข้าอบรม ศึกษาแผนการอบรม เนื้อหา เตรียมสื่อ อุปกรณ์ประกอบการอบรม เตรียมสถานที่ให้เหมาะสมและสะดวกในการจัดการอบรม ในระหว่างการอบรมให้ผู้เข้ารับการอบรมทำแบบทดสอบก่อนการอบรม ฝึกรวมตามแผนและให้ทำแบบทดสอบหลังการอบรม เมื่อสิ้นสุดการอบรม ชุดฝึกรวมดังกล่าวมีประสิทธิภาพจากการทดลองภาคสนาม 83.15/85.25 และค่าดัชนีประสิทธิผล 0.58

รักนภา นาคพันธ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ดำเนินการศึกษาเพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพรายการวีดิทัศน์แบบโปรแกรม เรื่อง การผลิตเยื่อกระดาษเบื้องต้น สำหรับพนักงานใหม่ระดับปฏิบัติการของโรงงานผลิตเยื่อกระดาษ บริษัท แอ็ดวานซ์ อะโกร จำกัด(มหาชน) ตามเกณฑ์กำหนด 90/90 กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานใหม่ระดับปฏิบัติการ บริษัท แอ็ดวานซ์ อะโกร จำกัด (มหาชน) ที่เข้างานระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2544 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2544 โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 43 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือรายการวีดิทัศน์แบบโปรแกรม เรื่อง การผลิตเยื่อกระดาษเบื้องต้น และแบบทดสอบหลังเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ผลจากการศึกษาพบว่า รายการวีดิทัศน์แบบโปรแกรม เรื่อง การผลิตเยื่อกระดาษเบื้องต้น มีประสิทธิภาพ 93.81/93.38

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

กุตตาฟสัน (Gustavson. 1982 : 59 - 62) ได้ทดลองใช้โทรทัศน์สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษา ในประเทศสวีเดน ผลการทดลองปรากฏ ดังนี้

1. โทรทัศน์เป็นนิมิตใหม่ที่จะเป็นสื่อได้อย่างดีในการให้ความรู้
2. นักเรียนสนใจและประหยัดเวลาในการสอน เพิ่มเปอร์เซ็นต์ในการรับรู้แก่นักเรียนถึงร้อยละ 25 - 30
3. สามารถแสดงเทคนิคต่าง ๆ ได้ชัดเจน
4. ประสิทธิภาพการสอนของครูเพิ่มขึ้น

มิลเลอร์ และโรเบิร์ต สตีเวน (Miller, Robert Steven. 1984 : 2659 -A) แห่งมหาวิทยาลัยหลุยเซียนา ทำการทดลองวีดีโอ ชุด "นาที่ปลอดภัย" ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้เครื่องมือและเครื่องจักร ผลการทดลองพบว่า ลูกจ้างที่ดูรายการ "นาที่ปลอดภัย" จะมีความปลอดภัยในการทำงานมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ดูวีดีโอ

อาบรัม (Abram. 1986 : 3326) ได้ทำการศึกษาผลของวีดีโอปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อการสอนทักษะการถ่ายภาพเบื้องต้น การศึกษาครั้งนี้ เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของวีดีโอปฏิสัมพันธ์ในกระบวนการเรียนการสอนเปรียบเทียบกับวีดีโอสอนทักษะการถ่ายภาพเบื้องต้นในสถานการณ์เรียนแบบรายบุคคลในระดับวิทยาลัย ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มที่เรียนด้วยวีดีโอปฏิสัมพันธ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนจากวีดีโอธรรมดาทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดฝึกอบรม โดยใช้รายการวีดิทัศน์สำหรับพัฒนาผู้เรียน สรุปได้ว่า "วีดิทัศน์" เป็นสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่มีประโยชน์และคุณค่าสูง สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ มีคุณค่าดีพอที่จะนำมาใช้ในการอบรมพัฒนาบุคลากร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำเอาหลักการและวิธีการต่าง ๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการจัดทำวีดิทัศน์

เรื่อง การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล สำหรับอบรมครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
ในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์
โดยชุดการฝึกอบรมนี้ประกอบด้วย คู่มือการใช้ ข้อทดสอบวัดผลความรู้ก่อน – หลังการฝึกอบรม
แบบฝึกหัดกิจกรรมระหว่างอบรม รายละเอียดเนื้อหา และเทปรายการวีดิทัศน์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพ และผลของชุดฝึกอบรวม การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้รายการวิดิทัศน์ สำหรับอบรมครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
3. การดำเนินการทดลอง
4. แผนการดำเนินการทดลอง
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ในปีการศึกษา 2545 จำนวน 316 โรงเรียน จำนวน 316 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนร่วม สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ในปีการศึกษา 2545 จำนวน 37 โรงเรียน ได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 37 โรงเรียน ๆ ละ 1 คน จำนวน 37 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 2.1.1 ชุดฝึกอบรวมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยใช้รายการวิดิทัศน์
- 2.1.2 แบบทดสอบวัดผลความรู้ก่อน – หลังการศึกษาชุดฝึกอบรวม
- 2.1.3 แบบประเมินคุณภาพชุดฝึกอบรวม

2.2 การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 การสร้างชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยใช้รายการวิดิทัศน์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาเอกสารข้อมูล การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อทำความเข้าใจ วัตถุประสงค์ของเนื้อหา ขั้นตอนการจัดทำ การวัด และการประเมินผล

2) วิเคราะห์เนื้อหา กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ของการจัดทำแผนการศึกษา เฉพาะบุคคล

3) เรียบเรียงลำดับของเนื้อหา และเขียนบท่างรายการวิดิทัศน์ การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยคำนึงถึงจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และเนื้อหา เป็นลำดับขั้นตอนอย่าง ถูกต้อง

4) นำบทรายการวิดิทัศน์ เสนออาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโท ตรวจสอบความ ถูกต้อง และปรับปรุงแก้ไข จากนั้น นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตรายการวิดิทัศน์ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของบทเรียน และปรับปรุงแก้ไข

5) นำบทรายการวิดิทัศน์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ดำเนินการผลิตเป็นรายการวิดิทัศน์ โดยพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม ด้านรูปแบบรายการ การจัดลำดับเนื้อหา คุณภาพของ ภาพและเสียง ความต่อเนื่องของรายการ เวลา ภาษา ที่ใช้ประกอบกับรายการวิดิทัศน์ ดนตรี ประกอบรายการ และเทคนิคการตัดต่อภาพ จนเสร็จสมบูรณ์

6) นำรายการวิดิทัศน์ที่ผลิตเสร็จแล้ว เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ด้าน เนื้อหา จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตชุดฝึกอบรมจำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจสอบ ความถูกต้องของเนื้อหาและการผลิตชุดฝึกอบรม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ได้แก่

1. นางศิริวิมล ใจงาม	ประธานโปรแกรมวิชาการศึกษาพิเศษ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก
2. นายเมธี วิจารณ์ปรีชา	ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาพิเศษ จังหวัด นครสวรรค์ สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด นครสวรรค์
3. นางสาวพรทิพย์ จิวสีบพงษ์	ศึกษานิเทศก์ 8 ผู้รับผิดชอบงานการศึกษา พิเศษ หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอเมืองนครสวรรค์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตชุดฝึกอบรม ได้แก่

1. นายเล็ก ชูพินิจ หัวหน้าฝ่ายโสตทัศนศึกษา โรงเรียนสตรี นครสวรรค์ สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด นครสวรรค์
2. นายประเสริฐ สุภีรักษ์ศึกษานิเทศก์ 7 รับผิดชอบงานผลิตสื่อการสอนฝ่ายพัฒนาการสอน หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์
3. นายเกษม จิรวงูร หัวหน้าศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครสวรรค์

โดยผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นต่อรายการวีดิทัศน์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีเกณฑ์คะแนนสำหรับการประเมินคุณภาพของสื่อวีดิทัศน์ ซึ่งมีการแปลความหมายการประเมินโดยใช้เกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 39)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง รายการวีดิทัศน์มีคุณภาพดีมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง รายการวีดิทัศน์มีคุณภาพดี

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง รายการวีดิทัศน์มีคุณภาพใช้ได้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง รายการวีดิทัศน์มีคุณภาพควรปรับปรุง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง รายการวีดิทัศน์ใช้ไม่ได้

เกณฑ์การยอมรับคุณภาพรายการวีดิทัศน์ โดยพิจารณาจากคำถามแต่ละข้อ ต้องมีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 ขึ้นไป จึงยอมรับว่ามีคุณภาพนำไปใช้ในการทดลองได้

ผลการประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์

ผู้วิจัยได้นำสื่อชุดฝึกอบรมโดยใช้วีดิทัศน์เรื่องการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ที่ได้สร้างขึ้น นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการผลิตอย่างละ 3 ท่าน ทำการประเมินเพื่อเปรียบเทียบคะแนนแบบอิงเกณฑ์ ได้ผลของเกณฑ์เป็นการแสดงความคิดเห็นในการประเมินคุณภาพสื่อวีดิทัศน์เฉลี่ยในแต่ละด้าน สรุปได้ดังนี้

ด้านเนื้อหา มีระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.63 อยู่ในระดับดีมาก และด้านการผลิต มีระดับค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.42 อยู่ในระดับดี (ดังแสดงในภาคผนวกหน้า 137 - 138)

7) ศึกษา และออกแบบคู่มือใช้ ประกอบรายการวีดิทัศน์ โดยมีเอกสารต่าง ๆ ที่ผู้เข้ารับการอบรมจะต้องทราบ และปฏิบัติให้สอดคล้องกับรายการวีดิทัศน์

8) นำรายการวีดิทัศน์ และคู่มือใช้ประกอบรายการวีดิทัศน์ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนร่วม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 2 ครั้ง จำนวน 5 , 10 คน ตามลำดับ เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องของวีดิทัศน์ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป

9) นำผลการปรับปรุงแก้ไข เสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโท และผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

10) นำรายการวิดิทัศน์ที่ได้แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพต่อไป

11) ได้ชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้วิดิทัศน์ฉบับสมบูรณ์ จำนวน 3 ตอน

2.2.2 การสร้างแบบทดสอบวัดผลความรู้ก่อน - หลังการอบรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) วิเคราะห์เนื้อหา และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของเนื้อหา โดยศึกษาวิธีสร้างและเทคนิคการเขียนข้อทดสอบ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2541 : 106 - 136)

2) สร้างแบบทดสอบขึ้นเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก โดยครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม จำนวน 20 ข้อ กำหนดให้คะแนนข้อที่ตอบถูกเป็น 1 คะแนน และคะแนนข้อที่ตอบผิด หรือ ไม่ตอบ เป็น 0 คะแนน

3) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโทให้ตรวจสอบและแก้ไขแล้วนำมาปรับปรุง

4) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา กับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในชุดฝึกอบรม โดยกำหนดเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าเนื้อหานั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าเนื้อหานั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือไม่

-1 เมื่อแน่ใจว่าเนื้อหานั้นไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

และนำคะแนนที่ได้มาแทนค่าในสูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อทดสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ถ้าค่าดัชนีที่คำนวณได้ มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่าข้อทดสอบมีเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ถ้าค่าดัชนีที่คำนวณได้ น้อยกว่า 0.5 แสดงว่าข้อทดสอบมีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ต้องถูกตัดออกไป หรือต้องนำไปปรับปรุงแก้ไขใหม่ ให้ดีขึ้น (วิราพร พงศ์อาจารย์. 2542 : 160) ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC = 0.98 (ดังแสดงในภาคผนวกหน้า 141)

5) ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา แล้วนำแบบทดสอบวัดผลความรู้ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 2 ครั้ง จำนวน 5 , 10 คน ตามลำดับ

6) ได้แบบทดสอบวัดความรู้ก่อน และหลังการฝึกอบรม สำหรับทดสอบครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ข้อ

2.2.3 แบบประเมินคุณภาพชุดฝึกอบรม

ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินคุณภาพชุดฝึกอบรม โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ด้าน คือ การประเมินด้านเนื้อหา และการประเมินด้านการผลิตชุดฝึกอบรม

1) การประเมินด้านเนื้อหา สอบถามเกี่ยวกับความสอดคล้องของเนื้อหา กับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม การนำเข้าสู่บทเรียน ครอบคลุมเนื้อหาถูกต้อง เป็นต้น

2) การประเมินด้านการผลิตชุดฝึกอบรม สอบถามเกี่ยวกับทางด้านภาษา และภาพ ความเหมาะสมด้านเวลาแต่ละขั้นตอน เป็นต้น

ขั้นตอนการสร้างแบบประเมิน

นำแบบประเมินชุดฝึกอบรมที่ได้ออกแบบไว้ ไปให้อาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโท ตรวจสอบ จากนั้น จึงนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้แบบประเมินชุดฝึกอบรมที่ปรับปรุงแล้ว จึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการผลิตใช้แสดงความคิดเห็น เพื่อประเมินชุดฝึกอบรมต่อไป

3. การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองใช้ชุดฝึกอบรม การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล สำหรับอบรมครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนร่วม สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 นำหนังสือขอความร่วมมือในการศึกษาค้นคว้า จากบัณฑิตวิทยาลัย ติดต่อกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อขออนุญาต และประสานงานในการศึกษาค้นคว้าทดลองใช้ชุดฝึกอบรม เพื่ออบรมครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์

3.2 ผู้วิจัยทำการทดลอง โดยการนำชุดฝึกอบรมไปทำการทดลองฝึกอบรมครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 37 คน ใช้ระยะเวลาในการอบรม 1 วัน แล้วบันทึกข้อมูลด้วยการให้ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรียนรู้เนื้อหาจาก ชุดฝึกอบรมโดยใช้วีดิทัศน์ มีขั้นตอนดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยอธิบายถึงชุดฝึกอบรมวีดิทัศน์ และเอกสารคู่มือประกอบพร้อมอธิบายขั้นตอนการฝึกอบรม

3.2.2 ผู้วิจัยให้ครูผู้สอนที่เข้ารับการฝึกอบรม ทำแบบทดสอบวัดความรู้ก่อนการอบรม (Pre – Test)

3.2.3 ผู้วิจัยให้ครูผู้สอนที่เข้ารับการฝึกอบรม ศึกษาการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จากวีดิทัศน์ และปฏิบัติกิจกรรมทำแบบฝึกหัดระหว่างการอบรมแต่ละตอน

3.2.4 ผู้วิจัยให้ครูผู้สอนที่เข้ารับการฝึกอบรม เขียนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยศึกษาข้อมูลประกอบแบบฟอร์มของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง

3.2.5 ผู้วิจัยให้ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทำแบบทดสอบวัดความรู้หลังการอบรม (Post – Test)

3.3 นำผลจากการดำเนินการทดลองไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. แผนการดำเนินการทดลอง

การศึกษาครั้งนี้เป็นลักษณะการวิจัยคล้ายธรรมชาติ โดยใช้แผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว – ทดสอบก่อนหลัง (One – Group Pretest – Posttest Design) (วิราพร พงศ์อาจารย์. 2542 : 60 - 62)

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง (การฝึกอบรม)

กลุ่ม	ทดสอบก่อนอบรม	ทดลอง(อบรม)	ทดสอบหลังอบรม
ER	O ₁	X	O ₂

ER	แทน	กลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกอบรม
X	แทน	ชุดฝึกอบรมโดยใช้วีดิทัศน์
O ₁	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง
O ₂	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows นำคะแนนที่ได้หาค่า ดังนี้

5.1 หาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80 โดยใช้สูตรการหาประสิทธิภาพ E_1 / E_2 (เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. 2528 : 294 - 295)

5.2 หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบทดสอบก่อน - หลัง การฝึกอบรมของกลุ่มตัวอย่าง และหาค่าความแตกต่างทางสถิติ t - test (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 73 , 79 , 104)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ โดยใช้การหาค่าทางสถิติจาก ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538 : 73, 79, 104) ดังนี้

6.1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X})

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน คะแนนเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนครู - อาจารย์ในกลุ่มตัวอย่าง

6.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 N แทน จำนวนบุคลากรครู-อาจารย์ในกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลัง

6.3 การทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อน - หลังการอบรม (t - test)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N\sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - Dependent
 D แทน ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
 N แทน จำนวนคู่ของคะแนน หรือ จำนวนบุคลากรครู-อาจารย์

6.4 การหาประสิทธิภาพ ของชุดฝึกอบรมโดยใช้สูตรการหาประสิทธิภาพ = E_1/E_2
(เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. 2528 : 294 – 295)

$$\text{สูตร } E_1 = \frac{\left[\frac{\sum X}{N} \right]}{A} \times 100$$

$$\text{สูตร } E_2 = \frac{\left[\frac{\sum F}{N} \right]}{B} \times 100$$

เมื่อ

- E_1 แทน ประสิทธิภาพของรายการวัดทัศนคติเป็นเปอร์เซ็นต์(%)จากการ
ทำแบบฝึกหัดระหว่างอบรมของผู้เข้ารับการอบรม
- E_2 แทน ประสิทธิภาพของรายการวัดทัศนคติเป็นเปอร์เซ็นต์(%)จากการ
ทำแบบทดสอบหลังการอบรมของผู้เข้ารับการอบรม
- X แทน คะแนนของผู้เข้าอบรมจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างอบรม
แต่ละคน
- F แทน คะแนนของผู้เข้าอบรมจากการทำแบบทดสอบหลังการอบรม
แต่ละคน
- $\sum X$ แทน คะแนนรวมของผู้เข้าอบรมจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างอบรม
- $\sum F$ แทน คะแนนรวมของผู้เข้าอบรมจากการทำแบบทดสอบหลังการอบรม
- N แทน จำนวนผู้เข้าอบรมทั้งหมด
- A แทน คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดระหว่างการอบรม
- B แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังการอบรม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยใช้วิธีทัศน์ที่มีประสิทธิภาพ และการศึกษาผลการฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

4.1 ผลการทดลองหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมโดยใช้วิธีทัศน์

4.2 ผลการฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้วิธีทัศน์ของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4.1 ผลการทดลองหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมโดยใช้วิธีทัศน์

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและร้อยละของคะแนนจากแบบฝึกหัดระหว่างอบรมและจากแบบทดสอบ หลังการอบรมของกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	N	ΣX	\bar{X}	ร้อยละ
คะแนนจากแบบฝึกหัดระหว่างอบรม E_1 (30 คะแนน)	37	964	26.05	86.84
คะแนนจากแบบทดสอบหลังอบรม E_2 (20 คะแนน)	37	661	17.86	89.32

จากตาราง 2 ผลการทดลองในการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้วิธีทัศน์ โดยใช้คะแนนจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างอบรม และแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม นำไปคำนวณหาค่าประสิทธิภาพ E_1 / E_2 ได้ดังนี้ ค่าประสิทธิภาพของระหว่างการฝึกอบรม (E_1) มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 86.84 ค่าประสิทธิภาพของผลการฝึกอบรม (E_2) มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 89.32 จากผลการทดลองแสดงว่า ชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้วิธีทัศน์มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมได้ (ภาคผนวก ข หน้า 161 - 162)

4.2 ผลการฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้วีดิทัศน์ของครูผู้สอน เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

จากผลการทำแบบทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรมของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยใช้สูตร t -test ชนิด Dependent Sample พบความแตกต่างระหว่าง คะแนนของกลุ่มตัวอย่างก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้วีดิทัศน์ นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบ ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรมของกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	N	คะแนนก่อน การอบรม	คะแนนหลัง การอบรม	D	D ²	t
ผลรวม (Σ)	37	494	661	167	939	12.103**

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 df = 36 ค่าจากตาราง t = 2.021

จากตาราง 3 เป็นการวิเคราะห์ผลความรู้ก่อน และหลังการฝึกอบรม การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้วีดิทัศน์ ของกลุ่มตัวอย่าง (ภาคผนวก ข หน้า 163 - 164)

จากการทดสอบนี้ แสดงว่า ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยใช้วีดิทัศน์ สูงขึ้นจากเดิม (ก่อนเข้ารับการฝึกอบรม) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยทดลองใช้ชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยใช้วีดิทัศน์ สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา โดยการฝึกอบรมครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งมีขั้นตอนของการวิจัยและผลโดยสรุป ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อสร้างชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้วีดิทัศน์ สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้กับครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ที่มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อศึกษาผลของการฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้วีดิทัศน์ ในการอบรมครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้วีดิทัศน์ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา มีความรู้ และเข้าใจวิธีการในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลสูงขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ในปีการศึกษา 2545 จำนวน 316 โรงเรียน จำนวนครู 316 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนร่วม สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ในปีการศึกษา 2545 ซึ่งได้เลือกกลุ่ม

ตัวอย่างโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม จำนวน 37 โรงเรียน ๆ ละ 1 คน จำนวน 37 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้วีดิทัศน์
2. แบบทดสอบวัดความรู้ก่อน - หลังการฝึกอบรม
3. แบบประเมินคุณภาพชุดฝึกอบรมวีดิทัศน์

การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยใช้วีดิทัศน์สำหรับอบรมครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนประถมศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการศึกษาค้นคว้าจากบัณฑิตวิทยาลัย ติดต่อกับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครสวรรค์ เพื่อขออนุญาตและประสานงานในการศึกษาค้นคว้าทดลองใช้ชุดฝึกอบรมโดยใช้วีดิทัศน์ เพื่ออบรมครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์

2. ผู้วิจัยทำการทดลอง โดยการนำชุดฝึกอบรมไปทำการทดลองอบรมครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 37 คน ใช้ระยะเวลาในการอบรม 1 วัน และบันทึกข้อมูลด้วยการให้ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรียนรู้เนื้อหาจากชุดฝึกอบรมโดยใช้วีดิทัศน์ มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ผู้วิจัยอธิบายถึงชุดฝึกอบรมโดยใช้วีดิทัศน์ และเอกสารคู่มือประกอบพร้อมอธิบายขั้นตอนการฝึกอบรม

2.2 ผู้วิจัยให้ครูผู้สอนที่เข้ารับการฝึกอบรม ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม (Pre - test)

2.3 ผู้วิจัยให้ครูผู้สอนที่เข้ารับการฝึกอบรม ศึกษาชุดฝึกอบรมจากวีดิทัศน์การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และทำแบบฝึกหัดระหว่างการอบรมแต่ละตอน

2.4 ผู้วิจัยให้ครูผู้สอนที่เข้ารับการฝึกอบรม เขียนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยศึกษาข้อมูลประกอบแบบฟอร์มของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง

2.5 ผู้วิจัยให้ครูผู้สอนที่เข้ารับการฝึกอบรม ทำแบบทดสอบหลังการอบรม (Post - test)

3. นำผลจากแบบทดสอบวัดความรู้ก่อน – หลังการอบรม มาวิเคราะห์หาผลการศึกษาของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ชุดฝึกอบรมโดยใช้วีดิทัศน์เรื่องการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 86.84/89.32 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ตามที่กำหนดไว้
2. ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนประถมศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ และเข้าใจวิธีการในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลสูงขึ้นจากเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้วีดิทัศน์ และศึกษาผลของการฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยใช้วีดิทัศน์ ของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนร่วม ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า

1. ด้านประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมวีดิทัศน์

เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างชุดฝึกอบรมโดยใช้วีดิทัศน์ตามหลักการสร้างอย่างมีระบบและผ่านการทดลอง มีการปรับปรุงทั้งจากกลุ่มทดลองใช้ และผู้ทรงคุณวุฒิถึง 2 ครั้ง จึงนำมาทดลองใช้งานกับกลุ่มตัวอย่างจริง โดยผู้วิจัยตั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมไว้ที่ 80/80 จากการศึกษาครั้งนี้ ปรากฏว่า ชุดฝึกอบรมมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 86.84/89.32 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้ อาจเป็นลักษณะของเนื้อหาของชุดฝึกอบรม จัดเป็นตอน ๆ เข้าใจง่าย และมีการจัดรูปแบบที่ชัดเจน ทำให้ครูผู้สอนที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความสนใจ เข้าใจ รู้จักใน ความหมาย ความสำคัญ ประโยชน์ วิธีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และรูปแบบของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูทุกคนต้องนำไปศึกษา และปฏิบัติจริง ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ในโรงเรียนประถมศึกษา

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเหมาะสมอย่างยิ่ง ที่จะนำไปใช้ในการเป็นสื่อสำหรับศึกษาด้วยตนเอง ใช้ฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผลการศึกษาครั้งนี้ยังสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ พงศ์พันธ์ อันตะริกานนท์. (2539 : 68) ที่พบว่าบทเรียนวีดิทัศน์ด้วยตนเอง สำหรับฝึกอบรมบุคลากรทางสาธารณสุข จำนวน 30 คน เรื่อง การเขียนบทวีดิทัศน์เบื้องต้น มีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด 97.26/95.46 และผลการวิจัยของ สุภาพร คำสิงนอก. (2543 : บทคัดย่อ) ได้ผลิตชุดฝึกอบรม เรื่อง ยาเสพติดให้โทษสำหรับเยาวชน

เพื่อใช้อบรมวิทยากร ปรากฏผลการทดสอบภาคสนาม มีประสิทธิภาพ 83.15/85.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ด้านผลของการฝึกอบรม

ผลการศึกษาจากชุดฝึกอบรมที่ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นตอน ๆ จำนวน 3 ตอน โดยแต่ละตอนจะมีคำชี้แจงถึงจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และเสนอเนื้อหาที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับครูผู้รับการฝึกอบรม ซึ่งก่อนดำเนินการศึกษาชุดฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ทดสอบก่อนการฝึกอบรมเพื่อศึกษาผลความรู้และความเข้าใจของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จากนั้นให้ดำเนินการศึกษาชุดฝึกอบรมโดยใช้วีดิทัศน์ และดำเนินการทดสอบหลังการฝึกอบรม ปรากฏว่าครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับการฝึกอบรม โดยใช้ชุดฝึกอบรมนั้น มีผลการทดสอบความรู้และความเข้าใจ หลังจากได้ศึกษาชุดฝึกอบรมสูงขึ้นกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การศึกษาอบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรมจากวีดิทัศน์ การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ทำให้ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความรู้ และความเข้าใจสูงขึ้นจริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุดใจ บุตรอากาศ. (2534 : บทคัดย่อ) ได้ทำการประเมินผล การฝึกอบรมครูการศึกษาออกโรงเรียนภาคเหนือ พบว่า ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจของ ผู้เข้าอบรมครูการศึกษาออกโรงเรียนเพิ่มขึ้น คือคะแนนก่อนอบรม และคะแนนหลังอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการวิจัยของ ไพโรจน์ วรกระมล. (2539 : 75) ซึ่งได้พัฒนา รายการวีดิทัศน์การสอน เรื่อง การฝึกภาพและใช้ภาพทางการศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 แสดงว่าการเรียนจากรายการวีดิทัศน์ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นจริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการศึกษาพบว่าชุดฝึกอบรมโดยใช้วีดิทัศน์ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถนำไปใช้กับครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา ดังนั้นในกรณีที่โรงเรียน และหน่วยงานใดที่ต้องการส่งเสริมให้ครู หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ ความเข้าใจวิธีการในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ก็สามารถนำชุดฝึกอบรมโดยใช้วีดิทัศน์ที่ผลิตขึ้นนี้ ให้ความรู้กับครูหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้

1.2 ชุดฝึกอบรมโดยใช้วีดิทัศน์ชุดนี้มีลักษณะเป็นม้วนเทป สำหรับใช้กับเครื่องเล่น วีดิโอเทป ซึ่งในปัจจุบันอาจจะไม่ค่อยสะดวกสำหรับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ที่จะนำไปฝึกอบรมศึกษาหาความรู้ ควรมีการจัดทำในรูปแบบของ ซีดี - รอม สำหรับใช้กับเครื่องเล่นวีซีดี ซึ่งเป็นที่นิยมในปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการฝึกอบรม ด้านทักษะ ในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนประถมศึกษา

2.2 การจัดสร้างชุดฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยใช้สื่อประเภท อื่นๆ เช่น แบบจำลองโปรแกรมช่วยสอน (CAI) โปรแกรมนำเสนอผลงาน (Power Point) เพื่อเปรียบเทียบกับสื่อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาว่า การฝึกอบรม ศึกษาหาความรู้แบบไหนจะให้ประสิทธิภาพในการศึกษาสูงสุด

2.3 ควรมีการศึกษาผลของการฝึกอบรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยใช้ วัตทัศน์สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในกลุ่มของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ที่เกี่ยวข้อง และ ผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปสู่การ ปฏิบัติจริงได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การศึกษาเพื่อคนพิการ, กอง. (2542). คู่มือการจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. (อัครา).
- กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2530). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : เอดิชั่นเพรสโปรดักส์.
- กิดานันท์ มลิทอง.(2536). เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย.กรุงเทพฯ : เอดิชั่นเพรสโปรดักส์.
- กอบกิจ ดันท์เจริญรัตน์. (2536). พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมบุคลากรทางสุขภาพเพื่อเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุ. ปรินูญานิพนธ์การศึกษาดุขฎิบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เกษม ทองสัมฤทธิ์. (2540). ความต้องการการนิเทศงานวิชาการของครูโครงการเด็กพิเศษ เรียนร่วมกับเด็กปกติโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2543). คู่มือการคัดแยกและส่งต่อคนพิการเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2541). ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเรื่องการจัดการศึกษาพิเศษ เล่ม 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2541). ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเรื่องการจัดการศึกษาพิเศษ เล่ม 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____.(2543). แนวทางการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2543). รายงานผลการดำเนินงานศึกษาปีการศึกษา 2542 - 2543. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2541). แผนพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษ. กรุงเทพมหานคร.
- คณะนิตปริญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (2525). เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เจนจบ สุขแสงประสิทธิ์. (2541). การพัฒนารายการวีดิทัศน์ประกอบการฝึกอบรมเรื่องกิจกรรมการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร. ปรินูญานิพนธ์ การศึกษา มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จวีร์ ก้อนนิล. (2540). ผลการใช้วีดิทัศน์แบบโปรแกรมเรื่องการประกันชีวิตสำหรับฝึกอบรมพนักงานสอบบัตรตัวแทน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.(เทคโนโลยีทางการศึกษา)

- กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
(อัดสำเนา).
- ฉลอง มาปรีดา. (2538). *เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม*. กรุงเทพฯ : โอเดียร์ สโตร์.
- ฉลอง สุรวัฒนบุรณ. (2528). *การเลือกและการใช้สื่อการสอน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ. (2541). *การสร้างชุดฝึกอบรมพ่อแม่เพื่อพัฒนาเด็กอย่าง
มีคุณภาพ*. รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชัชวาลย์ วัดอักษร. (2528). *การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์ปกติ
กับรายการโทรทัศน์ที่มีตัวอักษรบรรยายประกอบ*. ปริญญาานิพนธ์ กศ. ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชูชัย สมितिไกร. (2542). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร*. พิมพ์ครั้งที่ 2 : กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- दनัย เทียนพุ่ม. (2540). *กลยุทธ์การพัฒนาคณะไขปัญหาคาใจนักฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ :
สุรการพิมพ์.
- ทิพย์รัตน์ ไทศรีวิชัย. (2529). *ผลของรายการโทรทัศน์ "ธรรมะ วันละ 2 นาที" ที่มีความรู้
ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมต่อตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษา
วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา).*
- ทองฟู ชินะโชติ. (2531). *การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- ธีรวุฒิ บุญยโสภณ. (2536). *การบริหารอาชีพและเทคนิคศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม*.
กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- นภาพร สิงห์หัต. (2531). *การพัฒนาชุดการสอนรายบุคคลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพของ
การวิจัยสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (อัดสำเนา).
- บังอร ดันปาน. (2535). *การเรียนรู้ร่วมของเด็กพิเศษ*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
วิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- เบญจจา ชลธารันนท์. (2543). *การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล*. กรุงเทพฯ : ศูนย์การ
ศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. (อัดสำเนา).
- _____. (2532). *การจัดที่อยู่อาศัยสำหรับคนพิการ*. เอกสารการสอนชุดวิชาการดูแล
บุคคลพิการ หน่วยที่ 8 – 15 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ประพนธ์ เจียกุล. (2534). ผลการวิจัยในต่างประเทศเกี่ยวกับการอบรมครูเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน. วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช. 4 : 2 : พฤษภาคม – สิงหาคม.
- ปราณี รามสูต. (2528). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : บุรพาสาส์น.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2539). การประเมินผลการเรียนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมกับเด็กปกติ. เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการเรียนร่วมของเด็กพิการ คณะกรรมการ สภาผู้แทนราษฎร. (อัดสำเนา).
- _____. (2533). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร.
- _____. (2542). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 2 ; กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ แวนแก้ว จำกัด.
- _____. (2541). รายงานการวิจัยประกอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ... ประเด็นการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- พงศ์พันธ์ อันตะริกานนท์. (2539). การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ด้วยตนเอง สำหรับฝึกอบรมบุคลากรทางสาธารณสุข ในการเขียนบทวีดิทัศน์เบื้องต้น. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (อัดสำเนา).
- พะยอม วงษ์สารศรี. (2530). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พรานนก การพิมพ์.
- ไพโรจน์ ตีรณชนกุล, นิพนธ์ สุภศรี และขจีรัตน์ ปิยกุล. (2528). เทคนิคการผลิตรายการวีดิโอเทปเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริม.
- ไพโรจน์ วรกระมล. (2539). การพัฒนารายการวีดิทัศน์การสอนเรื่อง การนึ่งภาพและการใช้ภาพทางการศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (อัดสำเนา).
- มาลินี จุฑะรพ. (2537). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์.
- ราชภัฏสวนดุสิต, สถาบัน. (2537). การศึกษาพิเศษ การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์. (อัดสำเนา).
- รักนภา นาคพันธ์. (2544). การพัฒนารายการวีดิทัศน์แบบโปรแกรมเรื่องการผลิตเยื่อกระดาษเบื้องต้น สำหรับพนักงานใหม่ระดับปฏิบัติการของโรงงานผลิตเยื่อกระดาษ บริษัท แอ็ดวานซ์ อะโกร จำกัด(มหาชน). ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.(อัดสำเนา).

- เริงลักษณ์ ไรจนพันธ์. (2529). *เทคนิคการฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ : ภาคเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2541). *เทคนิคการสร้างและสอบข้อสอบความถนัดทางการเรียน*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วสันต์ อติศัพท์. (2533). *การผลิตเทปโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและการฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วารี ธิระจิต. (2537). *การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาสนา ชาวหา. (2525). *เทคโนโลยีการศึกษา*. ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- วิจิตร ภักดีรัตน์. (2529). *วิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์กับการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- วิไลพร ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม. (2527). *จิตวิทยาพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- วิราพร พงศ์อาจารย์. (2542). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย*. พิษณุโลก : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- วิน เชื้อโพธิ์หัก. (2537). *การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิภาพรรณ สุขสถิตย์. (2532). *การผลิตวีดีโอเทปเรื่องเครื่องแต่งกายชายสำหรับใช้สอนนักศึกษาวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น โรงเรียนสารพัดช่าง. ปริญญาโท กศ.ม.* กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ศิริชัย กาญจนาวาสี. (2540). *การประเมินโครงการ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริโสภาคย์ บูรพเดช. (2528). *จิตวิทยาทั่วไป*. พระนคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรียา นิยมธรรม. (2541). *การเรียนรู้ร่วมสำหรับเด็กปฐมวัย*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : บริษัท เลิฟแอนด์ลิฟเพรส จำกัด.
- _____. (2535). *การศึกษาพิเศษ*. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2539). *การดำเนินการสำรวจเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้อันตราย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.

- _____ (2543). การประกันคุณภาพการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม เล่ม 1 มาตรฐาน การศึกษาโรงเรียนเรียนร่วม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา.
- _____ (2543). การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนร่วม. เล่มที่ 1 กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____ (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
- สมพร หวานเสร็จ และคณะ. (2542). ศูนย์ทรัพยากรการเรียนด้านการศึกษาพิเศษ กรณี ศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 10. อุบลราชธานี : ศูนย์การศึกษา พิเศษ เขตการศึกษา 10. (อัดสำเนา).
- สันทัต ภิบาลสุข. (2527). นวัตกรรมทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สงขลาพัฒนาปัญญา, โรงเรียน. (2544). เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเรื่องการจัดการ เรียนการสอนตามประเภทคนพิการและการทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล. สงขลา : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 ณ โรงแรม ยะลาขางลี ในวันที่ 26 – 30 มีนาคม 2544. (อัดสำเนา).
- สามัญศึกษา, กรม. (2534). การจัดเด็กพิเศษเรียนร่วมในชั้นปกติ. กรุงเทพฯ : กรมสามัญ ศึกษา.
- สิริเสก ชื่นมนัส. (2540). การพัฒนารูปแบบรายการวิดิทัศน์เพื่อลดอุปนิสัยในการปฏิบัติ งานของพนักงานแก๊ไฟฟ้าขัดข้อง การไฟฟ้านครหลวง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุชา จันท์เอม. (2535). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภาพร สิงค่านอก. (2543). การผลิตชุดฝึกอบรมเรื่องยาเสพติดให้โทษสำหรับเยาวชน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.(อัดสำเนา).
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2543). เด็กเรียนรู้ด้วยक्रमืออาชีพ. กรุงเทพฯ : บริษัท ที พี พรินท์ จำกัด.
- สุดใจ บุตรอากาศ. (2534). การประเมินผลการฝึกอบรมการศึกษานอกโรงเรียน. ศูนย์การ ศึกษาออกโรงเรียน โรงเรียนภาคเหนือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- สุดสวาท เกตุบรมย์. (2530). ความคิดเห็นและความต้องการรายการวีดีโอเทป เพื่อการ ศึกษาด้านอาชีพสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต. (2528). การผลิตรายการโทรทัศน์การศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- เสาวนีย์ ลิกขาบัณฑิต. (2528). *เทคโนโลยีทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- อนันต์ สมฤกษ์. (2535). *การสร้างบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่องศัพท์สังคีตดนตรีไทยตามหลักสูตรวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2530*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อุทุมพร จามรมาน. (2535). *คู่มือการประเมินการฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ฟีนี่พับ ลิซซิ่ง.
- อุดม มุ่งเกษม และนางลักษณ์ หอดระกูล. (2528). *สื่อเทปโทรทัศน์ในงานฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร*. กรุงเทพฯ : เรื่องแสงการพิมพ์.
- อุบลรัตน์ เฟ็งสถิตย์. (2530). *การเรียนรู้จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : กิ่งจันทร์การพิมพ์.
- อมรา ปรุกัญญาบุญรณ์. (2522). *การผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อมรา รัตดากร. (2537). *การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากร*. *จันทร์เกษมสาร*. 5(7) : 34 – 41 ; มกราคม – มิถุนายน.
- Abram, Arnold H. (1986). "Effectiveness of Interactive Video in Teaching Basic Photography Skill (Disc , Intelligent , Computer Assited)," *Dissertation Abstracts International*. 46/11A;
- Gustavson, Normen. (1982). *Construction of Achievement Test*. New York : Prentice Hall, Inc.
- Heinich, Robert, Michael Molenda and Jame D. Russe 11. (1982). *Instructional Media and the New Technologies of Instruction*. N.Y. : John Wiley and Sons.
- Lemer, J.W. (1993). *Learning Disabilities – Theories Diagnosis & Teaching Strategies*. 6th ed. Boston : Houghton Mifflin.
- Miller, Robert Steven. (1984 , March). "The Effectiveness of Video Technology in Safety Training at an Industrial Site," *Dissertation Abstract International*. 44(9) : 2659-A;
- Willis, L. and Daisley, J. (1992). *Developing Women through Training : A Practical Handbook* . London : McGraw – Hill.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เอกสารประกอบชุดฝึกอบรม

การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้วีดิทัศน์

ชุดฝึกอบรมวิดิทัศน์ “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”

คำชี้แจง

ชุดฝึกอบรมนี้สำหรับใช้อบรมครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ ซึ่งจำเป็นต้องทำความเข้าใจชุดฝึกอบรมนี้เป็นอย่างดี สำหรับชุดฝึกอบรมชุดนี้เป็นวิดิทัศน์ เรื่อง “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล” ประกอบด้วยหัวข้อย่อยจำนวน 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

ตอนที่ 2 วิธีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

คำแนะนำในการอบรม

1. ผู้เข้าอบรมต้องอ่านคำแนะนำก่อนใช้ชุดฝึกอบรม
2. ผู้เข้าอบรมจัดทำแบบทดสอบก่อนการอบรม
3. ผู้เข้าอบรมจะต้องศึกษาชุดฝึกอบรมตามลำดับจากตอนที่ 1 - 3
4. ผู้เข้าอบรมจะต้องทำแบบฝึกหัดระหว่างอบรมในแต่ละตอนตามเวลาที่กำหนด
5. หลังจากศึกษาชุดฝึกอบรมจบทั้ง 3 ตอนแล้ว ให้ผู้เข้าอบรมทำแบบฝึกหัด หลังการอบรมเพื่อประเมินผลการเรียนด้วยชุดฝึกอบรมวิดิทัศน์

ตอนที่ 1

เนื้อหา ความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ในการจัดทำแผนการศึกษา
เฉพาะบุคคล

สื่อการอบรม วัสดุทัศนประกอบเสียง

เวลาที่ใช้ 10 นาที

ข้อแนะนำในการใช้

1. ผู้เข้าอบรมศึกษาเนื้อหาตอนที่ 1 จากวัสดุทัศน
2. ให้ผู้เข้าอบรมทำแบบฝึกหัดเมื่อเรียนจบตอนที่ 1 โดยใช้เวลา 10 นาที
3. ผู้เข้าอบรมตรวจแบบฝึกหัดได้จากใบเฉลย

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เพื่อให้ผู้เข้าอบรมอธิบายความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลได้อย่างถูกต้อง

การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan : IEP)

ความหมายของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายถึง แผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่โรงเรียนจัดขึ้นโดยได้รับความร่วมมือและความยินยอมจากผู้ปกครองของเด็ก บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้อง และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แผนนี้จัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร บรรจุเนื้อหาสาระของหลักสูตรซึ่งเด็กจะต้องเรียน โดยปกติแล้วจะจัดทำขึ้นสำหรับเด็กแต่ละคนโดยยึดความต้องการจำเป็นทางการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการศึกษาในระยะเวลา 1 ปี และมีการทบทวนแผนทุกภาคเรียน

ความสำคัญของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาพิเศษ ที่ได้จัดขึ้นมาเพื่อให้การจัดการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละบุคคลได้พัฒนาตามธรรมชาติและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยรัฐบาลกลางได้ออกกฎหมายที่เรียกสั้น ๆ ว่า Public Law 94 -142 (PL 94 - 142) ซึ่งระบุถึงการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนที่มีอายุระหว่าง 3 - 21 ปี นั้นได้รับการศึกษาและจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาพิเศษเพิ่มขึ้นก็ได้บังคับให้มีการทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ส่วนในประเทศไทย มีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเพื่อพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กปกติ และเหมาะสมตามความต้องการพื้นฐานที่จะได้รับบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับระดับและประเภทของความต้องการของแต่ละบุคคล

จากแนวคิดในการจัดทำการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักการศึกษา เพื่อต้องการให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเฉพาะบุคคล เพื่อประกันว่า

1. การศึกษาที่จัดให้นั้นเหมาะสมกับความต้องการพิเศษทางการเรียนรู้ของเด็กคนนั้น
2. เมื่อมีการกำหนดการให้บริการทางการศึกษาแล้วนั้น ได้มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง
3. มีการดำเนินการควบคุมติดตามผลการให้บริการ

นอกจากนี้แล้ว การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลยังมีความสำคัญต่อเด็กอายุ 0 - 2 ปี ซึ่งอยู่นอกกระบวนการศึกษา นักการศึกษายังมีความเห็นว่า ควรจะจัดทำเป็นแผนบริการเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Service Plan : IFSP) โดยให้ความสำคัญต่อสิทธิของครอบครัวที่จะต้องได้รับความคุ้มครองช่วยเหลือตามกระบวนการทางกฎหมาย (due process) กล่าวคือ

1. มีสิทธิต่อข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาของเด็กทั้งหมดที่หน่วยงานจัดหาและเก็บรวบรวมได้ ซึ่งจะช่วยให้พ่อแม่เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ในเรื่องการประเมิน เพื่อบ่งชี้

ความบกพร่อง หรือความต้องการพิเศษของเด็ก การติดตามความก้าวหน้า พัฒนาการของเด็ก และการจัดเด็กให้เข้ารับบริการเพิ่มเติม และบริการทางการศึกษา

2. ได้รับการแจ้งล่วงหน้าเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการประเมิน และบริการในเรื่องต่างๆ ที่ให้กับเด็ก ซึ่งทางโรงเรียนต้องมีคำอธิบายถึงทางเลือกนั้น ๆ ที่ไม่ได้เลือกให้กับเด็กและจะต้องอธิบายถึงการใช้ข้อมูลการประเมิน คำอธิบายต่าง ๆ เหล่านี้ พ่อแม่ต้องเข้าใจได้

3. ได้รับอนุญาตจากพ่อแม่ก่อนที่จะประเมินเด็ก

4. จัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็น โดยมีการประชุมเพื่อตกลงในข้อที่ขัดแย้งกัน เกี่ยวกับเรื่องของการประเมิน

5. หากพ่อแม่ไม่พอใจกับผลการประเมิน และต้องการให้มีการประเมินใหม่ ก็อาจร้องขอจากองค์กรหน่วยงานได้ โดยรัฐควรเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย

นอกจากสิทธิของพ่อแม่ตามกระบวนการทางกฎหมายแล้วยังให้ความสำคัญ ต่อการรักษาข้อมูลของเด็ก และครอบครัวเป็นความลับ (Confidentiality) จะต้องได้รับอนุญาตจากพ่อแม่ก่อนที่จะนำข้อมูลของเด็กไปให้แก่บุคคล หรือหน่วยงานใด

ปัจจุบัน ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อคนพิการ ได้บัญญัติกฎหมายให้บุคคลเหล่านี้มีโอกาสได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับคนทั่วไป และต้องได้รับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคลแตกต่างกันตามประเภท และระดับของความพิการ ดังนี้

ด้านกฎหมาย ได้แก่

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (มาตรา 43 ,55 , 80)
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (มาตรา 10 , 22 , 24 , 28)

ด้านความพิการ คณะอนุกรรมการการคัดเลือก และจำแนกความพิการเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดบุคคลที่มีความบกพร่องที่ต้องการการจัดการศึกษาพิเศษไว้ 9 ประเภท ดังนี้

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น
2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ
5. บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
6. บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรม
7. บุคคลออทิสติก
8. บุคคลสมาธิสั้น
9. บุคคลพิการซ้ำซ้อน

การจัดการศึกษาแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทั้ง 9 ประเภทที่ต้องการการศึกษาพิเศษ ทั้งในระบบการศึกษา นอกกระบบการศึกษา หรือตามอัธยาศัยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคลพัฒนาได้เต็มศักยภาพสูงสุด และเป็นไปตามข้อกำหนดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

ในการให้บริการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับคนที่มีความบกพร่อง จำเป็นต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคล ได้กำหนดการให้บริการออกเป็น 7 รูปแบบ ดังนี้

1. การบริการช่วยเหลือระยะแรกหรือแรกพบความพิการ เป็นการให้บริการช่วยเหลือตั้งแต่แรกเกิด หรือแรกพบความพิการตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล

2. การศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นการจัดการศึกษาให้คนที่มีความบกพร่องแต่ละประเภทในลักษณะของการให้บริการช่วยเหลือระยะเริ่มแรก พัฒนาสมรรถภาพ เตรียมความพร้อมทางการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วม

3. การเรียนร่วมในสถานศึกษา เป็นการจัดการศึกษาให้คนที่มีความบกพร่องได้เข้าเรียนในสถานศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับอุดมศึกษา

4. การเรียนในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ เป็นการจัดการศึกษาให้คนที่มีความบกพร่องเข้าศึกษาในสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเฉพาะความพิการแต่ละประเภท

5. การศึกษานอกกระบบ เป็นการจัดการศึกษาให้ในลักษณะที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการ ระยะเวลาการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล

6. การอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นการจัดการศึกษาโดยเรียนรู้และมีประสบการณ์และทักษะด้านอาชีพในลักษณะต่าง ๆ ตามความถนัด และความสามารถของแต่ละบุคคล

7. การศึกษาที่จัดโดยครอบครัวและชุมชน เป็นจัดการศึกษาให้โดยครอบครัวหรือชุมชนตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล โดยสามารถเทียบโอนผลการเรียนกับการจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาอื่น

ประโยชน์ของการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เกิดจากพื้นฐานทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิทางการศึกษาที่บุคคลที่มีความบกพร่องพึงจะได้รับการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น เป็นความร่วมมือกันของบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายโดยมีประโยชน์ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อครูผู้สอน
2. ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง

3. ประโยชน์ต่อทางโรงเรียน
4. ประโยชน์ต่อเด็กที่มีความบกพร่อง

1. ประโยชน์ต่อครูผู้สอน

- 1.1 เป็นแนวทางในการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล หรือที่เรียกว่า "IIP" ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล
- 1.2 เป็นแนวทางในการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของครูผู้สอนแต่ละคน
- 1.3 เป็นแนวทางในการพัฒนาการทางการเรียนของเด็ก
- 1.4 เป็นแนวทางจัดการประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าทางการเรียน ของเด็กแก่ผู้ปกครอง
- 1.5 เป็นแนวทางในการเลือกสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ การบริการ และความช่วยเหลืออื่นที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน

2. ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง

- 2.1 ทำให้ทราบว่า จะติดต่อกับครูคนใด เมื่อต้องการปรึกษา และขอคำแนะนำ เกี่ยวกับบุตรของตน
- 2.2 ทำให้ทราบว่าบุตรของตนจะต้องเรียนอะไรบ้าง
- 2.3 ทำให้ได้รับรู้ เข้าใจ มีส่วนร่วมในการฝึกการบำบัดการฟื้นฟูสมรรถภาพของเด็ก
- 2.4 ทำให้มีส่วนร่วมในการประเมินผล และปรับปรุงการจัดการศึกษา ที่เหมาะสมกับบุตรของตนเอง

3. ประโยชน์ต่อสถานศึกษา

- 3.1 จะทราบว่าเด็กเข้ารับการศึกษาระดับใด ระบบและรูปแบบใดที่เหมาะสม
- 3.2 สามารถจัดบริการทางการศึกษา และบริการอื่น ๆ สอดคล้องกับความต้องการของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3.3 จะได้ทราบพัฒนาการของเด็ก และวางแผนจัดการศึกษาในอนาคตต่อไป
- 3.4 มีข้อมูลชัดเจนในการวางแผนบริหารจัดการงบประมาณ และจัดการเรียนการสอน

4. ประโยชน์ต่อเด็กที่มีความบกพร่อง

- 4.1 ได้รับการช่วยเหลือ บำบัด ฟื้นฟู และได้รับการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษที่เหมาะสม
- 4.2 ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดตามที่กำหนด ในกฎกระทรวงตามความเหมาะสม
- 4.3 ได้เรียนรู้ และพัฒนาได้เต็มศักยภาพสูงสุด
- 4.4 มีส่วนร่วมในการประเมินผล และปรับปรุงจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับตนเอง

ตอนที่ 2

เนื้อหา วิธีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

สื่อการอบรม วีดิทัศน์ประกอบเสียง

เวลาที่ใช้ 10 นาที

ข้อแนะนำในการอบรม

1. ผู้เข้าอบรมศึกษาเนื้อหาตอนที่ 2 ได้จากวีดิทัศน์
2. ให้ผู้เข้าอบรมทำแบบฝึกหัดเมื่อเรียนจบตอนที่ 2 โดยใช้เวลา 10 นาที
3. ผู้เข้าอบรมตรวจแบบฝึกหัดได้จากใบเฉลย

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถเข้าใจและดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอน

การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan : IEP)

วิธีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรยึดหลักการ ดังนี้

1. จัดให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคลทุกคน
2. มุ่งพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพทุกด้าน
3. การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
4. มีความครอบคลุม ยืดหยุ่น ทันสมัย และสอดคล้องกับกฎกระทรวง
5. มีการประเมินผลเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
6. มีข้อมูลสนับสนุนสอดคล้องกับความจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล

จากหลักการในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล นำไปสู่วิธีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ประกอบด้วย

- 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นประธานคณะกรรมการ
- 1.2 ผู้ช่วยผู้บริหาร หรือผู้ได้รับมอบหมาย เป็นกรรมการและเลขานุการ
- 1.3 ครูประจำชั้น หรือครูผู้ได้รับมอบหมาย
- 1.4 นักวิชาชีพ หรือครูที่ทำหน้าที่ในการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านต่าง ๆ
- 1.5 ผู้ปกครอง เป็นผู้ให้ข้อมูล เสนอแนะ ร่วมกำหนดจุดมุ่งหมาย ประสานงานการนำเด็กที่มีความบกพร่องไปขอรับบริการต่าง ๆ และช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพ รวมทั้งติดตาม รายงานผล ร่วมประเมินผล และปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

1.6 ผู้แทนองค์กรเอกชน อาสาสมัคร เป็นผู้ให้ข้อมูล เสนอแนะ ร่วมกำหนดจุดมุ่งหมาย ประสานงานการนำเด็กที่มีความบกพร่องไปขอรับบริการต่าง ๆ และช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพ รวมทั้งติดตาม รายงานผล ร่วมประเมินผล และปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

1.7 เด็กที่มีความบกพร่อง(กรณีสามารถเข้าร่วมประชุมได้) เป็นผู้ให้ข้อมูล เสนอแนะ ร่วมกำหนดจุดมุ่งหมาย ประสานงานการขอรับบริการต่าง ๆ

2. ประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง

ก่อนจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล สิ่งสำคัญที่ควรดำเนินการเป็นอันดับแรก คือ สถานศึกษาต้องชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองว่า ทางโรงเรียนมีบริการทดสอบด้านใดบ้าง หากไม่มีควรแจ้งให้ทราบว่า จะรับบริการได้ ณ ที่ใด ฉะนั้น บริการที่เด็กจะได้รับเป็นบริการใน

ทางการศึกษาและบริการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งบริการทางการศึกษาเป็นโครงการพิเศษที่ทางโรงเรียนจัดให้จะต้องระบุว่าเด็กได้รับการบรรจุเข้าศึกษาในโครงการใดโครงการหนึ่ง ต่อไปนี้

- 2.1 โครงการสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- 2.2 โครงการสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา
- 2.3 โครงการสำหรับเด็กปัญญาอ่อน
- 2.4 โครงการสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย
- 2.5 โครงการสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้
- 2.6 โครงการสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์
- 2.7 โครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอื่น ๆ ที่โรงเรียนเปิดบริการ

สำหรับบริการที่เกี่ยวข้องนั้น เป็นบริการอื่นที่ทางโรงเรียนจัดควบคู่ไปกับบริการทางการศึกษาพิเศษ ได้แก่

- การแก้ไขการพูด
- การบำบัดทางกายภาพ
- อาชีวบำบัด
- ดนตรีบำบัด
- พฤติกรรมบำบัด
- บริการอ่านหนังสือให้เด็กตาบอดฟัง
- บริการล่ามสำหรับเด็กหูหนวก
- บริการรถรับส่งนักเรียน
- บริการแนะแนวและให้คำปรึกษา
- บริการอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดให้

เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือจากผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง ดังกล่าว

3. ดำเนินการรวบรวมข้อมูลเด็กที่มีความบกพร่อง

ครูประจำชั้น หรือครูผู้ได้รับมอบหมาย รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็กจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และเอกสารข้อมูล เช่น

3.1 แฟ้มประวัติส่วนตัว มีข้อมูล วัน เดือน ปีเกิด ภูมิสำเนา ความเจ็บป่วย สาเหตุ และลักษณะความบกพร่อง อื่น ๆ

3.2 ประวัติสุขภาพ และการรักษาพยาบาล.

3.3 สมุดประจำตัวเด็ก หรือใบรับรองแพทย์

3.4 บันทึกการประเมินศักยภาพเป็นรายบุคคล เช่น ใบตรวจวัดการได้ยิน ใบประเมินเชาห์ปัญญา ใบประเมินพฤติกรรม

3.5 ข้อมูลอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ เช่น แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลจากสถานศึกษาอื่น บันทึกการส่งต่อ ผลการฟื้นฟูสมรรถภาพจากหน่วยงานที่ไปขอรับบริการ ผลการเรียนรู้จากสถานศึกษาเดิม และเพิ่มสะสมงาน

ข้อมูลดังกล่าว จะช่วยให้เข้าใจและทราบความต้องการของเด็กเบื้องต้น และสามารถนำข้อมูลเหล่านี้มาพิจารณาร่วมกับการประเมินความสามารถพื้นฐาน เพื่อจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลให้เหมาะสมแต่ละบุคคลต่อไป

4. ประเมินความสามารถพื้นฐานของแต่ละคน

ครูผู้รับผิดชอบหรือที่ได้รับมอบหมาย ต้องดำเนินการประเมินความสามารถพื้นฐานของเด็กแต่ละคน โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อย และความสามารถพื้นฐาน หรือระดับผลสัมฤทธิ์แต่ละวิชาของเด็ก เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลว่าเด็กควรได้รับการทางการศึกษาพิเศษ หรือการศึกษาปกติ

5. ประเมินความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษา

ตามกฎกระทรวงได้กำหนดให้รัฐจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษาตามความต้องการจำเป็นแต่ละคน ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องให้ผู้เกี่ยวข้องประเมินความต้องการดังกล่าว และนำเสนอในที่ประชุมจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อพิจารณาจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษา ให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องแต่ละคน

6. ประชุมคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

ดำเนินการประชุมคณะกรรมการตกลงเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของเด็กแต่ละคน และจัดส่งให้ผู้เกี่ยวข้องภายใน 7 วัน เพื่อสามารถนำไปปฏิบัติได้โดยเร็ว

7. ดำเนินงานตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

เลขานุการคณะกรรมการ ดำเนินการประสานงานด้านต่าง ๆ กับบุคคลตามที่ระบุในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของแต่ละคน ดังนี้

7.1 ประสานงานกับผู้ปกครอง ให้นำเด็กที่มีความบกพร่องไปรับบริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ

7.2 ประสานงานกับครูประจำชั้น ครูผู้สอน และ ผู้รับผิดชอบดูแลเด็กให้จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP)

7.3 ประสานงานกับบุคลากรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ให้เด็กได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่กำหนดในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

7.4 ประสานงานกับผู้รับผิดชอบ ให้บันทึกผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรค และแนวทางปรับปรุงพัฒนาแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

8. การประเมินผลและทบทวนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

คณะกรรมการจัดทำแผนและผู้ที่เกี่ยวข้อง จะดำเนินการประเมินผล และปรับปรุง พัฒนาแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เป็นการรายงานผลการปฏิบัติงาน สรุปความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินการใช้แผน เพื่อปรับปรุง พัฒนาแผนให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละคน

ในกรณีสถานศึกษามีบุคลากรด้านต่าง ๆ ซึ่งรับผิดชอบเด็กที่มีความบกพร่องแต่ละคนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการกำกับ และติดตามนำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งหลักการสำคัญของการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยมุ่งให้เด็กที่มีความบกพร่องมีสถานภาพดีขึ้นมากที่สุด และเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

ตอนที่ 3

เนื้อหา รูปแบบการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

สื่อการอบรม วีดิทัศน์ประกอบเสียง

เวลาที่ใช้ 10 นาที

ข้อแนะนำในการอบรม

1. ผู้เข้าอบรมศึกษาเนื้อหาตอนที่ 3 จากวีดิทัศน์
2. ผู้เข้าอบรมทำแบบฝึกหัดเมื่อเรียนจบตอนที่ 3 โดยใช้เวลา 10 นาที
3. ผู้เข้าอบรมตรวจแบบฝึกหัดได้จากใบเฉลย

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถอธิบายถึงรูปแบบการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และสามารถเขียนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลได้อย่างถูกต้อง

การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan : IEP)

รูปแบบการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลจะต้องระบุวันเริ่มต้นให้บริการ และวันสิ้นสุดการให้บริการ หรืออาจกำหนดระยะเวลาตามความเหมาะสมกับเด็กแต่ละบุคคล ซึ่งต้องไม่เกิน 1 ปี โดยที่เด็กที่มีความบกพร่องแต่ละคนแตกต่างกันถึง 9 ประเภท และสภาวะการณ์ในการจัดการศึกษาให้บริการมี 7 รูปแบบ ดังนั้น การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลจึงต้องพิจารณาจัดทำให้เหมาะสมกับประเภทความพิการ รูปแบบการจัดการศึกษา ระดับการศึกษา รวมทั้งนโยบายของสถานศึกษา ซึ่งแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของโรงเรียนแต่ละแห่ง ไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบ และเนื้อหาสาระเหมือนกันทุกประการ แต่จำเป็นจะต้องได้รับความยินยอม และเห็นชอบจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครองก่อนที่จะนำไปใช้กับเด็ก ซึ่งได้กำหนดรูปแบบการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรมีเนื้อหาสาระสำคัญ และส่วนประกอบ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

- 1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเด็ก เช่น ชื่อ-สกุล, วันเดือนปีเกิด, ศาสนา, ที่อยู่ เป็นต้น
- 1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว เช่น ชื่อบิดา-มารดา, ผู้ปกครอง, สถานภาพ, อาชีพ, รายได้, ที่อยู่ เป็นต้น
- 1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสวัสดิการและสังคมสงเคราะห์ เช่น การจดทะเบียนคนพิการ, บัตรสวัสดิการ, การรับบริการตามพระราชบัญญัติ เป็นต้น
- 1.4 ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพและความบกพร่อง เช่น ประเภทความพิการ, สาเหตุที่พิการ, การรักษาหรือฟื้นฟูสมรรถภาพ, โรคประจำตัว, ยาที่ใช้ เป็นต้น
- 1.5 ข้อมูลการศึกษา เช่น เคยเข้าเรียนหรือไม่, ปัจจุบันเข้ารับบริการที่ใด, สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ การบริการที่มีอยู่แล้ว เป็นต้น
- 1.6 ข้อมูลความสามารถพื้นฐาน จุดเด่น จุดด้อย หรือระดับผลสัมฤทธิ์ แต่ละทักษะ เช่น ทักษะกล้ามเนื้อใหญ่, ทักษะกล้ามเนื้อเล็ก, ทักษะการช่วยเหลือตนเอง, ทักษะด้านสังคม, ทักษะด้านสื่อสาร, ทักษะทางวิชาการ, ทักษะด้านอาชีพ, ทักษะด้านอื่น ๆ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

- 2.1 ความเห็นของคณะกรรมการการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เช่น ควรได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ดังนี้ ด้านการแพทย์, ด้านการศึกษา, ด้านสังคม, ด้านอาชีพ เป็นต้น

2.2 จุดมุ่งหมายที่เด็กควรได้รับการบริการในด้านการแพทย์ การศึกษา สังคม และอาชีพ พร้อมทั้ง ระบุผู้รับผิดชอบในการจัดบริการ หรือกิจกรรมการเรียนการสอน ในระยะเวลา 1 ปี

2.3 ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เช่น เครื่องช่วยฟัง, รถวีลแชร์, กิจกรรมบำบัด, การแก้ไขการพูด, ทุนการศึกษา

2.4 การลงนามของคณะกรรมการ ดำเนินการลงนามเป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อมีความคิดเห็นตกลงในรายละเอียดต่าง ๆ ตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเป็นเอกฉันท์ สามารถนำไปใช้ปฏิบัติกับเด็กได้ทันที

ส่วนที่ 3 การรายงานผลการประเมิน

เป็นผลการดำเนินงานตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้บันทึก ควรมีการประเมินอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เป็นการรายงานความก้าวหน้าพัฒนาการของเด็กแต่ละคน เพื่อนำไปปรับปรุง หรือพัฒนาแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ควรกำหนดวันเดือนปีของการประเมิน และมีการลงนามของคณะกรรมการทุกครั้ง

ส่วนที่ 4 การปรับปรุงและพัฒนาแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

ในการปรับปรุงและพัฒนาแผนหลังจากได้ประเมินผลการดำเนินงาน หรือประชุมพิจารณาปรับปรุงแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลในแต่ละครั้ง ต้องเป็นตามมติของคณะกรรมการเป็นเอกฉันท์

สรุปได้ว่า แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาพิเศษที่ช่วยให้บุคคลที่มีความบกพร่องได้รับการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ การบำบัดฟื้นฟูทางการแพทย์ การศึกษา การฝึกอาชีพ การบริการสวัสดิการและสังคม ตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละคน ซึ่งมีรายละเอียดตามแบบฟอร์ม ดังนี้

แบบฟอร์มแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
(Individualized Education Plan : IEP)

.....
 เริ่มใช้แผน วันที่.....เดือน.....พ.ศ.
 สิ้นสุดแผน วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคนพิการ

- 1.1 ชื่อ.....นามสกุล.....
 ชื่อเล่น.....
 ศาสนา พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่น ๆ.....
 1.2 เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.อายุ.....ปี
 1.3 เป็นบุตรคนที่.....ในจำนวนบุตรทั้งหมด.....คน
 1.4 ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้.....
โทรศัพท์.....

2. ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว

- 2.1 ชื่อบิดา.....นามสกุล.....อาชีพ.....
 สถานที่ทำงาน.....โทรศัพท์.....
 รายได้เดือนละ.....บาท มีชีวิตอยู่ ถึงแก่กรรม
 2.2 ชื่อมารดา.....นามสกุล.....อาชีพ.....
 สถานที่ทำงาน.....โทรศัพท์.....
 รายได้เดือนละ.....บาท มีชีวิตอยู่ ถึงแก่กรรม
 2.3 สถานภาพสมรส หย่า แยกกันอยู่ อยู่ร่วมกัน
 2.4 ผู้ปกครองคือ (นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล.....
 เกี่ยวข้องเป็น.....
 ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้.....
โทรศัพท์.....

3. ข้อมูลด้านสวัสดิการและสังคมสงเคราะห์

- 3.1 การจดทะเบียนคนพิการ
 () ไม่จด / จดไม่ได้ เพราะ.....
 () จดแล้ว สมุดประจำตัวคนพิการ เล่มที่.....เลขทะเบียน.....
 กำหนดหมดอายุ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.
 3.2 บัตรสวัสดิการประชาชนด้านการรักษาพยาบาล เลขที่.....
 กำหนดหมดอายุ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

3.3 การรับบริการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534

- เครื่องช่วยคนพิการ () ไม่เคยได้รับ
() ได้รับ คือ.....
- อื่น ๆ คือ.....

4. ข้อมูลสุขภาพหรือความบกพร่อง

4.1 ประเภทและลักษณะความพิการ.....

4.2 สาเหตุความพิการ.....

4.3 อายุที่เริ่มพิการ.....

4.4 การรักษาพยาบาลหรือการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์

- ไม่ต้องรักษาหรือฟื้นฟูสมรรถภาพ
- ต้องรักษาหรือฟื้นฟูสมรรถภาพ โรค / อาการ.....
สถานพยาบาลชื่อ.....แพทย์ผู้รักษาชื่อ.....
ฟื้นฟูสมรรถภาพ.....โดย.....

4.5 โรคประจำตัว () ไม่มี
() มี คือ.....

4.6 ยาที่ใช้ประจำ () ไม่มี
() มี คือ.....

4.7 ยาที่ต้องนำมารับประทานที่โรงเรียน
() ไม่มี
() มี ชื่อ.....เวลารับประทาน.....
() ชื่อ.....เวลารับประทาน.....

5. ข้อมูลด้านการศึกษา

5.1 คนพิการเคยเข้าเรียนหรือไม่

- () ไม่เคย
- () เคยเรียน ระดับชั้นสูงสุด คือ.....
สถานศึกษา.....ที่ตั้งเลขที่.....
ถนน.....แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

5.2 ปัจจุบันรับบริการทางการศึกษาที่.....
.....
.....

5.3 สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา
ที่มีอยู่แล้ว

ที่	รายการ	แหล่งที่มา			
		จัดหาเอง	ได้รับการอุดหนุน	ให้ยืม	ให้กู้ยืมเงิน
1.	สิ่งอำนวยความสะดวก				
	-				
	-				
	-				
2.	สื่อ				
	-				
	-				
	-				
3.	บริการ				
	- ด้านการแพทย์.....				
	- การปรับพฤติกรรม.....				
	-				
	-				
4.	ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา				
	-				
	-				
	-				

6. ข้อมูลความสามารถพื้นฐาน

- 6.1 ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่.....
.....
- 6.2 ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก.....
.....
- 6.3 ทักษะการช่วยเหลือตนเอง.....
.....
- 6.4 ทักษะด้านสังคม.....
.....
- 6.5 ทักษะการสื่อสาร.....
.....

- 6.6 ทักษะวิชาการ.....
.....
- 6.7 ทักษะพื้นฐานอาชีพ.....
.....
- 6.8 ทักษะอื่น ๆ
.....
7. ความเห็นของคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
คนพิการควรได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ดังนี้
- () การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์.....
.....
- () การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา
สถานศึกษา.....
ระดับชั้น.....
การจัดเข้าชั้นเรียน.....
หลักสูตร/แผนการจัดประสบการณ์.....
- () การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านสังคม.....
.....
- () การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ.....
.....

8. จุดมุ่งหมายในระยะ 1 ปี

ที่	จุดมุ่งหมาย	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลา
1.	การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์		
2.	การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา วิชา..... วิชา.....		

9. ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ที่	รายการ	แหล่งที่มา			
		จัดหาเอง	ได้รับการอุดหนุน	ให้ยืม	ให้กู้ยืมเงิน
1.	สิ่งอำนวยความสะดวก				
	-				
	-				
	-				
2.	สื่อ				
	-				
	-				
	-				
3.	บริการ				
	-				
	-				
	-				
	-				
4.	ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา				
	-				
	-				

10. การลงนามของคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ผู้ลงนามทำยนี้ เห็นชอบกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของ

ด.ช. / ด.ญ. / นาย / น.ส.นามสกุล.....

ชื่อ.....ตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา ประธานกรรมการ

ลายมือชื่อ.....

ชื่อ.....ตำแหน่ง ผู้ปกครอง กรรมการ ลายมือชื่อ.....

ชื่อ.....ตำแหน่ง.....กรรมการ ลายมือชื่อ.....

ชื่อ.....ตำแหน่ง.....กรรมการ ลายมือชื่อ.....

ชื่อ.....ตำแหน่ง.....กรรมการ ลายมือชื่อ.....

ชื่อ.....ตำแหน่ง.....กรรมการ/เลขานุการ

ลายมือชื่อ.....

11. การรายงานผลการประเมินผล

11.1 ผลการประเมินครั้งที่ 1 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ด้านการแพทย์

.....
.....

ด้านการศึกษา มีผลการพัฒนาแต่ละจุดมุ่งหมาย ดังนี้

.....
.....
.....

ด้านสังคม

.....
.....
.....

ด้านอาชีพ

.....
.....
.....

11.2 ผลการประเมินครั้งที่ 2 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ด้านการแพทย์

.....
.....
.....

ด้านการศึกษา มีผลการพัฒนาแต่ละจุดมุ่งหมาย ดังนี้

.....
.....
.....

ด้านสังคม

.....
.....
.....

ด้านอาชีพ

.....
.....
.....

12. การปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

12.1 การปรับปรุงครั้งที่ 1 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ความคิดเห็น

.....

.....

.....

.....

.....

12.2 การปรับปรุงครั้งที่ 2 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ความคิดเห็น

.....

.....

.....

.....

.....

ชอุ้ม อินทร์น้อย

การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข
บทรายการวิดิทัศน์
การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

บทรายการวิดิทัศน์เรื่อง “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”

ไตเติล ตัวอักษร โดย...ซุ้ม อินทร์น้อย นิสิตปริญญาโท เอกการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	ตรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เสนอ วิดิทัศน์ประกอบการอบรมเรื่อง “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล” ตอนที่ 1 ความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ ของการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อให้สามารถบอกความ หมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของการจัดทำแผนการ ศึกษาเฉพาะบุคคลได้อย่างถูกต้อง
- ภาพโรงเรียนการศึกษาพิเศษ	แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล Individualized Education Plan : IEP ซึ่งมักนิยมเรียกกันว่า "แผน IEP"
- ภาพการเรียนการสอน	แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายถึงแผนซึ่ง กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา สำหรับเด็กที่มี ความต้องการพิเศษ โดยบรรจุเนื้อหาสาระซึ่งจะต้อง เรียน และรับบริการช่วยเหลือ สอดคล้องกับความ ต้องการจำเป็นของแต่ละคน
- ภาพครูกำลังทำงาน - ภาพการดูแลเด็กที่มีความ บกพร่อง	โดยปกติแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จัดทำขึ้นจาก การมีส่วนร่วม ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เป็น ลายลักษณ์อักษร จัดการศึกษาในระยะ 1 ปี และ มีการประเมินทบทวนแผนทุกภาคเรียน

บทรายการวิดิทัศน์เรื่อง “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”

- ภาพการเรียนรู้ - การสอนเด็กที่มีความบกพร่อง	แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาพิเศษ ที่จัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนได้พัฒนาตามธรรมชาติ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- ภาพการเรียนการสอน	เมื่อมีการกำหนดการให้บริการตามแผนแล้ว ควรได้มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง ซึ่งจะต้องได้รับความยินยอมและอนุญาตจากพ่อแม่ หรือ ผู้ปกครองก่อน ที่จะนำไปปฏิบัติกับเด็ก
- ภาพคุยกับผู้ปกครอง	ถ้าพ่อแม่ หรือผู้ปกครองของเด็กพิจารณาเห็นว่าการประเมินยังไม่ถูกต้อง จากการดำเนินการของคณะกรรมการ ก็สามารถร้องขอให้ทำการประเมินใหม่ได้
- ภาพหนังสือกฎหมายรัฐธรรมนูญ และหนังสือ พ.ร.บ.การศึกษา	ปัจจุบันประเทศไทย ได้บัญญัติกฎหมายให้คนที่มีความบกพร่องได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542
- ภาพคณะอนุกรรมการทำงานกำลังประชุม - ภาพรวมเด็กที่มีความบกพร่องแต่ละประเภท	คณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดบุคคลที่มีความบกพร่องที่ต้องการ การจัดการศึกษาพิเศษไว้ 9 ประเภท ได้แก่ 1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย 5. บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ 6. บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรม 7. บุคคลออทิสติก 8. บุคคลสมาธิสั้น และ 9. บุคคลที่พิการซ้ำซ้อน

บทรายการวิทัศน์เรื่อง “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”

- ภาพคณะครูกำลังประชุม	การดำเนินการจัดการศึกษาโดยใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทั้งในระบบการศึกษา นอกกระบวนการศึกษา หรือตามอัธยาศัย ต้องสอดคล้องกับความต้องการพัฒนา ได้เต็มศักยภาพสูงสุดและเป็นไปตามข้อกำหนดกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้
- ภาพรวมเด็กที่มีความบกพร่องในโรงเรียน	จึงควรให้บริการการศึกษาพิเศษตามประเภทความบกพร่อง และสภาวะการณ์ของแต่ละคน ได้กำหนดการให้บริการการศึกษา 7 รูปแบบ ดังนี้
- ภาพนั่งให้บริการช่วยเหลือระยะแรก	1. การบริการช่วยเหลือระยะแรกหรือแรกพบความพิการ โดยให้บริการตามความต้องการจำเป็น ของแต่ละบุคคล
- ภาพรวมการฟื้นฟูสมรรถภาพสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องแต่ละประเภท	2. การศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะการบริการช่วยเหลือระยะเริ่มแรกฟื้นฟูสมรรถภาพ เตรียมความพร้อมทางการศึกษา และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วม
- ภาพนั่งเด็กตาบอดเรียนร่วม - ภาพครูสอนในห้องเรียน โดยมีเด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ	3. การเรียนร่วมในสถานศึกษา เป็นการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ในสถานศึกษาตามความต้องการจำเป็นของแต่ละคน ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ถึง ระดับอุดมศึกษา
- ภาพรวมเด็กที่มีความบกพร่อง - ภาพนั่งโรงเรียนสอนคนตาบอด - ภาพครูสอนในห้องเรียน	4. การเรียนในสถานศึกษาเฉพาะความพิการแต่ละประเภท เช่นโรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนการศึกษาพิเศษประจำจังหวัด
- ภาพ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	5. การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษานอกสถานศึกษา มีความยืดหยุ่นของหลักสูตรเช่นศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

บทรายการวิดิทัศน์เรื่อง “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”

- ภาพวิทยาลัยการอาชีพ และ เด็กที่มีความบกพร่องกำลัง เลี้ยงไก่	6. การอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพเป็นการจัดการ การศึกษาเรียนรู้มีประสบการณ์และทักษะด้าน อาชีพตามความถนัด และความสามารถของแต่ละ คน
- ภาพการศึกษาโดยครอบครัว หรือชุมชน เด็กวาดภาพ - ภาพครูให้คำปรึกษานักเรียน	7. การศึกษาโดยครอบครัวหรือชุมชน เป็นการจัดการ การศึกษาตามอัธยาศัยโดยครอบครัวหรือชุมชนที่ สามารถดำเนินการ ได้ในรูปของคลินิกเด็กพิเศษ โดยสามารถเทียบโอนผลการเรียน กับสถานศึกษา อื่นได้
- ภาพ ชอุม อินทร์น้อย ออกมา พุดถึงประโยชน์ของการจัดทำ แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล	ประโยชน์ การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลเกิดจากพื้นฐาน ทางกฎหมายที่บุคคลพึงจะได้รับการศึกษา เป็นความ ร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ในการที่จะร่วม จัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ฉะนั้น จึง ทำให้เกิดประโยชน์ ดังนี้ ประโยชน์ต่อครูผู้สอน 1. เป็นแนวทางในการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของครู 2. เป็นแนวทางในการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล ซึ่งเรียกว่าแผน “ IIP” 3. เป็นแนวทางการพัฒนาด้านการเรียนของเด็ก 4. ดำเนินการประเมินผลและรายงานความก้าวหน้า ของเด็ก 5. ครูสามารถเลือกสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดเหมาะสมกับเด็กแต่ละคน

บทรายการวิดิทัศน์เรื่อง “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”

- ภาพรวมของเด็กที่มีความบกพร่อง หลาย ๆ คัท - ภาพหนึ่งผู้ปกครองร่วมฝึกบำบัดฟื้นฟู - ภาพหนึ่งจัดบริการฝึกพูดสำหรับเด็กหูตึง	ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง 1. ทำให้ทราบว่า จะติดต่อปรึกษา และขอคำแนะนำกับครูคนใด 2. ทำให้ทราบว่า เด็กจะต้องเรียนอะไรบ้าง 3. ได้รับรู้ เข้าใจ มีส่วนร่วมในการฝึก การบำบัดการฟื้นฟูสมรรถภาพของเด็ก 4. ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผล และปรับปรุงการศึกษาของเด็กแต่ละคน ประโยชน์ต่อสถานศึกษา 1. จะทราบว่า เด็กเข้ารับการศึกษาระดับใด ระบบและรูปแบบใดที่เหมาะสม 2. จัดบริการทางการศึกษา และบริการอื่น ๆ สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นอย่างมีประสิทธิภาพ 3. มีข้อมูลชัดเจนในการวางแผนบริหาร จัดงบประมาณ และ จัดการเรียนการสอน 4. ทำให้ทราบพัฒนาการของเด็ก และ วางแผนจัดการศึกษาในอนาคตต่อไป
- ภาพซุ้ม อินเทอร์เน็ต ออกมา กล่าว ประโยชน์ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	ประโยชน์ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 1. ได้รับการช่วยเหลือ บำบัด ฟื้นฟูสมรรถภาพ และ การศึกษาตามความต้องการจำเป็นของแต่ละคนอย่างเหมาะสม 2. ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดตามความเหมาะสม 3. ได้เรียนรู้ และพัฒนาเต็มศักยภาพ 4. มีส่วนร่วมในการประเมินผล และ ปรับปรุงจัดการศึกษา

บทรายการวิดิทัศน์เรื่อง “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”

- ตัวอักษร - ใต้เต็ม โดย...ซุ้ม อินทร์น้อย นิสิตปริญญาโท เอกการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	ดรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เสนอ วิดิทัศน์ประกอบการอบรมเรื่อง “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล” ตอนที่ 2 วิธีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อให้สามารถเข้าใจ และดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลได้ อย่างถูกต้อง
- ภาพรวมเด็ก ๆ ที่มีความ บกพร่องในโรงเรียนศึกษา พิเศษ - ภาพนิ่งเด็กหู - ภาพนิ่งสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง - ภาพนิ่งพยาบาลดูแลเด็ก	การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เราควรยึด หลักการ ดังนี้ 1. จัดให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน 2. มุ่งพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพทุกด้าน 3. การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 4. ครอบคลุม ยืดหยุ่น ทันสมัยสอดคล้องกับ กฎกระทรวง 5. ประเมินเป็นระยะ อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ 6. มีข้อมูลสนับสนุนสอดคล้องกับเด็กแต่ละคน
- ภาพเด็กที่มีความบกพร่องใน โรงเรียน	จากหลักการดังกล่าวสามารถนำไปสู่แนวทางในการ จัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยดำเนินการตาม ขั้นตอน ดังนี้

บทรายการวิดิทัศน์เรื่อง “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”

- ภาพกราฟฟิค - ภาพครู ผู้ปกครอง เด็ก และผู้เกี่ยวข้อง กำลังประชุมวางแผน	ขั้นที่ 1. แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งประกอบด้วย - ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นประธานกรรมการ - ผู้ช่วยผู้บริหาร หรือผู้ได้รับมอบหมาย เป็นกรรมการและเลขานุการ - ครูประจำชั้น หรือผู้ได้รับมอบหมาย - นักวิชาชีพ หรือครูที่ทำหน้าที่ในการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านต่าง ๆ - พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง - และเด็กที่มีความบกพร่องในกรณีที่เข้าร่วมประชุมได้
- ภาพสถานศึกษา - ภาพผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และเด็กกำลังประชุม	สถานศึกษาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กร อาสาสมัคร และเด็กเป็นผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะร่วมกำหนดจุดมุ่งหมาย ประสานงานการไปขอรับบริการ รวมทั้งประเมินผล และ ปรับปรุงแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
- ภาพกราฟฟิค - ภาพครูชี้แจงผู้ปกครอง - ภาพเด็กที่มีความบกพร่องต่าง ๆ - ภาพฝึกพูด - ภาพเด็กเล่นดนตรี	ขั้นที่ 2. ประชุมชี้แจง และทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ก่อนดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล สิ่งสำคัญที่สถานศึกษาควรดำเนินการอันดับแรกคือ ชี้แจงทำความเข้าใจ กับผู้ปกครองเพื่อขอความร่วมมือ และ อนุญาตในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล กับบุตรของตน ซึ่งทางโรงเรียนต้องแจ้งว่าโรงเรียนมีบริการทดสอบด้านใดบ้าง หากไม่มีควรแจ้งให้ทราบว่า จะรับบริการได้ ณ ที่ใด บริการที่เด็กจะได้รับเป็นบริการทางการศึกษา ซึ่งโรงเรียนต้องระบุว่าเด็กได้รับการบรรจุเข้าศึกษาโครงการใด เช่น

บทรายการวิดิทัศน์เรื่อง “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”

	โครงการสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน,โครงการสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย,โครงการสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ เป็นต้น สำหรับบริการที่เกี่ยวข้องที่จัดบริการ เช่น การแก้ไข การพูด,การบำบัดทางกายภาพ,ดนตรีบำบัด, บริการรถรับส่งนักเรียน เป็นต้น
- ภาพกราฟฟิค - ภาพคอมพิวเตอร์ - ภาพแฟ้มงาน - ภาพนิ่งแบบฟอร์มประวัติเด็ก - ภาพนิ่งสมุดประจำตัวเด็ก - ภาพนิ่งแบบประเมินเชาว์ปัญญา และแบบวัดการได้ยิน - ภาพนิ่งปกแผน IEP - ภาพครูกำลังยุ่งกับการทำงาน - ภาพครูลงรายการแบบประเมิน	ขั้นที่ 3. รวบรวมข้อมูลเด็ก ครูประจำชั้นหรือครูผู้ได้รับมอบหมายจะทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลเด็กจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และเอกสารข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจ ทราบความต้องการของเด็กเบื้องต้นและนำมาพิจารณาในการประเมินความสามารถพื้นฐานให้เหมาะสมกับเด็กต่อไป เช่น - แฟ้มประวัติส่วนตัวของเด็ก - ประวัติด้านสุขภาพและการรักษา - สมุดประจำตัวเด็ก - บันทึกการประเมินศักยภาพเด็ก ได้แก่ ใบตรวจวัดการได้ยิน ใบประเมินเชาว์ปัญญา ใบประเมินพฤติกรรม - ข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ เช่น แผน IEP จากสถานศึกษาอื่น บันทึกการส่งต่อ ผลการฟื้นฟูสมรรถภาพ ผลการเรียน และแฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

บทรายการวิดิทัศน์เรื่อง “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”

- ภาพกราฟฟิค - ภาพครูกำลังทำงานบนโต๊ะ - ภาพครูประเมินความสามารถพื้นฐานเด็กที่มีความบกพร่อง - ภาพรวมเด็กที่มีความบกพร่อง	ขั้นที่ 4. การประเมินความสามารถพื้นฐาน สถานศึกษาจะรวบรวมข้อมูลของเด็กที่ได้รับมาแล้ว ตรวจสอบเพื่อที่จะทำการประเมินความสามารถพื้นฐาน หรือที่เรียกว่าการคัดแยกเด็ก โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทำการประเมิน และให้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อย ความสามารถพื้นฐาน และระดับผลสัมฤทธิ์ แต่ละวิชา เพื่อเป็นแนวทางว่าเด็กควรได้รับการ ทางการศึกษา พิเศษ หรือ การศึกษาปกติ
- ภาพกราฟฟิค - ภาพสถานศึกษา - ภาพเด็กฝึกพูดหน้าคอมพิวเตอร์ - ภาพนั่งเครื่องพิมพ์อักษรเบลล์ และเครื่องช่วยฟัง	ขั้นที่ 5. การประเมินความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษา ตามข้อกำหนดกฎหมาย รัฐต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษาตามความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละคน ดังนั้น สถานศึกษา จึงต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องประเมินว่า เด็กควรได้รับสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้อย่างไร โดยนำเสนอ ต่อที่ประชุมคณะกรรมการ เพื่อร่วมพิจารณาจัดหาสิ่งต่าง ๆ ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับเด็กแต่ละคน
- ภาพกราฟฟิค - ภาพครูประชุมวางแผน - ภาพครูลงนามเอกสาร	ขั้นที่ 6. ประชุมคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล หลังจากที่สถานศึกษาโดยบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายได้รวบรวมข้อมูล และประเมินเด็กเรียบร้อยแล้ว ก็จะนำข้อมูลเสนอต่อที่ประชุม เพื่อร่วมพิจารณาจัดทำแผนสำหรับให้บริการการศึกษาพิเศษที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กต่อไป

บทรายการวิดิทัศน์เรื่อง “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”

	โดยคณะกรรมการได้ตกลง เป็นเอกฉันท์ และร่วมลงนามเป็นลายลักษณ์อักษร แล้วจัดส่งให้ครูประจำชั้น หรือผู้ที่รับผิดชอบภายใน 7 วันเพื่อสามารถนำไปปฏิบัติกับเด็กได้โดยเร็ว
- ภาพกราฟฟิค - ภาพครูประชุม - ภาพฟื้นฟูสมรรถภาพ - ภาพประสานงานกับครูประจำชั้น	ขั้นที่ 7. การดำเนินงานตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล หลังจากที่สถานศึกษา ได้จัดทำแผนสมบูรณ์แล้ว เลขานุการคณะกรรมการ จะดำเนินการประสานงานด้านต่าง ๆ ดังนี้ ประสานงานกับผู้ปกครองในการนำเด็กไปรับบริการด้านฟื้นฟูสมรรถภาพ ประสานงานกับ ครูประจำชั้น ครูผู้สอน และผู้รับผิดชอบดูแลเด็ก ให้จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan) หรือ ที่เรียกกันว่า แผน IIP
- ภาพสถานศึกษา และครูสนทนากับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	ประสานงานกับบุคลากรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบให้เด็กได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษาที่กำหนดไว้ในแผน
- ภาพครูบันทึกงานตามแบบประเมิน	ประสานงานกับผู้รับผิดชอบให้บันทึกผลการปฏิบัติงาน ความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรค และแนวทางปรับปรุงพัฒนาแผนต่อไป
- ภาพกราฟฟิค - ภาพรวมครูกำลังร่วมกันทำงาน	ขั้นที่ 8. การประเมินผลและทบทวนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล คณะกรรมการทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการปฏิบัติตามกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ในแผน เสร็จเรียบร้อยแล้ว

บทรายการวิดิทัศน์เรื่อง “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”

	จะทำการรายงานผลการประเมิน และทบทวนปรับปรุงพัฒนาแผนให้เหมาะสมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง โดยผ่านการพิจารณาเห็นชอบจาก คณะกรรมการจัดทำแผนเป็นเอกฉันท์ พร้อมกับได้ลงนามเป็นลายลักษณ์อักษร
- ภาพรวมเด็กที่มีความบกพร่องกำลังเล่น	แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล หรือแผน IEP จะประสบผลสำเร็จไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ นั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็นผู้ดำเนินการให้ความสำคัญกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยมุ่งให้เด็กมีสถานภาพดีขึ้นมากที่สุด และเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

บทรายการวิดิทัศน์เรื่อง “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”

- ไตเติล - ตัวอักษร โดย...ชอุ้ม อินทร์น้อย นิสิตปริญญาโท เอกการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	ดรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เสนอ วิดิทัศน์ประกอบการอบรมเรื่อง “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล” ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อให้สามารถอธิบายรูปแบบการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และเขียนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลได้อย่างถูกต้อง
- บรรยากาศการเรียนการสอนของเด็กที่มีความบกพร่องในห้องเรียน	การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จะต้องระบุ วัน เดือน ปีที่เริ่มต้นให้บริการ และวัน เดือน ปีสิ้นสุด การให้บริการ ซึ่งต้องไม่เกิน 1 ปี ในการกำหนดระยะเวลาควรให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน ตามประเภทความบกพร่องและสภาวะการณ์ในการจัดบริการ การศึกษารูปแบบต่าง ๆ
- ภาพสถานศึกษา	ดังนั้น สถานศึกษาแต่ละแห่งที่จัดบริการจึงมีรูปแบบของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลที่ไม่เหมือนกัน แต่ทุกแผนจะต้องได้รับความยินยอม และเห็นชอบจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็ก ก่อนที่จะนำไปใช้
- ภาพบรรยากาศภายในสถานศึกษา	ฉะนั้น แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลควร มีเนื้อหาสาระและส่วนประกอบ ดังนี้

บทรายการวิดิทัศน์เรื่อง “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”

- ภาพกราฟฟิค - ข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก - ข้อมูลด้านครอบครัว - ข้อมูลสวัสดิการ - ข้อมูลด้านสุขภาพ - ข้อมูลการศึกษา - ข้อมูลความสามารถพื้นฐาน	ส่วนที่ 1 ข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำแผน ได้แก่ - ข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก เช่น ชื่อ-สกุล,วันเดือนปีเกิด,ที่อยู่, ชื่อเล่น - ข้อมูลด้านครอบครัว เช่น ชื่อบิดา-มารดา, ผู้ปกครอง,สถานภาพครอบครัว,อาชีพ,ที่อยู่ - ข้อมูลสวัสดิการ เช่น การจดทะเบียนคนพิการ, บัตรสวัสดิการ, การรับบริการตามพระราชบัญญัติ - ข้อมูลด้านสุขภาพ เช่น ประเภทความพิการ, สาเหตุ,การรักษาฟื้นฟู,โรคประจำตัว - ข้อมูลการศึกษา เช่น เคยเข้าเรียนหรือไม่, สิ่งอำนวยความสะดวก,สื่อ,บริการและความช่วยเหลืออื่นที่มีอยู่แล้ว - ข้อมูลความสามารถพื้นฐาน เช่น จุดเด่น จุดด้อย, ระดับผลสัมฤทธิ์ด้านต่างๆ ได้แก่ ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่, ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก, ทักษะการช่วยเหลือ,ทักษะด้านสังคม, สื่อสาร,ทักษะทางวิชาการ,อาชีพ เป็นต้น
- ภาพกราฟฟิค - ภาพการประชุมครู - ภาพกายภาพบำบัด - ภาพห้องปฏิบัติการทางภาษา - ภาพสื่อการเรียนต่างๆ หนังสือ, เทป, คอมพิวเตอร์ - ภาพสถานศึกษา - ภาพนั่งมุมหนังสือ - ภาพนั่งรถรับส่งคนพิการ นักเรียน เล่นพลศึกษา นักเรียน วาดภาพ	ส่วนที่ 2 เนื้อหาสาระของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ได้แก่ - ความเห็นของคณะกรรมการร่วมพิจารณาว่าเด็กควรได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างไรในด้านการแพทย์,ด้านการศึกษา,ด้านสังคม,ด้านอาชีพ - จุดหมายที่เด็กควรได้รับการบริการด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งระบุผู้รับผิดชอบ และระยะเวลาในการให้บริการ ภายในระยะเวลา 1 ปี

บทรายการวิดิทัศน์เรื่อง “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”

	- กำหนดความต้องการจำเป็นของเด็กเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก, สื่อ, บริการ, และความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง - สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ห้องเรียน, ห้องสอนเสริม, ที่เก็บเอกสาร, และสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสม - สื่อ ได้แก่ แบบเรียนอักษรเบลล์, หนังสือ, เทป, เครื่องพิมพ์ดีด, เครื่องคำนวณประกอบเสียง, เครื่องคอมพิวเตอร์, เครื่องช่วยฟัง - การบริการช่วยเหลือ ได้แก่ บริการแนะแนว, การสอนซ่อมเสริม, การฟื้นฟูบำบัด, พาหนะรับส่ง, การสอนรายวิชาเฉพาะ เช่น พลศึกษา, ศิลปะศึกษา - ความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษา ได้แก่ แหล่งข้อมูลต่าง ๆ แหล่งผลิตหรือจัดหาหนังสือแบบเรียน, ศูนย์บริการต่าง ๆ ,และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
- ภาพคณะกรรมการกำลังลงนามเอกสาร	เมื่อคณะกรรมการ ได้ร่วมพิจารณาและดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของเด็กเรียบร้อยแล้ว ได้มีการลงนามเป็นลายลักษณ์อักษร สามารถนำไปใช้ปฏิบัติกับเด็กได้ทันที
- ภาพกราฟฟิค - ภาพครูกำลังประเมินแผนการศึกษา	ส่วนที่ 3 การรายงานผลการประเมิน เมื่อผู้ได้รับมอบหมายนำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไปใช้กับเด็กตามระยะเวลาที่กำหนดได้มีการรายงานความก้าวหน้าพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ควรมีการประเมินอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ให้ระบุวัน เดือน ปีที่ประเมิน และมีการลงนามของคณะกรรมการทุกครั้ง

บทรายการวิดิทัศน์เรื่อง “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”

- ภาพกราฟฟิค - ภาพการปรับปรุงแผน - ภาพภายในสถานศึกษา - ภาพการประชุม - ภาพเอกสารต่าง ๆ	ส่วนที่ 4 การปรับปรุงและพัฒนา หลังจากที่มีการใช้แผน และผู้รับผิดชอบได้ประเมินผล ขั้นสุดท้ายคือการปรับปรุงและพัฒนาโดยนำข้อมูลจากการปฏิบัติกิจกรรมและรายงานผลการประเมินมาพิจารณาวิเคราะห์ เพื่อปรับปรุงทบทวนแผนให้เหมาะสมในแต่ละครั้ง โดยประชุมแสดงความคิดเห็น และต้องเป็นไปตามมติของคณะกรรมการอย่างเป็นทางการ
- ภาพนิ่งปกแผน IEP - ภาพนึ่งการบำบัดฟื้นฟู - ภาพสถานศึกษา - ภาพการฝึกอาชีพ (เลี้ยงไก่) - ภาพคนตาบอดถือไม้เท้าเดิน	ดังนั้น สรุปได้ว่าแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล หรือแผน IEP เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาพิเศษ ที่ช่วยให้บุคคลที่มีความบกพร่อง ได้รับการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ - ด้านการบำบัดฟื้นฟูทางการแพทย์ - ด้านการศึกษา - ด้านการฝึกอาชีพ - ด้านการบริการสวัสดิการและสังคมตามความต้องการจำเป็นของแต่ละคน

ภาคผนวก ค

แบบประเมินคุณภาพชุดฝึกอบรมของผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินชุดฝึกอบรม (ด้านเนื้อหา)
รายการวิดิทัศน์ "การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล"

คำชี้แจง

ชุดฝึกอบรมจากรายการวิดิทัศน์ "การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล" เป็นการใช้อบรมครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น เพื่อให้ครูที่เข้ารับการอบรมได้รับเนื้อหาที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้มากที่สุด จึงขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิอ่าน และพิจารณาเนื้อหาของชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นมานี้ให้รอบครอบ แล้วแสดงความคิดเห็นของท่านลงไปแบบประเมินที่แนบมานี้

การแสดงความคิดเห็นของท่านอย่างตรงไปตรงมามีคุณค่าอย่างยิ่งในการปรับปรุงเนื้อหา
 ของชุดฝึกอบรมนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กรุณาใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับ สภาพความเป็นจริง ตามความคิดเห็น
 ของท่านเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม โดยมีค่าระดับความคิดเห็นดังนี้

- ระดับความคิดเห็น 5 หมายถึงดีมาก
- ระดับความคิดเห็น 4 หมายถึงความดี
- ระดับความคิดเห็น 3 หมายถึงความใช้ได้
- ระดับความคิดเห็น 2 หมายถึงความควรปรับปรุง
- ระดับความคิดเห็น 1 หมายถึงความใช้ไม่ได้

.....

แบบประเมินชุดฝึกอบรม (ด้านเนื้อหา)
รายการวิดิทัศน์ “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”

รายการ	ระดับความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ				
	5	4	3	2	1
ด้านเนื้อหาและการนำเสนอ					
1. ความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม					
2. ความเหมาะสมในรูปแบบหรือวิธีการนำเสนอ					
3. ความเหมาะสมในการลำดับเนื้อหาตามขั้นตอน					
4. เนื้อหาก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้					
5. ความสอดคล้องของเนื้อหาในแต่ละตอน					
6. ความถูกต้องของเนื้อหา					
ด้านภาษาและเนื้อหาบรรยาย					
1. ความสอดคล้องของภาษาบรรยายกับเนื้อหาแต่ละตอน					
2. ความถูกต้องของการออกเสียงตามอักขรวิธีทางภาษา					
3. ความชัดเจนของภาษาบรรยาย					

ความคิดเห็นอื่นๆ.....

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน
 (.....)
/...../.....

แบบประเมินชุดฝึกอบรม (ด้านการผลิตชุดฝึกอบรม)
รายการวิดิทัศน์ "การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล"

คำชี้แจง

ชุดฝึกอบรมจากรายการวิดิทัศน์ "การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล" เป็นการใช้อบรมครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น เพื่อให้ครูที่เข้ารับการอบรมได้รับเนื้อหาที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้มากที่สุด จึงขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิอ่าน และพิจารณาความเหมาะสมเกี่ยวกับภาษา ภาพ และเวลาในการนำเสนอ ของชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นมานี้ให้รอบครอบ แล้วแสดงความคิดเห็นของท่านลงไปแบบประเมินที่แนบมานี้

การแสดงความคิดเห็นของท่านอย่างตรงไปตรงมามีคุณค่าอย่างยิ่งในการปรับปรุงเนื้อหา ของชุดฝึกอบรมนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กรุณาใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับ สภาพความเป็นจริง ตามความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม โดยมีค่าระดับความคิดเห็นดังนี้

- ระดับความคิดเห็น 5 หมายถึงความว่า ดีมาก
- ระดับความคิดเห็น 4 หมายถึงความว่า ดี
- ระดับความคิดเห็น 3 หมายถึงความว่า ใช้ได้
- ระดับความคิดเห็น 2 หมายถึงความว่า ควรปรับปรุง
- ระดับความคิดเห็น 1 หมายถึงความว่า ใช้ไม่ได้

.....

แบบประเมินชุดฝึกอบรม (ด้านการผลิตชุดฝึกอบรม)

รายการวิดิทัศน์ "การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล"

รายการ	ระดับความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ				
	5	4	3	2	1
<u>ด้านเสียงและภาพ</u>					
1. ความเหมาะสมของภาพในด้านการสื่อความหมาย					
2. ความเหมาะสมในรูปแบบการนำเสนอ					
3. ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษรและรูปภาพ					
4. ความเหมาะสมของสี และความสว่างของภาพ					
5. ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและเสียงบรรยาย					
6. ความเหมาะสมของสีตัวอักษรต่อการอ่าน					
7. ความเหมาะสมของมุกกล้อง					
8. ความเหมาะสมของเทคนิคการตัดต่อ					
9. ความชัดเจนของเสียงบรรยาย					
<u>ด้านเวลาการนำเสนอ</u>					
1. ความเหมาะสมของเวลากับเนื้อหาแต่ละตอน					
2. ความเหมาะสมของเวลากับเนื้อหาคำบรรยาย					
3. ความเหมาะสมของเวลาการนำเสนอทั้งหมด					

ความคิดเห็นอื่นๆ.....

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

ภาคผนวก ง

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยคุณภาพชุดฝึกอบรมของผู้เชี่ยวชาญ
และแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ตารางแสดงค่าคะแนนประเมินคุณภาพชุดฝึกอบรม (ด้านเนื้อหา)
รายการวัดทัศน "การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล" ของผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการ	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	1	2	3		
ด้านเนื้อหาและการนำเสนอ					
1. ความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์	5	4	5	4.67	ดีมาก
2. ความเหมาะสมในรูปแบบหรือวิธีการนำเสนอ	5	4	5	4.67	ดีมาก
3. ความเหมาะสมในการลำดับเนื้อหาตามขั้นตอน	5	4	4	4.33	ดี
4. เนื้อหาก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้	5	4	5	4.67	ดีมาก
5. ความสอดคล้องของเนื้อหาในแต่ละตอน	5	4	4	4.33	ดี
6. ความถูกต้องของเนื้อหา	5	5	5	5.00	ดีมาก
ด้านภาษาและเนื้อหาบรรยาย					
1. ความสอดคล้องของภาษาบรรยายกับเนื้อหาแต่ละตอน	4	4	5	4.33	ดี
2. ความถูกต้องของการออกเสียงตามอักขรวิธีทางภาษา	5	5	4	4.67	ดีมาก
3. ความชัดเจนของภาษาบรรยายแต่ละตอน	5	5	5	5.00	ดีมาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.89	4.33	4.67	4.63	ดีมาก

ผลการประเมิน เฉลี่ยจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน อยู่ในคุณภาพ ดีมาก โดยค่าเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ **4.63**

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยคะแนนประเมินคุณภาพชุดฝึกอบรม (ด้านการผลิตชุดฝึกอบรม)

รายการวัดทัศน "การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล" ของผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการ	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	1	2	3		
ด้านเสียงและภาพ					
1. ความเหมาะสมของภาพในด้านการสื่อความหมาย	4	4	4	4.00	ดี
2. ความเหมาะสมในรูปแบบการนำเสนอ	5	5	4	4.67	ดีมาก
3. ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษรและรูปภาพ	4	5	4	4.33	ดี
4. ความเหมาะสมของสี และความสว่างของภาพ	4	5	5	4.67	ดีมาก
5. ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและเสียงบรรยาย	4	4	4	4.00	ดี
6. ความเหมาะสมของสีตัวอักษรต่อการอ่าน	5	4	4	4.33	ดี
7. ความเหมาะสมของมุกกลิ้ง	4	5	4	4.33	ดี
8. ความเหมาะสมของเทคนิคการตัดต่อ	4	5	4	4.33	ดี
9. ความชัดเจนของเสียงบรรยาย	5	5	5	5.00	ดีมาก
ด้านเวลาการนำเสนอ					
1. ความเหมาะสมของเวลากับเนื้อหาแต่ละตอน	4	4	4	4.00	ดี
2. ความเหมาะสมของเวลากับเนื้อหาบรรยาย	5	4	5	4.67	ดีมาก
3. ความเหมาะสมของเวลาการนำเสนอทั้งหมด	5	4	5	4.67	ดีมาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.42	4.50	4.33	4.42	ดี

ผลการประเมิน เฉลี่ยจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน อยู่ในคุณภาพ ดี โดยค่าเฉลี่ยทั้งหมด เท่ากับ 4.42

**แบบประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดความรู้
“การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”**

คำชี้แจง

แบบประเมินนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินความสอดคล้องของเนื้อหา จากชุดฝึกอบรม “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล” โดยใช้วิธีทัศน์ ที่ได้จัดทำเป็นแบบทดสอบวัดความรู้ครู ผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เข้ารับการอบรม โดยประเมินว่า แบบทดสอบนั้น มีความตรงเชิงเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งกำหนดเกณฑ์ประเมินดังนี้

+1 = เมื่อแน่ใจว่าข้อทดสอบนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

0 = เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อทดสอบนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือไม่

-1 = เมื่อแน่ใจว่าข้อทดสอบนั้นไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

การแสดงความคิดเห็นของท่านอย่างตรงไปตรงมา มีคุณค่าอย่างยิ่งในการปรับปรุงเนื้อหาของข้อทดสอบวัดความรู้นี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กรุณาใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับ **สภาพความเป็นจริง** ตามความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับการประเมินความสอดคล้องของเนื้อหา จากชุดฝึกอบรม “การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล” ที่ได้จัดทำเป็นแบบทดสอบวัดความรู้ กับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

นางชอุ้ม อินทร์น้อย
นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตารางการประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อทดสอบ	ความคิดเห็นของผู้ประเมิน			หมายเหตุ
	+1	0	-1	
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				

ข้อเสนอแนะ.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ตารางแสดงค่าเฉลี่ยผลการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบวัดความรู้
กับ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

ข้อทดสอบ	คะแนนความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่าเฉลี่ย (IOC)	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
14	0	+1	+1	2	0.6	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

การประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดความรู้กับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ของ
ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่ แบบทดสอบที่สร้างขึ้นมีความตรงเชิงเนื้อหา ทั้งการพิจารณาโดย
รวม และรายข้อ (ค่า IOC = 0.98)

จากผลการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา สรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดความรู้ สอดคล้องกับ
จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ได้กำหนด สามารถนำไปใช้ได้

ภาคผนวก จ

แบบทดสอบก่อน – หลังการฝึกอบรม
และแบบฝึกหัดระหว่างการฝึกอบรม

แบบทดสอบวัดความรู้ก่อนการอบรม (pre - test)

การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan : IEP)

คำชี้แจง ให้กาเครื่องหมาย (X) ลงในกระดาษคำตอบที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายถึง ข้อใด
 - ก. แผนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 - ข. เป็นแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 - ค. เป็นกำหนดการสอนรายวิชาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 - ง. ถูกทุกข้อ
2. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล มักนิยมเรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่าอย่างไร
 - ก. EIP
 - ข. EPI
 - ค. IIP
 - ง. IEP
3. การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล มีความสำคัญที่สุดอย่างไร
 - ก. เพื่อสร้างให้เกิดความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 - ข. เพื่อพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษเต็มตามศักยภาพ
 - ค. เพื่อให้ความสะดวกรสำคัญต่อผู้ปกครอง
 - ง. เพื่อให้เด็กมีแนวทางปฏิบัติงานให้ถูกต้อง
4. สิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการ เมื่อได้กำหนดการให้บริการทางการศึกษาในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลแล้ว คืออะไร
 - ก. ครูต้องสอนหนักมากขึ้น
 - ข. ผู้บริหารต้องตรวจสอบการทำงานของครู
 - ค. ผู้ปกครองต้องศึกษารายละเอียดของแผน
 - ง. ทุกฝ่ายจำเป็นต้องปฏิบัติตามแผนอย่างจริงจัง
5. การปฏิบัติข้อใดถูกต้องที่สุด ก่อนที่จะนำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไปใช้
 - ก. ต้องตรวจสอบข้อมูลและการบริการ
 - ข. จะต้องได้รับอนุญาตจากพ่อแม่ก่อน
 - ค. ประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้เข้าใจตรงกัน
 - ง. ครูผู้รับผิดชอบจะต้องเขียนรายงานถึงผู้บริหาร

6. บุคคลข้อใดมีความสำคัญมากที่สุดในการจัดทำและสรุปผลการใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
- ก. พ่อ-แม่ , ผู้ปกครองของเด็ก
 - ข. คณะกรรมการจัดทำแผน
 - ค. ผู้บริหารโรงเรียน
 - ง. ครูผู้รับผิดชอบ
7. การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล มีประโยชน์ต่อบุคคลในข้อใด
- ก. ประโยชน์ต่อครูผู้สอนและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 - ข. ประโยชน์ต่อพ่อ - แม่หรือผู้ปกครอง
 - ค. ประโยชน์ต่อโรงเรียน
 - ง. ถูกทุกข้อ
8. การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ข้อใด ที่เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนน้อยที่สุด
- ก. เป็นแนวทางในการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล
 - ข. เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนของเด็ก
 - ค. เป็นแนวทางในการวางแผนในอนาคตให้กับเด็ก
 - ง. เป็นแนวทางในการรายงานความก้าวหน้าของเด็กแก่ผู้ปกครอง
9. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล มีประโยชน์ต่อผู้ปกครองอย่างไร
- ก. จะทราบว่าเด็กเข้ารับการศึกษาระดับใดและลักษณะใด
 - ข. ทำให้ทราบว่าควรจะมีบุตรของคนที่บ้านอย่างไร
 - ค. ทำให้ทราบว่าบุตรของตนจะต้องเรียนอะไรบ้าง
 - ง. ข้อ ข. และ ข้อ ค. ถูกต้อง
10. ก่อนดำเนินการจัดทำ แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โรงเรียนควรดำเนินการอย่างไร
- ก. ทดสอบความรู้พื้นฐาน
 - ข. กำหนดแผนการสอนให้ชัดเจน
 - ค. ชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองของเด็ก
 - ง. วางแผนจัดบริการทางการศึกษาให้กับเด็ก
11. การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรยึดหลักการข้อใด
- ก. มุ่งเน้นพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ
 - ข. มุ่งพัฒนาครูผู้รับผิดชอบสร้างองค์ความรู้
 - ค. กำหนดเป้าหมายอย่างแน่นอนโดยสถานศึกษา
 - ง. มีการประเมินผลในระยะเวลา 1 ปี ตามความเหมาะสม

12. ข้อใดเป็นจุดมุ่งหมายของการทดสอบเบื้องต้นเพื่อคัดแยกเด็ก
- เพื่อให้ทราบว่าเด็กควรจะได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษ หรือการศึกษาปกติ
 - เพื่อประเมินความรู้ของเด็กในการจัดการเรียนการสอน
 - เพื่อต้องการให้ผู้ปกครองได้ร่วมพิจารณาเบื้องต้น
 - เพื่อจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กแต่ละคน
13. ประธานในคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล คือ บุคคลข้อใด
- ผู้ปกครอง
 - ครูผู้ทำการสอน
 - ผู้บริหารสถานศึกษา
 - ผู้แทนองค์กรเอกชนหรืออาสาสมัคร
14. ข้อใด ถูกต้องที่สุด
- โรงเรียนสามารถจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลล่วงหน้าโดยไม่ต้องทดสอบเด็ก
 - คณะกรรมการทุกฝ่าย ต้องจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลให้ใช้กับเด็กปกติได้
 - เด็กที่มีความบกพร่องมีสิทธิเข้าร่วมประชุมให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะจัดทำแผน
 - ผู้ปกครองไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการจัดทำแผน
15. ข้อใดเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อใช้ในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
- แฟ้มประวัติส่วนตัวของเด็ก
 - ประวัติสุขภาพ และการรักษา
 - บันทึกการประเมินศักยภาพ
 - ถูกทุกข้อ
16. การประเมินผลการเรียนของนักเรียนตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อประโยชน์อะไร
- นำไปปรับปรุงหรือจัดทำแผนใหม่
 - ศึกษาจุดพัฒนาของนักเรียน
 - ศึกษาจุดเด่นของนักเรียน
 - ถูกทุกข้อ
17. การบันทึกผลการประเมินตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นหน้าที่ของใคร
- พ่อแม่ หรือ ผู้ปกครอง
 - ครูผู้รับผิดชอบนักเรียน
 - ผู้บริหารโรงเรียน
 - นักเรียน

18. รูปแบบของการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ประกอบด้วยอะไรบ้าง

- ก. ข้อมูลทั่วไป, แผนการศึกษา, การรายงานประเมินผล, การปรับปรุงพัฒนา
- ข. ข้อมูลทั่วไป, จุดมุ่งหมาย, สื่อบริการ, แผนปรับปรุงพัฒนา
- ค. ความรู้พื้นฐาน, แผนการศึกษา, การลงนาม, ความคิดเห็น
- ง. ข้อมูลสุขภาพ, การประเมินผล, จุดมุ่งหมาย, สื่ออุปกรณ์

19. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรมีการประเมินอย่างน้อยปีละกี่ครั้ง

- ก. 1 ครั้ง
- ข. 2 ครั้ง
- ค. 3 ครั้ง
- ง. 4 ครั้ง

20. ข้อใดถูกต้องที่สุด

- ก. การประเมินตามแผนเป็นการแสดงจุดเด่นจุดด้อยของเด็กแต่ละคน
- ข. ข้อมูลด้านสังคมสงเคราะห์ไม่จำเป็นในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
- ค. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จำเป็นจะต้องสอดคล้องกับลักษณะของเด็กแต่ละคน
- ง. จุดมุ่งหมายในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลต้องระบุผู้รับผิดชอบและระยะเวลาให้ชัดเจน

.....

แบบทดสอบวัดความรู้หลังการอบรม (post - test)

การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan : IEP)

.....

คำชี้แจง ให้กาเครื่องหมาย (X) ลงในกระดาษคำตอบที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล มีความสำคัญที่สุดอย่างไร
 - ก. เพื่อสร้างให้เกิดความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 - ข. เพื่อพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษเต็มตามศักยภาพ
 - ค. เพื่อให้ความสะดวกสำคัญต่อผู้ปกครอง
 - ง. เพื่อให้เด็กมีแนวทางปฏิบัติงานที่ถูกต้อง
2. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายถึง ข้อใด
 - ก. แผนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 - ข. เป็นแนวทางจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 - ค. เป็นกำหนดการสอนรายวิชาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 - ง. ถูกทุกข้อ
3. การปฏิบัติข้อใดถูกต้องที่สุด ก่อนที่จะนำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไปใช้
 - ก. ต้องตรวจสอบข้อมูลและการบริการ
 - ข. จะต้องได้รับอนุญาตจากพ่อแม่ก่อน
 - ค. ประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้เข้าใจตรงกัน
 - ง. ครูผู้รับผิดชอบจะต้องเขียนรายงานถึงผู้บริหาร
4. การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ข้อใด ที่เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนน้อยที่สุด
 - ก. เป็นแนวทางในการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล
 - ข. เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนของเด็ก
 - ค. เป็นแนวทางในการวางแผนในอนาคตให้กับเด็ก
 - ง. เป็นแนวทางในการรายงานความก้าวหน้าของเด็กแก่ผู้ปกครอง
5. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล มักนิยมเรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่าอย่างไร
 - ก. EIP.
 - ข. EPI.
 - ค. IIP.
 - ง. IEP.

6. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล มีประโยชน์ต่อผู้ปกครองอย่างไร
- จะทราบว่าเด็กเข้ารับการศึกษาระดับใดและลักษณะใด
 - ทำให้ทราบว่าควรจะมีบุตรของคนที่บ้านอย่างไร
 - ทำให้ทราบว่าบุตรของตนจะต้องเรียนอะไรบ้าง
 - ข้อ ข. และ ข้อ ค. ถูกต้อง
7. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรมีการประเมินอย่างน้อยปีละกี่ครั้ง
- 1 ครั้ง
 - 2 ครั้ง
 - 3 ครั้ง
 - 4 ครั้ง
8. บุคคลข้อใดมีความสำคัญมากที่สุดในการจัดทำและสรุปผลการใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
- พ่อ-แม่ , ผู้ปกครองของเด็ก
 - คณะกรรมการจัดทำแผน
 - ผู้บริหารโรงเรียน
 - ครูผู้รับผิดชอบ
9. ข้อใดถูกต้องที่สุด
- การประเมินตามแผนเป็นการแสดงลักษณะเด่น-ด้อยของเด็กแต่ละคน
 - ข้อมูลด้านสังคมสงเคราะห์ไม่จำเป็นในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
 - แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จำเป็นจะต้องสอดคล้องกับลักษณะของเด็กแต่ละคน
 - จุดมุ่งหมายในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลต้อง ระบุผู้รับผิดชอบ และระยะเวลาให้ชัดเจน
10. ข้อใดเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อใช้ในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
- แฟ้มประวัติส่วนตัวของเด็ก
 - ประวัติสุขภาพ และการรักษา
 - บันทึกการประเมินศักยภาพ
 - ถูกทุกข้อ
11. การบันทึกผลการประเมินตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นหน้าที่ของใคร
- พ่อแม่ หรือ ผู้ปกครอง
 - ครูผู้รับผิดชอบนักเรียน
 - ผู้บริหารโรงเรียน
 - นักเรียน

12. การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล มีประโยชน์ต่อบุคคลในข้อใด
- ประโยชน์ต่อครูผู้สอนและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 - ประโยชน์ต่อพ่อ-แม่ หรือผู้ปกครอง
 - ประโยชน์ต่อโรงเรียน
 - ถูกทุกข้อ
13. รูปแบบของการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ประกอบด้วยอะไรบ้าง
- ข้อมูลทั่วไป, แผนการศึกษา, การรายงานประเมินผล, การปรับปรุงพัฒนา
 - ข้อมูลทั่วไป, จุดมุ่งหมาย, สื่อบริการ, แผนปรับปรุงพัฒนา
 - ความรู้พื้นฐาน, แผนการศึกษา, การลงนาม, ความคิดเห็น
 - ข้อมูลสุขภาพ, การประเมินผล, จุดมุ่งหมาย, สื่ออุปกรณ์
14. ก่อนดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โรงเรียนควรดำเนินการอย่างไร
- ทดสอบความรู้พื้นฐาน
 - กำหนดแผนการสอนให้ชัดเจน
 - ชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองของเด็ก
 - วางแผนจัดบริการทางการศึกษาให้กับเด็ก
15. การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรยึดหลักการข้อใด
- มุ่งเน้นพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ
 - มุ่งพัฒนาครูผู้รับผิดชอบสร้างองค์ความรู้
 - กำหนดเป้าหมายอย่างแน่นอนโดยสถานศึกษา
 - มีการประเมินผลในระยะเวลา 1 ปี ตามความเหมาะสม
16. ประธานในคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล คือ บุคคลข้อใด
- ผู้ปกครอง
 - ครูผู้ทำการสอน
 - ผู้บริหารสถานศึกษา
 - ผู้แทนองค์กรเอกชนหรืออาสาสมัคร
17. การประเมินผลการเรียนของนักเรียนตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อประโยชน์อะไร
- นำไปปรับปรุงหรือจัดทำแผนใหม่
 - ศึกษาจุดพัฒนาของนักเรียน
 - ศึกษาจุดเด่นของนักเรียน
 - ถูกทุกข้อ

18. ข้อใด ถูกต้องที่สุด

- ก. โรงเรียนสามารถจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลล่วงหน้าโดยไม่ต้องทดสอบเด็ก
- ข. คณะกรรมการทุกฝ่าย ต้องจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลให้ใช้กับเด็กปกติได้
- ค. เด็กที่มีความบกพร่องมีสิทธิเข้าร่วมประชุมให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะจัดทำแผน
- ง. ผู้ปกครองไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการจัดทำแผน

19. ข้อใดเป็นจุดมุ่งหมายของการทดสอบเบื้องต้นเพื่อคัดแยกเด็ก

- ก. เพื่อให้ทราบว่าเด็กควรจะได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษ หรือการศึกษาปกติ
- ข. เพื่อประเมินความรู้ของเด็กในการจัดการเรียนการสอน
- ค. เพื่อต้องการให้ผู้ปกครองได้ร่วมพิจารณาเบื้องต้น
- ง. เพื่อจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กแต่ละคน

20. สิ่งสำคัญ ที่ต้องดำเนินการเมื่อได้กำหนดการให้บริการทางการศึกษาในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลแล้ว คืออะไร

- ก. ครูต้องทำงานหนักมากขึ้น
- ข. ผู้บริหารต้องตรวจสอบการทำงานของครู
- ค. ผู้ปกครองต้องศึกษารายละเอียดของแผน
- ง. ทุกฝ่ายจำเป็นต้องปฏิบัติตามแผนอย่างจริงจัง

.....

แบบฝึกหัดระหว่างอบรม ตอนที่ 1

การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan : IEP)
เรื่อง “ความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”

.....
คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมทำแบบฝึกหัดทุกข้อ และกาเครื่องหมาย (✓) หน้าข้อที่เห็นว่า ถูก
กาเครื่องหมาย (X) หน้าข้อที่เห็นว่า ผิด ลงในกระดาษคำตอบ (ใช้เวลา 10 นาที)

-1. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยปกติจัดทำขึ้นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
แต่ละคน ในระยะเวลา 1 ปี
-2. โรงเรียนควรจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยได้รับความร่วมมือ และยินยอม
จากผู้บริหารเป็นหลัก
-3. การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล มีจุดเริ่มต้นมาจาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
-4. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเปรียบเสมือนแผนการสอนสำหรับเด็กปกติ แต่ใช้กับเด็ก
ที่มีความต้องการพิเศษในสภาวะการณ์ต่าง ๆ
-5. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จะต้องจัดให้สอดคล้องกับความเหมาะสมและความ
ต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละคน
-6. การใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล สำหรับประเมินเด็กแต่ละคนสามารถประเมินได้
ตลอดเวลา ในระยะเวลาภายใน 1 ปีโดยไม่ต้องแจ้งผู้ปกครองทราบ
-7. พ่อแม่ไม่มีสิทธิร้องขอให้ประเมินเด็กใหม่ ถ้าคณะกรรมการได้ทำการประเมินไปแล้ว
-8. ผลการประเมินเด็กแต่ละคน สามารถนำไปเปิดเผย หรือให้ข้อมูลต่อบุคคลอื่นได้
เพื่อเป็นแบบอย่างกับผู้อื่น
-9. การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล มีประโยชน์ต่อผู้ปกครอง,ครูผู้สอน,โรงเรียน
และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
-10. ข้อมูลจากการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ทำให้ทราบการพัฒนาของเด็กแต่ละ
คน และวางแผนปรับปรุงการจัดการศึกษาของเด็กในอนาคตต่อไป

.....

แบบฝึกหัดระหว่างอบรม ตอนที่ 2

การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan : IEP) เรื่อง “ วิธีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ”

คำชี้แจง จงกาเครื่องหมายกากบาท (X) ทัพอักขร ก. ข. ค. หรือ ง. ที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว ลงในกระดาษคำตอบ (เวลา 10 นาที)

1. การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรยึดหลักข้อใด
 - ก. การมีส่วนร่วมของทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
 - ข. มีการประเมินผลการเรียนเป็นรายภาคหรือรายปี
 - ค. มุ่งพัฒนาทุก ๆ ส่วนของร่างกายอย่างมีประสิทธิภาพ
 - ง. ดำเนินการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนเหมือนกัน
2. ขั้นตอนการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลด้านการทดสอบเบื้องต้น มีจุดมุ่งหมายอย่างไร
 - ก. เพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองทราบวิธีปฏิบัติ
 - ข. เพื่อทดสอบความพร้อมเพียงของเด็กทุกคน
 - ค. เพื่อพิจารณาคัดแยกความสามารถของเด็กและการได้รับบริการ
 - ง. เพื่อพัฒนาความรู้และศักยภาพของเด็กเป็นรายบุคคล
3. ในการทดสอบเด็กควรได้รับอนุญาตจากบุคคลในข้อใดก่อน
 - ก. ผู้บริหารโรงเรียน
 - ข. แพทย์ที่เกี่ยวข้อง
 - ค. ครูประจำชั้น
 - ง. ผู้ปกครอง
4. ข้อใดเป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ที่นำมาใช้จัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
 - ก. ใบตรวจรักษาของแพทย์
 - ข. ใบประเมินพฤติกรรม
 - ค. ประวัติส่วนตัว
 - ง. ถูกทุกข้อ
5. เอกสารข้อมูลเกี่ยวกับบันทึกการประเมินศักยภาพของเด็ก ตรงกับข้อใด
 - ก. ใบแจ้งลักษณะความบกพร่องของเด็ก
 - ข. ใบตรวจวัดการได้ยินของเด็ก
 - ค. ใบรับรองแพทย์ของเด็ก
 - ง. ใบสูติบัตรของเด็ก

6. ใครทำหน้าที่ประสานคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
 - ก. ครูประจำชั้น
 - ข. ผู้บริหารสถานศึกษา
 - ค. พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็ก
 - ง. ครูที่ทำหน้าที่ฟื้นฟูสมรรถภาพ
 7. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เมื่อมีการตกลงในที่ประชุมแล้วควรแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ในระยะเวลาอย่างน้อยเพียงใด
 - ก. แจ้งทันทีโดยด่วน
 - ข. แจ้งภายใน 7 วัน
 - ค. แจ้งภายหลังการประชุม 7 วันไปแล้ว
 - ง. แจ้ง 1 เดือนหลังการประชุม
 8. เมื่อเริ่มดำเนินการใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เลขานุการมีหน้าที่อย่างไร
 - ก. ร่วมเตรียมการประเมินผลการเรียนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 - ข. ดำเนินการตอบข้อซักถามอื่น ๆ ต่อผู้ปกครองของเด็ก
 - ค. ดำเนินการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่าย
 - ง. ดูแลสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
 9. ข้อใดเป็นจุดประสงค์เกี่ยวกับการทบทวนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
 - ก. เพื่อประเมินความพอใจของเด็กพิการ
 - ข. เพื่อศึกษาจุดอ่อนการพัฒนาเด็กและปรับปรุงแผน
 - ค. เพื่อให้ติดตามการทำงานของครู
 - ง. เพื่อศึกษาผลการทำงานของคณะกรรมการ
 10. สิ่งสำคัญที่ทำให้การดำเนินการใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลประสบผลสำเร็จ คือข้อใด
 - ก. ครูมีสื่อการสอนเพียงพอ
 - ข. ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
 - ค. ผู้บริหารให้ความสำคัญ และกำกับติดตามผลอย่างต่อเนื่อง
 - ง. เด็กพิการให้ความร่วมมือในการสอน
-

แบบฝึกหัดระหว่างอบรม ตอนที่ 3

การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan : IEP) เรื่อง “รูปแบบการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล”

คำชี้แจง จงกาเครื่องหมายกากบาท (X) ทั่บอักษร ก. ข. ค. หรือ ง. ที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว ลงในกระดาษคำตอบ (เวลา 10 นาที)

1. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรมีเนื้อหาสาระอย่างไร
 - ก. มีข้อมูลครอบคลุมและใช้กับเด็กทุกคน
 - ข. มีข้อมูลสอดคล้องกับมาตรฐานของโรงเรียน
 - ค. มีข้อมูลเฉพาะสำหรับเด็กสอดคล้องกับจุดหมายหลักสูตร
 - ง. มีข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของเด็กแต่ละคน
2. ข้อใดแสดงถึงส่วนประกอบของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ถูกต้องที่สุด
 - ก. ข้อมูลที่ใช้ทำแผน,แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล,การรายงานผล,การปรับปรุง
 - ข. ข้อมูลเด็ก,การจัดสวัสดิการ,ความสามารถพื้นฐาน,แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
 - ค. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล,การประเมินผล,ความเห็นของกรรมการ,ติดตามสรุปผล
 - ง. ข้อมูลการศึกษา,แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล,การวัดและประเมินผล,การปรับปรุงแผน
3. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเด็กในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ตรงกับข้อใด
 - ก. ชื่อ-สกุล,ชื่อเล่น,วัน-เดือน-ปีเกิด,ศาสนา
 - ข. ชื่อบิดา-มารดา,สถานภาพสมรส,ที่อยู่ของผู้ปกครอง
 - ค. การจดทะเบียนคนพิการ,บัตรสวัสดิการ,การรับบริการ
 - ง. ประเภทความพิการ,โรคประจำตัว,การรักษา,รายได้ประจำปี
4. ข้อมูลความสามารถพื้นฐานในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ตรงกับข้อใด
 - ก. ทักษะการช่วยเหลือตนเอง
 - ข. ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่
 - ค. ทักษะทางด้านสังคม
 - ง. ถูกทุกข้อ
5. ข้อมูลด้านทักษะทางสังคมของเด็ก ตรงกับข้อใด
 - ก. สวมรองเท้าผิดข้างจากซ้ายเป็นขวา
 - ข. ถูกขัดใจจะมีอารมณ์หงุดหงิด
 - ค. ระบายสีอยู่ในกรอบไม่ได้
 - ง. ปีนป่ายยังไม่คล่องแคล่ว

6. ข้อมูลทักษะการช่วยเหลือตนเอง ตรงกับข้อใด
 - ก. ปีกกระดานหมุด 100 เม็ดได้ 60 เม็ด
 - ข. รู้จักเล่นกับบุคคลรอบข้าง
 - ค. ไม่รู้จักกลับเสื้อและกางเกง
 - ง. ไม่แสดงอารมณ์โต้ตอบ
 7. ข้อมูลทักษะทางวิชาการของเด็ก ตรงกับข้อใด
 - ก. จับดินสอสีระบายสี
 - ข. ซื่อวิยะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้
 - ค. ไม่สามารถพูดติดต่อกัน 2 พยางค์ขึ้นไปได้
 - ง. เข้าใจคำสั่งง่าย ๆ ได้ แต่ต้องพูดซ้ำจึงปฏิบัติตามได้
 8. ข้อใดเกี่ยวข้องกับความเห็นของคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
 - ก. เพื่อวางแนวทางว่าเด็กควรได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพแต่ละด้านอย่างไร
 - ข. เป็นข้อมูลสำหรับครูที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา
 - ค. เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนสามารถคัดแยกเด็ก
 - ง. เป็นข้อมูลให้เด็กรู้ว่าควรได้รับการศึกษาด้านใด
 9. การรายงานผลการประเมิน มีวัตถุประสงค์อย่างไร
 - ก. เพื่อแจ้งผลการดำเนินงานตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
 - ข. เป็นการรายงานความก้าวหน้าและพัฒนาการของเด็ก
 - ค. เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงแผนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
 - ง. ถูกทุกข้อ
 10. การปรับปรุงพัฒนาแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล คณะกรรมการควรจะดำเนินการอย่างไร
 - ก. ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของเด็กแต่ละคน
 - ข. ตรวจสอบข้อมูลและแก้ไขกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการของเด็ก
 - ค. ศึกษาแนวทางการดำเนินการว่าเหมาะสมหรือไม่
 - ง. เป็นการชี้แจงรายละเอียดให้ผู้ปกครองทราบ
-

ตารางแสดงความสัมพันธ์ของข้อทดสอบวัดความรู้ก่อน – หลังการอบรม
 “ การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ”

ลำดับข้อทดสอบก่อนอบรม (Pre-test)	ลำดับข้อทดสอบหลังอบรม (Post-test)
1	2
2	5
3	1
4	20
5	3
6	8
7	12
8	4
9	6
10	14
11	15
12	19
13	16
14	18
15	10
16	17
17	11
18	13
19	7
20	9

ภาคผนวก จ

รายชื่อโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนร่วม

รายชื่อโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครสวรรค์
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 37 โรงเรียน

ที่	โรงเรียน	กลุ่มโรงเรียน
1	ชุมชนวัดเกาะหงษ์	พระบาง
2	วัดตะเคียนเลื่อน	พระบาง
3	วัดท่าทอง	พระบาง
4	วัดวังไผ่	พระบาง
5	วัดฉิมพลียางโทน	พระบาง
6	วัดสุบรรณาราม	เจ้าพระยา
7	วัดศรีสวรรค์สังฆาราม	เจ้าพระยา
8	บ้านบ่อดินสอพลอง	เจ้าพระยา
9	วัดวังหิน	บ้านแก่งวัดไทรย์
10	วัดหาดทรายงาม	บ้านแก่งวัดไทรย์
11	วัดเกาะแก้ว	บ้านแก่งวัดไทรย์
12	วัดราษฎร์บำรุง	บึงบอระเพ็ด
13	วัดบ้านไร่	บึงบอระเพ็ด
14	บ้านเขาทะเล	บึงบอระเพ็ด
15	วัดเกรียงไกร(โพธิ์)	น่านสามัคคี
16	วัดชุมชนสงฆ์	น่านสามัคคี
17	วัดหัวถนน	น่านสามัคคี
18	วัดสโมสร	น่านสามัคคี
19	วัดบ้านมะเกลือ	แม่ปิง
20	วัดบึงน้ำใส	แม่ปิง
21	วัดนิเวศุฒาราม	แม่ปิง
22	วัดยางงาม	แม่ปิง
23	วัดคลองคาง	แม่ปิง
24	วัดหนองเขนง	หนองกรด
25	วัดทัพชุมพล	หนองกรด
26	บ้านสามัคคีธรรม	หนองกรด
27	วัดศรีอุทุมพร	หนองกรด
28	วัดศรีประชาสวรรค์	การศึกษาหนองเบน

รายชื่อโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครสวรรค์
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 37 โรงเรียน

ที่	โรงเรียน	กลุ่มโรงเรียน
29	วัดหนองกระโดน	การศึกษาหนองเบน
30	วัดศรีอัมพวัลย์	การศึกษาหนองเบน
31	วัดวังสวัสดิ์	การศึกษาหนองเบน
32	วัดบวรประสัคค์	เอเชียพัฒนา
33	วัดบริรักษ์ประชาสาร	เอเชียพัฒนา
34	วัดสมานประชาชน	เอเชียพัฒนา
35	วัดเนินมะขามงาม	เอเชียพัฒนา
36	วัดดอนงาม	เอเชียพัฒนา
37	วัดเขามโน	เอเชียพัฒนา

ภาคผนวก ข

ตารางแสดงผลการหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรม
การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยใช้วีดิทัศน์
และผลการศึกษาอบรมของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
ในโรงเรียนประถมศึกษา

ตารางคะแนนการทดสอบหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมโดยใช้วีดิทัศน์
เรื่อง การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 37 คน

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัดระหว่างอบรม E_1				คะแนนทดสอบหลัง การอบรม E_2 (20)
	ตอนที่1(10)	ตอนที่2(10)	ตอนที่3(10)	รวมทั้งสิ้น(30)	
1	9	10	8	27	18
2	10	9	8	27	18
3	8	8	8	24	16
4	9	10	7	26	17
5	7	8	9	24	18
6	7	10	9	26	19
7	8	9	8	25	17
8	9	9	7	25	17
9	9	9	9	27	18
10	7	9	8	24	19
11	9	7	9	25	17
12	9	8	10	27	17
13	9	9	8	26	16
14	7	9	9	25	18
15	8	9	8	25	18
16	10	9	10	29	18
17	8	10	9	27	18
18	8	9	8	25	17
19	9	8	8	25	15
20	9	9	9	27	17
21	9	9	8	26	19
22	8	9	9	26	19
23	10	9	8	27	18
24	7	9	8	24	18

ตารางคะแนนการทดสอบหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมโดยใช้วีดิทัศน์
เรื่อง การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 37 คน

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัดระหว่างอบรม E_1				คะแนนทดสอบหลัง การอบรม $E_2(20)$
	ตอนที่1(10)	ตอนที่2(10)	ตอนที่3(10)	รวมทั้งสิ้น(30)	
25	9	9	8	26	18
26	9	8	8	25	19
27	8	9	8	25	18
28	9	9	9	27	20
29	9	8	8	25	19
30	9	7	9	25	18
31	10	9	9	28	18
32	10	9	9	28	18
33	9	9	9	27	19
34	9	9	8	26	17
35	10	9	9	28	18
36	10	9	9	28	18
37	10	7	10	27	19
	N = 37	A = 30	B = 20	$\Sigma X = 964$	$\Sigma F = 661$

ค่าประสิทธิภาพ $E_1 / E_2 = 86.84 / 89.32$ **

ตารางคะแนนผลการทดสอบความรู้ก่อน - หลังการอบรมโดยใช้วีดิทัศน์
เรื่อง การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 37 คน

คนที่	คะแนนPre-test (20 คะแนน)	คะแนนPost-test (20 คะแนน)	ความแตกต่าง ของคะแนน (D)	ความแตกต่าง ยกกำลังสอง (D ²)
1	15	18	3	9
2	17	18	1	1
3	11	16	5	25
4	16	17	1	1
5	16	18	2	4
6	15	19	4	16
7	12	17	5	25
8	14	17	3	9
9	15	18	3	9
10	12	19	7	49
11	13	17	4	16
12	14	17	3	9
13	8	16	8	64
14	14	18	4	16
15	14	18	4	16
16	13	18	5	25
17	13	18	5	25
18	13	17	4	16
19	11	15	4	16
20	11	17	6	36
21	12	19	7	49
22	12	19	7	49
23	15	18	3	9
24	16	18	2	4
25	14	18	4	16

ตารางคะแนนผลการทดสอบความรู้ก่อน - หลังการอบรมโดยใช้วีดิทัศน์
 เรื่องการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ของครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 37 คน

คนที่	คะแนนPre-test (20 คะแนน)	คะแนนPost-test (20 คะแนน)	ความแตกต่าง ของคะแนน (D)	ความแตกต่าง ยกกำลังสอง (D ²)
26	13	19	6	36
27	11	18	7	49
28	12	20	8	64
29	7	19	12	144
30	11	18	7	49
31	15	18	3	9
32	14	18	4	16
33	14	19	5	25
34	15	17	2	4
35	15	18	3	9
36	14	18	4	16
37	17	19	2	4
Σx	494	661	$\Sigma d = 167$	$\Sigma d^2 = 939$
\bar{x}	13.35	17.86	df = 36 , t = 12.103**	
S.D.	2.213	1.004		
N	37	37		

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางชอุ้ม อินทร์น้อย
วัน เดือน ปีเกิด	20 ตุลาคม 2500
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 541/6 หมู่ที่ 7 ตำบลท่าตะโก อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ 60160
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านวังแรง ตำบลตอนคา อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ 60160
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 7
ประวัติการศึกษา	ปีการศึกษา 2516 มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2520 ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง(ภาษาไทย) วิทยาลัยครูนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2526 ศึกษาศาสตรบัณฑิต(ประถมศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปีการศึกษา 2546 การศึกษามหาบัณฑิต(การศึกษาพิเศษ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ